ROK XXXIV. NUMER 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 maja 1930

TREŚĆ:

Część urzędowa.

Dodatek.

Część urzędowa.

1.

Zaciąg ochotniczy w roku 1930.

Okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 17 marca 1930 r. Nr. I. Prez. 1710/30. do kuratorów okręgów szkolnych, oraz dyrekcyj wszystkich średnich męskich i koedukacyjnych gimnazjów, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych państwowych i prywatnych, mających prawa szkół państwowych.
(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz 56.).

Podając w załączniku do niniejszego okólnika ogłoszenie o zaciągu ochotniczym w roku 1930, nadesłane przez Ministerstwo Spraw Wojskowych pismem z dnia 11 marca 1930 r. L. dz. 950/Pob. Org. zarządzam, by uczniowie, kończący w roku bieżącym gimnazja, seminarja nauczycielskie i szkoły zawodowe państwowe i prywatne, mające prawa szkół państwowych zaznajomili się dokładnie z warunkami zaciągu ochotniczego. W związku z tem podać należy do wiadomości zainteresowanej młodzieży następujące wyjaśnienia:

1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26) zniosło konieczność ubiegania się o prawo do służby półtorarocznej. Odtąd wszyscy poborowi, posiadający odpowiedni cenzus naukowy, z urzędu będą powoływani przez P.K.U. do skróconej czynnej służby wojskowej.

Rozporządzenie to ograniczyło także prawo do odroczeń służby wojskowej. Z prawa tego będą mogli korzystać jedynie poborowi, którzy są uczniami ostatniej klasy średnich zakładów naukowych i to tylko do 22 roku życia.

Studenci wyższych zakładów naukowych będą korzystali z odroczeń służby wojskowej zasadniczo tylko do 23 roku życia a nie jak dotychczas do 26 roku życia.

2. Ministerstwo zaleca wszystkim tegorocznym uczniom ostatniej klasy we własnym ich interesie ochotnicze zgłaszanie się do służby wojskowej. Kto tego nie uczyni i wstąpi do wyższego zakładu naukowego bezpośrednio po skończonej szkole średniej, może nie ukończyć studjów w granicach udzielanych odroczeń, t. j. do 23 roku życia: z tym rokiem bowiem zostanie powołany do służby wojskowej bez względu na okres studjów, które w ten sposób zostaną przerwane na przeciąg piętnastu miesięcy. Pan Minister Spraw Wojskowych będzie udzielał przedłużeń tych odroczeń tylko w wyjątkowych wypadkach na zasadach, jakie ustali nowe rozporządzenie wykonawcze do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Wyjątkowe odroczenia przewidziane będą m. i. dla tych poborowych, którzy udowodnią, że po egzaminie dojrzałości (egzaminie końcowym) zgłaszali się ochotniczo do służby wojskowej, lecz nie zostali przyjęci z powodu warunków fizycznych. Wyjątkowo te odroczenia będą udzielane najdalej do 25 roku życia.

3. Jeżeli zatem chodzi o odbycie służby wojskowej, niewątpliwie z różnych względów rzeczą najkorzystniejszą dla kończących średnie zakłady naukowe będzie zgłoszenie się ochotniczo do czynnej służby wojsko-

wej, bezpośrednio po złożeniu egzaminu dojrzałości, względnie — egzaminu końcowego.

P. K. U. powoła ich bowiem do skróconej służby wojskowej, która trwać będzie najwyżej 15 miesięcy bez przerwy od lipca do października następnego roku. Służba 15-miesięczna będzie odpowiednio skrócona tym którzy udowodnią w P. K. U., że służyli już w wojsku ochotniczo.

Ponadto za osiągnięcie I-go względnie II-go stopnia przysposobienia wojskowego przewidziane są specjalne przywileje w czasie odbywania czynnej służby wojskowej, przyczem w niektórych rodzajach broni przywileje te wyrażają się w skróceniu czasu służby wojskowej do 12 miesięcy.

Odbywanie wyżej określonej skróconej służby wojskowej daje możność ukończenia Szkoły Podchorążych Rezerwy, a tem samem osiągnięcie stopnia podporucznika w rezerwie.

Uczniowie, którzy bezpośrednio po skończonym średnim zakładzie naukowym odbędą ochotniczo skróconą czynną służbę wojskową, uzyskują już jako słuchacze wyższych zakładów naukowych prawo do nominacji na oficerów rezerwy, a zatem nominację tę mogą otrzymać jeszcze podczas odbywania studjów, co stwarza dla nich korzystną pozycję w społeczeństwie.

Za ochotniczem odbywaniem służby wojskowej przemawia również wiek młodzieży, który łatwiej można nagiąć do ponoszenia trudów uciążliwej służby wojskowej, aniżeli wiek późniejszy.

Przez ochotnicze odbycie służby wojskowej młodzież uniknie przerwy między ukończeniem wyższych zakładów naukowych i uzyskaniem stanowisk w obranym zawodzie. Odbywanie służby wojskowej dopiero po ewentualnem ukończeniu wyższych zakładów naukowych stanowi bardzo często poważną przeszkodę do dalszej karjery życiowej, utrudnia stworzenie ogniska rodzinnego i dysponowanie sobą.

W wypadkach bezpośredniego uzyskania po ukończeniu wyższych zakładów naukowych, stanowisk płatnych, praktyki, propozycji wyjazdu zagranicę i t. d., konieczność odsłużenia obowiązkowej służby wojskowej stanowi przeszkodę, której niknąć można przez ochotnicze odbycie czynnej służby wojskowej niezwłocznie po ukończeniu szkoły średniej.

Wszystkie wyżej przytoczone względy przemawiają za odbyciem obowiązkowej czynnej służby wojskowej po ukończeniu średnich zakładów naukowych.

Ochotnicza służba wojskowa zalicza się na poczet obowiązkowej służby czynnej, a ponadto ochotnicy mają prawo wyboru broni.

4. Ministerstwo zaleca, by wszyscy kończący średnie zakłady naukowe bez względu na to, czy zamierzają zgłosić się do ochotniczej służby wojskowej, czy też nie, zawiadamiali o fakcie uzyskania świadectwa dojrzałości (egzaminu końcowego) właściwą P. K. U., aby nie było już żadnej wątpliwości co do uzyskania przez nich prawa do skróconej czynnej służby wojskowej.

5. Wreszcie Ministerstwo podaje do wiadomości, że wszelkich informacyj, dotyczących zaciągu ochotniczego i odbywania służby wojskowej, udzielać będą właściwe P. K. U., zaś informacyj w sprawach odroczeń służby wojskowej — właściwe powiatowe władze administracji ogólnej.

Minister W. R. i O. P.: (—) *St. Czerwiński,* wr.

Ogłoszenie Ministerstwa Spraw Wojskowych, Biuro Uzupełnień, z dnia 11 marca 1930 r. L. dz. 950/Pob. Org. R. 351.

Na podstawie art. 69 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 46 z 1928 r., poz. 458), ogłaszam zaciąg ochotniczy do czynnej służby wojskowej.

Jako warunki dla przeprowadzenia zaciągu ochotniczego podaję co następuje:

1) Do czynnej służby wojskowej w charakterze ochotników mogą być przyjmowani w roku 1930 mężczyźni urodzeni w latach 1910, 1911 i 1912.

2) Ochotnicy, mający warunki do skróconej służby wojskowej mogą być przyjmowani do piechoty, kawalerji, artylerji (tylko z maturą gimn. mat. przyrodn.), oraz do lotnictwa. Do saperów i łączności mogą być przyjęci tylko tacy ochotnicy, którzy posiadają odpowiednie wykształcenie techniczne. Ochotnicy tej kategorji nie mogą być przyjmowani do czołgów, żandarmerji, samochodów pancernych, taborów, samochodów, służby zdrowia, służby intendentury (baonów administracyjnych) oraz do marynarki wojennej.

3) Ochotnicy, nieposiadający warunków do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 49 ustawy), mogą być przyjmowani do: piechoty, czołgów, żandarmerji, kawalerji, samochodów pancernych, artylerji, lotnictwa, saperów, łączności i marynarki wojennej. Ochotnicy tej kategorji nie mogą być przyjęci: do taborów, samochodów, służby zdrowia, służby uzbrojenia i służby intendentury (baonów administracyjnych).

4) Do lotnictwa mogą być przyjmowani:

a) ochotnicy z prawem do skróconej czynnej służby wojskowej zasadniczo tylko w charakterze personelu latającego (na pilotów), w pierwszym rzędzie absolwenci cywilnych szkół pilotów (Aeroklubów), ponadto do personelu technicznego tylko absolwenci szkół technicznych z wydziałem mechaniczno-lotniczym.

b) ochotnicy bez prawa do skróconej czynnej służby wojskowej — w charakterze personelu latającego (tylko pilotów), w pierwszym rzędzie absolwenci cywilnych szkół pilotów (Aeroklubów).

W charakterze personelu obsługi technicznej mogą być przyjmowani absolwenci szkół przemysłowych (rzemieślniczych) z wydziałem mechanicznym i lotniczym.

W podaniach ochotników zgłaszających się do lotnictwa powinno być wyraźnie zaznaczone, czy petent zgłasza się do personelu latającego, czy do technicznego.

5) Termin wnoszenia podań do P. K. U. przez osoby, ubiegające się o przyjęcie w charakterze ochotników do służby wojskowej, upływa z dniem 1 lipca b. r. z wyjątkiem ochotników, zgłaszających się do lotnictwa w charakterze personelu latającego, którzy powinni wnieść podania w następujących terminach:

a) ochotnicy bez prawa do skróconej czynnej służby wojskowej — do dnia 1 czerwca r. b.;

b) ochotnicy z prawem do skróconej czynnej służby wojskowej — do dnia 20 czerwca r. b.

6) Przegląd wojskowo-lekarski ochotników przez komisje poborowe odbędzie się zasadniczo w czasie głównego poboru rocznika 1909. Termin stawienia się ochotników przed komisję poborową będzie podany w obwieszczeniach o poborze rocznika 1909.

7) Po terminie poboru głównego przeglądu ochotników dokonują dodatkowe komisje poborowe. Przegląd ochotników z prawem do skróconej czynnej służby wojskowej musi być zakończony do dnia wcielenia poborowych (ochotników) z cenzusem.

8) Ochotnicy, zgłaszający się do czynnej służby w lotnictwie w charakterze personelu latającego, będą niezależnie od przeglądu lekarskiego w kom. pob. poddani powtórnemu badaniu w Centrum Badań Lekarskich Lotnictwa (C. B. L. L.). Od wyników tych badań zależeć będzie ostateczne przyjęcie ochotnika do powyższego rodzaju broni.

W tej sprawie wydane będzie przed poborem głównym rocznika 1909 odrębne zarządzenie.

9) Zasady, dotyczące przyjmowania ochotników, tryb składania podań, ich rozpatrywanie oraz wszelkie czynności władz wojskowych i cywilnych, związane z zaciągiem ochotniczym, zawierają §§ 387—416 Rozporządzenia wykonawczego do ustawy o powsz. obow. sł. wojsk. (Dz. U. R. P. Nr. 37 z 1925 r.).

10) Zgodnie z art. 68 ustawy i § 391 rozp. wykon., ochotnicy mają prawo wyboru broni lub marynarki wojennej w ramach, określonych w pkt. 2 i 3 niniejszego rozkazu. Prawo wyboru formacji ochotnikom nie przysługuje.

W imieniu Ministra Spraw Wojskowych
II Wiceminister: (—) *Fabrycy* — Gen. Bryg.

2.

Ulgowe paszporty zagraniczne.

Rozp. Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 kwietnia 1930 r. Nr. I. Prez. 4/30.

Nr. O. 867/30. W związku z okólnikiem Nr. I. Prez. 924/30 z dnia 15 lutego 1930 r.[1]) podaję do wiadomości, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydawać będzie nadal zaświadczenia na ulgowe, bezpłatne, względnie służbowe, paszporty dla urzędników centrali i. p. kuratorów okręgów szkolnych, rektorów wyższych zakładów naukowych, artystów, duchowieństwa oraz dla tych osób, udających się zagranicę, celem przeprowadzenia badań naukowych, które nie mogą wykazać się poświadczeniem instytucyj wymienionych w art. 4 rozporządzenia z dnia 29 stycznia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 57).

Wszystkie takie podania kierować należy do Departamentu Ogólnego Ministerstwa W. R. i O. P. (Wydział Prezydjalny).

Naczelnik Wydziału: (—) *Dr. M. Pollak.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. str. 123.

3.

Schemat wydatków budżetowych na rok 1930/31.

Nr. O. 814/30. Kuratorjum podaje niżej schemat wydatków budżetowych Ministerstwa W. R. i O. P. na rok budżetowy 1930/31, celem stosowania przy dokonywaniu wydatków i prowadzeniu księgowości.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

Schemat.

Dział III (Kuratorjum).

§ 1 Uposażenie: Poz. 1. Urzędnicy, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi.

§ 2 Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 3 Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe, Poz. 2. Przesiedlenia.

§ 4 Środki lokomocji: Poz. 2 Utrzymanie środków lokomocji.

§ 5 Pomieszczenie: Poz. 1. Komorne i należności uboczne, Poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku: a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 6 Wydatki biurowe: Poz. 1. Inwentarz, Poz. 2. Materjały pisarskie, Poz. 3. Druki, Poz. 4. Książki i pisma, Poz. 5. Wydatki pocztowe, telegraficzne i telefoniczne.

§ 8 Inne wydatki: Poz. 1. Różne wydatki, Poz. 2. Komisje dyscyplinarne, Poz. 3. Zjazdy rad szkolnych.

§ 9 Remont i konserwacja budowli.

§ 12 Wychowanie fizyczne młodzieży: Poz. 1. Wydatki na uposażenie i administrację (uposażenie, opłaty ubezpieczeniowe, wydatki rzeczowo-administracyjne), Poz. 2. Inwestycje i pomoce subwencyjne, Poz. 3. Utrzymanie Centr. Instytutu Wychow. Fizycznego, Poz. 4. Koszty organizacji i prowadzenia prac wychowania fizycznego.

Dział IV, rozdział 1 (Nadzór szkolny).

§ 1 Uposażenie: Poz. 1. Urzędnicy, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi.

§ 2. Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 3. Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe, Poz. 2. Przesiedlenia, Poz. 3. Ryczałty objazdowe.

§ 5. Pomieszczenie: Poz. 1. Komorne i należności uboczne, Poz. 2. opał, oświetlenie i utrzymanie porządku: a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 6. Wydatki biurowe: Poz. 1. Inwentarz, Poz. 2. Materjały pisarskie, Poz. 3. Druki, Poz. 4. Książki i pisma, Poz. 5. Wydatki pocztowe, telegraficzne i telefoniczne, Poz. 6. Ryczałt na pomoc kancelaryjną.

§ 8. Inne wydatki: Poz. 1. Różne, Poz. 2. Dokształcanie inspektorów.

§ 9. Remont i konserwacja budowli.

Dział IV, rozdział 2 (Szkoły powszechne, specjalne i ochronki).

§ 1. Uposażenie: Poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, Poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne, Poz. 4. Zastępstwo chorych i urlopowanych nauczycieli: a) koszty zastępstwa bezzwrotne, b) koszty zastępstwa zwrotne.

§ 2. Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 3. Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe, Poz. 2. Przesiedlenia.

§ 5. Pomieszczenie: Poz. 1. Komorne i należności uboczne, Poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku.

§ 6. Wydatki biurowe: Poz. 1. Inwentarz, Poz. 2. Materjały pisarskie. Poz. 3. Druki, Poz. 4. Książki i pisma, Poz. 5. Wydatki pocztowe, telegraficzne i telefoniczne.

§ 8. Inne wydatki: Poz. 1. Różne, Poz. 2. Prace programowe i recenzje.

§ 9. Remont i konserwacja budowli.

§ 10. Urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe: Poz. 1. Urządzenie lokali szkolnych, Poz. 2. Pomoce naukowe.

§ 11. Zasiłki i stypendja: Poz. 1. Szkoły i ochronki prywatne, Poz. 2. Zasiłki dla burs i instytucyj opiekujących się młodzieżą, Poz. 3. Inne zasiłki.

§ 12. Budowa szkół powszechnych: Poz. 1. Zasiłki, Poz. 2. Pożyczki, Poz. 3. Prace w zakresie organizacji i budownictwa szkół.

Dział IV, rozdział 3 (Kształcenie nauczycieli).

§ 1. Uposażenie: Poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, Poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne, Poz. 4. Zastępstwa urlopowanych nauczycieli.

§ 2. Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.

§ 3. Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe Poz. 2. Przesiedlenia.

§ 4. Środki lokomocji: Poz. 2. Utrzymanie środków lokomocji.

§ 5. Pomieszczenie: Poz. 1. Komorne i należności uboczne, Poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku: a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 6. Wydatki biurowe: Poz. 1. Inwentarz, Poz. 2. Materjały pisarskie, Poz. 3. Druki, Poz. 4. Książki i pisma, Poz. 5. Wydatki pocztowe, telegraficzne i telefoniczne.

§ 8. Inne wydatki: Poz. 1. Różne, Poz. 2. Dokształcanie nauczycieli Poz. 3. Honorarja za opracowanie programów, Poz. 4. Urządzenie ogrodów szkolnych przy semin. naucz.

§ 8 a. Stypendja dla nauczycieli czynnych na studja zagraniczne.
§ 9. Remont i konserwacja budowli.
§ 10. Urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe: Poz. 1. Urządzenie lokali szkolnych, Poz. 2. Pomoce naukowe.
§ 11. Zasiłki i stypendja: Poz. 1. Stypendja dla nauczycieli i kandydatów na nauczycieli, Poz. 2. Stypendja dla uczniów, Poz. 3. Zasiłki dla burs i instytucyj opiekujących się młodzieżą.

Dział IV, rozdział 4 (Oświata pozaszkolna).

§ 3. Podróże służbowe.
§ 6. Wydatki biurowe.
§ 7. Wydawnictwa.
§ 10. Pomoce naukowe.
§ 11. Zasiłki i stypendja: Poz. 1. Zasiłki dla instytucyj samorządowych i społecznych, oraz stypendja dla studjujących, Poz. 2. Prace oświatowe wydziału oświaty pozaszkolnej i zasiłki dla instytucyj państwowych.

Dział V (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące).

§ 1. Uposażenie: Poz. 1. Nauczyciele i urzędnicy, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, Poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne, Poz. 4. Zastępstwo urlopowanych nauczycieli (koszty zastępstwa, zwracanie w ciągu 3 lat).
§ 2. Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.
§ 3. Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe. Poz. 2. Przesiedlenia.
§ 8. Inne wydatki: Poz. 1. Różne wydatki, Poz. 2. Komisje egzaminacyjne i dyscyplinarne, Poz. 3. Kształcenie i dokształcanie nauczycieli. Poz. 4. Honorarja za prace programowe, recenzje i ekspertyzy.
§ 11. Zasiłki i stypendja: Poz. 1. Stypendja dla uczniów, 2. Muzeum szkolne we Lwowie.
§ 12. Zakłady naukowe specjalne.

Dział VI (Szkolnictwo zawodowe).

§ 1. Uposażenie Poz. 1. Urzędnicy i nauczyciele, Poz. 2. Funkcjonarjusze niżsi, Poz. 3. Wynagrodzenie za godziny nauczycieli kontraktowych oraz za nadetatowe wykłady i zajęcia szkolne, Poz. 4. Zastępstwo urlopowanych nauczycieli.
§ 2. Różne wydatki osobowe: Poz. 1. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe pracy i zapomogi, Poz. 2. Umundurowanie, Poz. 3. Opłaty ubezpieczeniowe.
§ 3. Podróże służbowe i przesiedlenia: Poz. 1. Podróże służbowe, Poz. 2. Przesiedlenia.
§ 4. Środki lokomocji: Poz. 2. Utrzymanie środków lokomocji.
§ 5. Pomieszczenie: Poz. 1. Komorne i należności uboczne, Poz. 2. Opał, oświetlenie i utrzymanie porządku: a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe.

§ 6. Wydatki biurowe: Poz. 1. Inwentarz, Poz. 2. Materjały pisarskie Poz. 3. Druki, Poz. 4. Książki i pisma, Poz. 5. Wydatki pocztowe, telegraficzne i telefoniczne.

§ 8. Inne wydatki: Poz. 1. Różne wydatki, Poz. 2. Komisje egzaminacyjne, Poz. 3. Kształcenie nauczycieli, Poz. 4. Honorarja za prace programowe, recenzje oraz ekspertyzy zawodowe (wizytacje), Poz. 5. Wystawy szkolne, Poz. 6. Wycieczki naukowe.

§ 9. Remont i konserwacja budowli.

§ 10. Urządzenie lokali szkolnych i pomoce naukowe.

§ 11. Zasiłki i stypendja: Poz. 1. Stypendja dla uczniów, Poz. 2. Szkolnictwo prywatne, Poz. 3. Zasiłki dla burs i instytucyj opiekujących się młodzieżą.

§ 12. Fundusz obrotowy.

4.

Dodatek na mieszkanie i 15% dodatek miesięczny.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 23 kwietnia 1930 r. Nr. I. R. 4355/30.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 29 marca 1930 r., upoważniającej Ministra Skarbu do zarządzenia w roku budżetowym 1930/31 dalszej zaliczkowej wypłaty dodatku na mieszkanie oraz zasiłków miesięcznych, określonych w art. 1 i 2 projektu ustawy o dodatku na mieszkanie, podanego do wiadomości okólnikiem Ministerstwa z dnia 29 grudnia 1928 r. Nr. O. R. 15233/28 [1]), oraz na podstawie okólnika Min. Skarbu z dn. 8 kwietnia r. b. D. III. 903/I/30, proszę o wydanie zarządzeń zaliczkowej wypłaty powyższych należności w wysokości dotychczasowej t. j. określonej w wyżej wymienionym okólniku aż do odwołania niniejszego okólnika.

Sprawę podatku dochodowego od dodatku na mieszkanie oraz zasiłków miesięcznych, określonych w art. 1 i 2 projektu ustawy o dodatku na mieszkanie za czas do końca roku 1930, normuje okólnik Ministerstwa z dnia 17 grudnia 1929 r. Nr. I. R. 14852/29 [2]).

Ministerstwo nadmienia przy sposobności, że 15% dodatek miesięczny należy w okresie budżetowym 1930/31 wypłacać przy zastosowaniu czterech pierwszych ustępów okólnika Ministerstwa z dnia 3 kwietnia 1929 r. Nr. I. R. 4090/29 [3]).

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

5.

Użycie wozu meblowego przy przesiedleniach emerytów.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 15 kwietnia 1930 r. Nr. I. Prez. 2552/30.

Nr. O. 832/30. Na podstawie wyjaśnienia Min. Skarbu z dnia 9 kwietnia 1930 r. Nr. D. I. 5907/5/30 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadamia, że w myśl postanowienia art. 21 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6/24) emeryt ma prawo

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 206.
[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 77.
[3]) Dz. U. Kur. O. S. Lw. z 1929 r., str. 208.

z powodu przesiedlenia do zwrotu udowodnionych kosztów do wysokości ryczałtu przysługującego mu w służbie czynnej.

Na użycie wozu meblowego emeryt nie potrzebuje specjalnego zezwolenia władzy naczelnej. Wszystkie jednak wydatki, połączone z przewiezieniem urządzenia domowego emeryta, nie mogą przekraczać kwoty przewidzianego ryczałtu.

Naczelnik Wydziału: (—) *Dr. M. Pollak.*

6.

Ławki szkolne.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 12 maja 1930 r. Nr. l. 15141/30 do wszystkich rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Doszło do wiadomości Kuratorjum, że mimo okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 września 1926 r. Nr. O. Prez. 11073/26, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Lw. z r. 1926, na str. 455, w sprawie ławek szkolnych, gminy, dostarczając szkołom urządzenia, budują dalej wadliwe ławki według starego typu, 4 i 5 siedzeniowe ,

Zechcą Rady Szkolne Powiatowe i Rada Szkolna Miejska zwrócić uwagę na powyższy okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. i żądać od gmin oraz rad szkolnych miejscowych przy wymianie sprzętów szkolnych dostarczenia ławek tylko według nowego typu.

Zarazem przypominam, że komplety rysunków wykonawczych modelu tej ławki w naturalnej wielkości można nabywać w Warszawie w „Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych", ul. Nowy Świat Nr. 33, II. p. i w „Pomocy Szkolnej", ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 38, w cenie około 25 zł za komplet.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

7.

Kwalifikacje do nauczania religji w szkołach powszechnych.

Rozp. Min. W. R i O. P. z dnia 22 kwietnia 1930 r. Nr. II. 20572/29.

Nr. I. 15203/30. Absolwentki Wyższych Kursów Katechetycznych dla kobiet w Krakowie, które mają świadectwa dojrzałości szkoły średniej ogólnokształcącej, uznaję w myśl punktu d. (do art. 40 ustawy o uposażeniu) okólnika Ministerstwa z dnia 14 grudnia 1923 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 z 1924, poz. 5) [1]), za posiadające kwalifikacje zawodowe do nauczania religji rzymsko-katolickiej w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, w rozumieniu art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258).

Odnośnie do wymiaru uposażenia katechetek, mających ukończone powyższe kursy, należy stosować art. 40 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Dyrektor Departamentu: (—) *W. Żłobicki.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1924 r., str. 29.

8.

Propaganda szkolnictwa zawodowego.

Okólnik Kuratorjum O. S. L. z dnia 23 maja 1930, Nr. III. 2179/30 do dyrekcyi wszystkich szkół średnich ogólno-kształcących, seminarjów nauczycielskich i rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Przed zakończeniem roku szkolnego, kiedy niejeden uczeń, niejeden ojciec lub matka zwracają się do wychowawcy z zapytaniem, jak mają dalej postąpić, ażeby zapewnić sobie (synowi) stosowną pracę i miejsce wśród społeczeństwa, podaję do wiadomości pp. Dyrektorów, Inspektorów i całego Nauczycielstwa spis wszystkich szkół zawodowych, znajdujących się w Okręgu Szkolnym Lwowskim. Spis ten winien im ułatwić odpowiedź na wspomniane zapytanie.

Opieka nad szkolnictwem zawodowem należy do pierwszorzędnych zadań społecznych i państwowych, oczekuję więc, że Panowie nie pominą żadnej sposobności do rozpowszechnienia tych podstawowych informacyj o szkołach, dotąd za mało społeczeństwu znanych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

Spis szkół zawodowych.

A) Szkoły handlowe.

L. p.	Miejscowość	Nazwa szkoły	Warunki wstępu	Ilość lat nauki
1	Drohobycz	Szkoła Handlowa T. S. H.	7 kl. szk. powsz., 3 kl. gimn.	3
2	Gródek Jag.	„ „ T. S. L.	„ „ „ „ „	3
3	Jarosław	„ „ T. S. H.	„ „ „ „ „	4
4	Kołomyja	„ „ T. S. H.	„ „ „ „ „	3
5	Lwów, Skarbkowska l. 39.	Państw. Szk. Ekonomiczno-Handlowa	4 klasy gimnazjum	4
6	Lwów, Skarbkowska l. 39.	Liceum Handlowe Tow. Lic. Handlowe	6 klas gimnazjum	2
7	Lwów, Zielona l. 8.	Państw. Szkoła Zawodowa Żeńska (oddział handlowy)	7 kl. szk. powsz., 3 kl. gimn.	3
8	Lwów, Franciszkańska l. 9.	Szkoła Handlowa T. S. H.	„ „ „ „ „	3
9	Lwów, Zygmuntowska l. 9.	Szkoła Handl. Żyd. T. S. H.	„ „ „ „ „	3
10	Lwów, Korniaktów l. 1	Szkoła Handlowa Towarz. „Proświta“	„ „ „ „ „	3
11	Przemyśl	Państwowa Szkoła Handl.	„ „ „ „ „	3
12	Przemyśl	Liceum Handlowe Tow. Lic Handl.	6 klas gimnazjum	2
13	Rozwadów	Szkoła Handlowa T. S. Zaw.	7 kl. szk. powsz., 3 kl. gimn.	3
14	Rzeszów	Szkoła Handl. T. S. H.	„ „ „ „ „	3
15	Sambor	Szkoła Handl. T. S. H.	„ „ „ „ „	3
16	Sambor	Szkoła Handlowa im. Gotthelfa	„ „ „ „ „	3
17	Sanok	Szk. Handl. Zw. N. P. S. P.	„ „ „ „ „	3
18	Stanisławów	Szkoła Handlowa T. S. H.	„ „ „ „ „	3
19	Stanisławów	Państwowa Szkoła Handl.	„ „ „ „ „	3
20	Stryj	Szkoła Handlowa Fr. Świderskiego	„ „ „ „ „	3
21	Tarnopol	Szkoła Handlowa T. S. L.	„ „ „ „ „	3
22	Złoczów	„ „ T. S. L.	„ „ „ „ „	3
23	Brody	Jednor. Szk. Przysposobienia kup. D. Löwina	„ „ „ „ „	1
24	Lwów, Wałowa l. 25.	Jednor. Szk. Przysposobienia kup. M. Christofa	„ „ „ „ „	1
25	Lwów, Kurkowa l. 38.	Jednor. Szk. Przysposobienia kup. Z. Olszewskiego	„ „ „ „ „	1

B) Szkoły techniczne i rzemieślnicze.

L. p.	Miejscowość	Nazwa szkoły	Warunki wstępu	Ilość lat nauki
1	Borysław	Państw. Szkoła Wiertnicza	4 kl. szk powsz. i 2 lata praktyki wiertniczej	2
2	Brzeżany	Szkoła Przem.-Drzew. Tow. Szkoła Zawodowa	4 klasy szkoły powsz.	3
3	Drohobycz	Średnia Szk. Techn. T. S. Tech. (elektro-mechan.)	7 kl. szk. powsz., 4 kl. gimn.	4
4	Grzymałów	Państw. Szk. Kołodz.-Kowal.	4 klasy szkoły powsz.	3
5	Jarosław	„ „ Budownictwa	7 kl. szk. powsz., 4 kl. gimn.	4
6	Jarosław	„ „ Majstrów Bud.	4 klasy szkoły powsz.	4
7	Jaworów	„ „ Przem. Drzew. (oddz. stol. i zabawkarski)	„ „ „ „	3
8	Kamionka Str.	Państw. Szk. Kołodz.-kowal. (oddz. lakiern. rymarski i instrumentów muz.)	„ „ „ „	3
9	Kołomyja	Państw. Szk. Przem.-drzew.	„ „ „ „	3
10	Kołomyja	„ „ Szewcka	„ „ „ „	3
11	Krosno	„ „ Tkacka	7 kl. szk. powsz., 4 kl. gimn.	3
12	Lwów, Zofji l. 1.	„ „ Koszykarska	4 klasy szkoły powsz.	3
13	Lwów, Snopkowska l. 47.	„ „ Techniczna	7 kl. szk. powsz., 4 kl. gimn.	
		a) Wydział drogowo-wodny		4
		b) Wydział elektromech.		4
		c) „ sztuk zdobn.		5
14	Lwów, Snopkowska l. 47.	Państw. Szkoła Majstrów Budowlanych	5 kl. szk. powsz. i świad. czel.	3
15	Lwów, Snopkowska l. 47.	Państw. Szk. rzemiosł:	4 klasy szkoły powsz.	
		a) Szk. Ślusarstwa artyst.		3—4
		b) „ „ budow.		3—4
		c) „ Stolarstwa mebli i bud.		3—4
16	Lwów, Snopkowska l. 47.	Szkoła Majstrów Elektrotechn. Tow. Szk. Przem.	7 kl. szk. powsz. i św. wyzwol.	2
17	Lwów, św. Teresy l. 28.	Szkoła Rzem Przem. im. Korkisa	4 klasy szkoły powsz.	3
18	Rakszawa	Państw. Szkoła Sukiennicza	7 kl. szk. powsz. i 4 kl. gimn.	3
19	Stanisławów	Państwowa Szkoła Przem. Drzewn.	4 klasy szkoły powsz.	3
20	Stryj	Państw. Szkoła Tkacka	„ „ „ „	3
21	Stryj	Szkoła Rzem. Przem. Tow. Warszt. Rękodz. Żyd.	„ „ „ „	3
22	Tarnopol	Państw. Szkoła Slus. Masz.	7 klas szkoły powsz.	3

Z wyjątkiem 1, 3, 5, 6, 13, 14, 15, 16 wszędzie istnieje bursa lub internat przy szkole.

UWAGA: Uprawnienia absolwentów państwowych szkół rzemieślniczo-przemysłowych w Grzymałowie, Jaworowie, Kamionce Str., Kołomyi (2 szk.), we Lwowie (3 szk.) w Stanisławowie i Tarnopolu, oraz prywatnych szkół rzemieślniczo-przemysł. we Lwowie, i Stryju: Uczniowie, którzy ukończyli całkowitą naukę w jednej z wymienionych szkół, zdali egzamin szkolny z ostatniej klasy z wynikiem pomyślnym, a następnie na zasadzie postanowień rozporządzeń Ministerstwa W. R i O. P. z 12 marca 1929 Nr. III. T. 1692/29 i 14 marca 1929 Nr. III D. 1699 złożyli egzamin praktyczny przed komisją dla egzaminów na czeladników utworzoną w myśl rozporządzenia Ministerstwa W. P. i O. P., Przemysłu i Handlu, oraz Robót Publicznych z 23 października 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 3 ex 1929 poz. 29) przy szkołach rzemieślniczo-przemysłowych zostają czeladnikami na podstawie art. 156 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z 7/VI 1927 o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468). Absolwenci ci otrzymują świadectwa złożenia egzaminu na czeladnika.

C) Szkoły zawodowe żeńskie.

L. p.	Miejscowość	Nazwa szkoły	Warunki wstępu	Ilość lat nauki
1	Bosysław	Szkoła Zaw. Żeńska T. S. L.	7 klas szkoły powsz.	3
2	Czortków	Szkoła Zawodowa Żeńska	" " " "	3
3	Drohobycz	" " "	" " " "	3
4	Kołomyja	Szk. Zaw. Ż. SS. Urszulanek	" " " "	3
5	Lwów, Zielona l. 8.	Państw Szkoła Zawod Ż. Oddziały: krawiecki, bieliźniarski, modniarski, hafciarski, koronkarski	" " " "	3
6	Lwów, Piekarska l. 9.	Szkoła Zaw. Żeńska Tow. Warsztatów Ręk. Żyd.	" " " "	3
7	Lwów, Sapiehy l. 30.	Szkoła Zawodowa Żeńska SS. Opatrzności Bożej	" " " "	3
8	Lwów, Długosza l. 17.	Szkoła Zawodowa Żeńska SS. Bazyljanek	" " " "	3
9	Lwów, Zadwórzańska l. 70,	Szk. Zaw. Żeń. wyrobów galanteryjnych	" " " "	3
10	Lwów, Rynek l. 39.	Szk. Rzemiosłowa Żeńska Spółdz. „Trud"	5 " " "	3
11	Przemyśl	Szkoła Zawod. Ż. T. S. L.	7 " " "	3
12	Przemyśl	Szkoła Zaw. Żeńska Tow. Warsztatów Ręk. Żyd.	" " " "	3
13	Rawa Ruska	Szkoła Zawod. Ż T. S. L.	" " " "	3
14	Rzeszów	Szkoła Zawod. Ż. T. S. L.	" " " "	3
15	Sambor	Szk. Zaw Ż. im. Sobińskiego	" " " "	3
16	Sambor	Szkoła Zawodowa Żeńska Fund. Gotthelfa	" " " "	3
17	Stanisławów	Szk. Zaw. Żeńska T. S. P.	" " " "	3
18	Stanisławów	Żyd. Szkoła Zaw. Żeńska	" " " "	3
19	Stryj	Szkoła Zaw. Żeńska Stow. Pracy Obyw. Kobiet	5 " " "	3
20	Żółkiew	Szkoła Zaw. Ż. Tow. Ochr. młodz. żyd.	" " " "	3

UWAGA: Absolwentki wszystkich powyższych szkół mają te same uprawnienia jak absolwenci szkół męskich (zob. poprzedni rozdział B).

D) Szkoły rolnicze i ogrodnicze.

1	Bereźnica (p. Stryj)	Krajowa Szkoła Rolnicza	4 klas szkoły powsz.	3
2	Horodenka	" " "	" " " "	3
3	Miłocin (pow. Rzeszów)	" " "	" " " "	3
4	Mokrzyszów (p. Tarnobrzeg)	Ludowa Szkoła Rolnicza	" " " "	1
5	Sąsiadowice (p. Sambor)	Szkoła Gosp. Żeńska.	" " " "	1
6	Suchodół pow. Krosno)	Krajowa Szkoła Rolnicza	" " " "	3
7	Gródek Jag.	" " "	" " " "	3
8	Wulka Kap. pod Lwowem	" " "	" " " "	2
9	Zaleszczyki	Zakład sadowniczy	" " " "	2
10	Jazłowiec	Seminarjum Gospodarcze	6 klas gimn.	3
11	Lwów-Snopków	Główna Szk. Gospodarcza	Matura gimn. lub lic.	3
12	Tarnopol, Zagrobela	Szkoła Rolnicza Tow. Gosp.	4 klasy szkoły powsz.	1½

Wszędzie istnieją bursy lub internaty przy szkole.

E) Szkoły dokształcające zawodowe.

I. Publiczne.

Męskie.

1) w Bolechowie, 2) w Borysławiu, 3) w Brodach, 4) w Brzeżanach, 5) w Brzozowie, 6) w Buczaczu, 7) w Bursztynie, 8) w Chodorowie, 9) w Chyrowie, 10) w Czortkowie, 11) w Dobromilu, 12) w Dolinie, 13) w Drohobyczu (2), 14) w Gródku Jagiellońskim, 15) w Horodence, 16) w Jarosławiu, 17) w Jaworowie, 18) w Kałuszu, 19) w Kamionce, 20) w Kołomyi (3), 21) w Komarnie, 22) w Korczynie, 23) w Krośnie, 24) w Leżajsku, 25) w Lisku, 26) w Lubaczowie, 27) we Lwowie (15), 28) w Łańcucie, 29) w Mikołajowie n. Dn., 30) w Mościskach, 31) w Nadwórnej, 32) w Nisku, 33) w Podkamieniu, 34) w Przemyślanach, 35) w Przemyślu (4), 36) w Przeworsku, 37) w Radziechowie, 38) w Rawie Ruskiej, 39) w Rozdole, 40) w Rozwadowie, 41) w Rzeszowie (2), 42) w Rymanowie, 43) w Rudkach, 44) w Rudniku nad Sanem, 45) w Samborze, 46) w Sanoku, 47) w Skolem, 48) w Śniatynie, 49) w Sokalu, 50) w Sołotwinie, 51) w Stanisławowie (3), 52) w Starym Samborze, 53) w Stryju (2), 54) w Strzyżowie, 55) w Tarnobrzegu, 56) w Tarnopolu, 57) w Trembowli, 58) w Tłumaczu, 59) w Tustanowicach - Wolance, 60) w Ustrzykach Dolnych, 61) w Winnikach, 62) w Zabłotowie, 63) w Zborowie, 64) w Złoczowie, 65) w Żółkwi, 66) w Żydaczowie.

Żeńskie.

1) w Drohobyczu, 2) w Jarosławiu, 3) w Kołomyi, 4) we Lwowie (3), 5) w Przemyślu, 6) w Rzeszowie, 7) w Skolem, 8) w Tustanowicach

Uwaga: Cyfry w nawiasie oznaczają ilość szkół w danej miejscowości.

II. Prywatne.

Męskie.

1) Braci Albertynów we Lwowie *, 2) im. Bernsteina we Lwowie *, 3) im. Hrińczenki U. T. P. we Lwowie *, 4) Kongregacji Kupieckiej we Lwowie *, 5) Tow. Powściągliwość i Praca w Miejscu Piastowem *, 6) im. Hrińczenki w Przemyślu, 7) im. Hrińczenki w Stanisławowie, 8) Stow. Kupców Polskich w Stanisławowie *, 9) im. Hrińczenki w Tarnopolu.

Żeńskie.

1) im. Hrińczenki we Lwowie, 2) im. Hrińczenki w Przemyślu.

Uwaga: Świadectwa ukończenia szkół oznaczonych * uznało Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z 2. VI. 1928 Nr. III. R. 5509/28 za równowartościowe ze świadectwem ukończenia dokształcającej szkoły zawodowej publicznej.

W roku szkolnym 1929/30 powstaną publiczne dokształcające szkoły zawodowe: 1) w Borszczowie, 2) Bóbrce, 3) Kolbuszowej, 4) Kossowie, 5) Podhajcach, i 6) w Tyśmienicy.

9.

Dwuletni Państwowy Instytut Nauczycielski w Warszawie.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 13 maja 1930 r. Nr. I. K. N. 2440/30[1]).

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 28 kwietnia 1930 r. Nr. II. 9588/30 zawiadomiło, iż z początkiem roku szkolnego 1930/31 zostanie uruchomiony dwuletni Państwowy Instytut Nauczycielski w Warszawie, którego zadaniem będzie kształcić czynnych nauczycieli szkół powszechnych dla celów szkolnictwa powszechnego w kierunku pogłębienia ich studjów pedagogicznych.

Absolwentom, kończącym studja w Instytucie Nauczycielskim, przysługiwać będzie uprawnienie, przewidzianie w art. 32 ustawy u oposażeniu z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

O przyjęcie do Instytutu mogą się ubiegać stali (łe) nauczyciele (ki) publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń przy seminarjach nauczycielskich i szkół specjalnych z ukończonym wyższym kursem nauczycielskim lub innemi analogicznemi studjami.

Przy przyjmowaniu do Instytutu będą przedewszystkiem uwzględnione osoby, które wykazały szczególne zainteresowanie i uzdolnienie pedagogiczne oraz zamiłowanie do pracy o charakterze społecznym na terenie szkoły (zrozumienie wpływu czynników socjologicznych w poznaniu dziecka, współpraca szkoły z domem i t. d.). Kandydaci powinni posiadać znajomość jednego z języków obcych (angielskiego, francuskiego lub niemieckiego) w stopniu umożliwiającym im korzystanie z literatury naukowej.

Pierwszeństwo będą mieli kandydaci, którzy nie ukończyli 35 lat życia.

Podania o przyjęcie na pierwszy rok studjów w Instytucie Nauczycielskim należy wnosić drogą służbową do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w terminie do dnia 1 czerwca 1930 i zaopatrzyć w następujące załączniki:

1. Dokładny życiorys, własnoręcznie napisany, z wyszczególnieniem przebiegu dotychczasowych studjów i praktyki nauczycielskiej. 2. Świadectwa szkolne i egzaminacyjne oraz inne dowody wykonanych prac i odbytych studjów np. zaświadczenia z udziału w kursach wakacyjnych. 3. Odpis wykazu stanu służby. 4. Wykaz lektury, przerobionej z własnej inicjatywy. 5. Deklarację według niżej podanego wzoru.

Bezpośrednio przełożona władza służbowa dołączy ponadto wyciąg z wykazu kwalifikacyjnego oraz szczegółową opinję.

O ostatecznem przyjęciu do Instytutu decydować będzie kollokwjum wstępne, które odbędzie się dnia 2 lipca 1930 (godz. 8 rano) w lokalu Instytutu Pedagogiki Specjalnej, Plac 3 Krzyży 4—6.

Kollokwjum będzie polegało na omówieniu z kandydatem jednej ze wskazanych poniżej książek (stosownie do wyboru kandydata): 1. Dewey: Szkoła a dziecko, Warszawa, Wende. 2. Joteyko: Jedność szkolnictwa ze stanowiska psychologji i potrzeb społecznych. Polskie Archiwum psychol. tom I, Nr. 1 i 2 (1926—27) i w osobnej odbitce. 3. Karpowicz: Wybór pism,

---

[1]) Okólnik ten został również osobno rozesłany.

Nasza Księgarnia, Warszawa, 1929. 4. Förster: Szkoła i charakter, Warszawa, Gebethner i Wolff.

Jeżeli z dotychczasowych studjów kandydata nie wynika w sposób niewątpliwy, iż opanował on dostatecznie język obcy, sprawdzona będzie przy egzaminie jego możność posługiwania się literaturą w języku obcym.

Kandydaci dopuszczeni do kollokwjum wstępnego poddani będą na miejscu badaniu lekarskiemu dla stwierdzenia, czy stan ich zdrowia umożliwia im studja.

Nauczyciele, przyjęci do Instytutu Nauczycielskiego, otrzymają płatne urlopy na pierwszy rok studjów t. j. na rok szkolny 1930/31 na warunkach, określonych w deklaracji. Zależnie od wyników pracy w pierwszym roku studjów urlop zostanie przedłużony na następny rok szkolny.

Ponieważ liczba miejsc w Instytucie będzie ograniczona (prawdopodobnie do 30 osób), wobec tego będą mogli być przyjęci istotnie wybitniejsi nauczyciele.

Treść niniejszego okólnika należy bezzwłocznie podać nauczycielstwu do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

Deklaracja.

Prosząc o przyjęcie do Państwowego Instytutu Nauczycielskiego w Warszawie, niniejszem zobowiązuję się:

1. Przestrzegać ściśle postanowień regulaminów, obowiązujących w Instytucie Nauczycielskim.

2. Nie obejmować bez porozumienia z dyrekcją Instytutu Nauczycielskiego żadnych zajęć ubocznych.

3. W razie uzyskania celem pracy w Instytucie Nauczycielskim urlopu płatnego, pracować — niezależnie od zobowiązań, przyjętych uprzednio z powodu pobierania stypendjum, czy urlopu płatnego — w ciągu lat czterech od daty ukończenia Instytutu w szkolnictwie państwowem lub publicznem na stanowisku, które wyznaczą mi władze szkolne najdalej w tymże okresie czasu.

Gdybym z własnej winy, czego ocenę pozostawiam władzom szkolnym, przerwał.... studja lub po ich ukończeniu nie wypełnił.... zobowiązań, wyżej wymienionych w punkcie 3, zobowiązuję się zwrócić do Skarbu Państwa całą kwotę, otrzymaną tytułem poborów służbowych w czasie studjów w Państwowym Instytucie Nauczycielskim, odbytych na podstawie urlopu płatnego.

. . . .

podpis

Kierowni.... / Nauczyciel.. } szkoły . . . . klasowej w . . . . .

w powiecie . . . .

w . . . . dnia . . . . 19.... r.

10.

Kursa wakacyjne wychowania fizycznego dla nauczycieli i nauczycielek szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1930 r. Nr. I. W. F. 1307/30.
Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 57.

Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w okresie letnim bieżącego roku następujące kursy wychowania fizycznego dla nauczycieli i nauczycielek szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych:

I. Kurs Metodyczno-gimnastyczny dla nauczycieli ćwiczeń cielesnych Ilość uczestników 50.

Cel kursu: a) uzupełnienie wiadomości nauczycieli ćwiczeń cielesnych z zakresu metodyki gimnastyki i zapoznanie z nowoczesnemi prądami w tej dziedzinie; b) zaznajomienie z zasadami i metodyką instruowania ćwiczeń i gier sportowych na terenie szkoły.

Program: Gimnastyka metodyczna, metodyka, prowadzenie lekcyj, omawianie ćwiczeń, pływanie, lekka atletyka, wioślarstwo, gry sportowe, gry ruchowe, instruowanie.

Miejsce i termin: Kurs odbędzie się w Wolsztynie (Seminarjum Naucz.) — województwo poznańskie — w terminie od dnia 4 do 30 lipca 1930 roku.

II. 1) *Kurs gimnastyczno-sportowy* dla nauczycielek ćwiczeń cielesnych.

Ilość uczestniczek 30.

Cel kursu: Usportowienie nauczycielek ćwiczeń cielesnych i zaznajomienie ich z zasadami instruowania poszczególnych sportów na terenie szkolnym.

Program: Gimnastyka metodyczna, pływanie, wioślarstwo, lekka atletyka, gry sportowe, instruowanie.

2) *Kurs gier i sportów* dla nauczycielek innych przedmiotów nauczania.
Ilość uczestniczek 20.

Cel kursu: Zaznajomienie nauczycielek innych przedmiotów nauczania z zasadami i metodyką prowadzenia gier i sportów na terenie szkoły.

Program: Gimnastyka, pływanie, gry ruchowe, gry sportowe, teorja gier, łucznictwa.

Miejsce i termin: Powyższe oba kursy odbędą się w Wągrowcu (Seminarjum Naucz.) — województwo poznańskie — w terminie od dnia 3 do 29 lipca 1930 roku.

Warunki pomieszczenia i utrzymania na kursach: Uczestnicy (czki) kursów wychowania fizycznego w Wolsztynie i Wągrowcu zamieszkają w budynkach państwowych seminarjów nauczycielskich. Każdy (każda) uczestnik (niczka) otrzyma łóżko z materacem bez pościeli. Pokoje wspólne dla kilku uczestników (czek). Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego przydzieli kursom odpowiednią ilość porcyj żywnościowych. Na uzupełnienie wyżywienia każdy uczestnik (czka) wpłaca 60 złotych w pierwszym dniu przybycia na kurs.

Wszystkim uczestnikom (czkom) wymienionych kursów przysługiwać będzie prawo bezpłatnego przejazdu koleją (III klasą) do miejsca kursów i zpowrotem do miejsca zamieszkania.

Wnoszenie podań i warunki przyjęcia: Kandydaci (kandydatki) ubiegający (e) się o przyjęcie na kurs wychowania fizycznego w Wolsztynie, względnie w Wągrowcu, winni (winny) wnieść do dnia 5 czerwca b. r. drogą służbową podania do Ministerstwa W. R. i O. P. Wydział Wychowania Fizycznego i Higjeny Szkolnej.

Do podania należy dołączyć: a) deklarację osobistą według niżej podanego wzoru, b) świadectwo zdrowia.

Wydział Wychowania Fizycznego i Higjeny Szkolnej Ministerstwa W. R. i O. P. w terminie do dnia 15 czerwca b. r. zawiadomi pisemnie kandydatów o przyjęciu na kurs, polecając im jednocześnie zgłosić się do najbliższej ich miejsca zamieszkania Komendy Obwodu P. W., celem uzyskania, na podstawie przedstawionego dowodu przyjęcia, rozkazu wyjazdu i biletu bezpłatnego (III klasy) do miejsca kursu.

Minister W. R. i O. P.: (—) *Sł. Czerwiński,* wr.

Deklaracja osobista.

Ja niżej podpisany (na) proszę o przyjęcie mnie na kurs . . .
. . . .
w . . . . i zobowiązuję się w razie przyjęcia mnie:

1) poddać się regulaminowi obozu;

2) przybyć punktualnie i pozostać do chwili ukończenia kursu,

3) wpłacić zł. . . . . jednorazowo w pierwszym dniu kursu, zwrócić koszta utrzymania w razie opuszczenia kursu samowolnie;

4) przywieźć ze sobą wyekwipowanie:

a) pantofle gimnastyczne na sznurkowej podeszwie, skarpetki białe, spodenki lekkoatletyczne czarne lub granatowe, bluzka lub koszulka biała, sweater, kostjum kąpielowy, czepek, długie spodnie flanelowe, buciki wygodne na niskim obcasie, wełniane skarpetki, pożądany płaszcz nieprzemakalny i pantofle na kolcach;

b) koc, siennik, poduszka, prześcieradła, bieliznę osobistą, przybory toaletowe.

Podpis kandydata (ki).

Dokładny adres:

11.

Kurs wakacyjny wychowania fizycznego dla kobiet w Wągrowcu.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 64, komunikat L. I. W. F. 1353/30.

Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w porozumieniu z Ministerstwem W. R. i O. P. organizuje w Wągrowcu (woj. poznańskie) w czasie od dnia 1 do 28 sierpnia 1930 r. kurs wychowania fizycznego dla kobiet. Pierwszeństwo w przyjęciu na powyższy kurs będą miały nauczycielki szkół powszechnych. Ilość uczestniczek 80.

Program kursu obejmować będzie gimnastykę metodyczną, gry ruchowe i sportowe, pływanie, tańce, łucznictwo i instruowanie tych przedmiotów. Uczestniczki tego kursu zamieszkają w budynku państwowego seminarjum nauczycielskiego. Każda uczestniczka otrzyma łóżko z materacem bez pościeli. Pokoje wspólne dla kilku uczestniczek. Państwowy Urząd W. F. i P. W. przydzieli porcje żywnościowe; na uzupełnienie wyżywienia każda uczestniczka wpłaca 60 złotych w pierwszym dniu przybycia na kurs. Przyjętym na kurs uczestniczkom przysługiwać będzie prawo bezpłatnego przejazdu koleją (III klasa) do miejsca kursu i zpowrotem do miejsca zamieszkania.

Reflektujące na przyjęcie na powyższy kurs nauczycielki szkół powszechnych nadesłać winny zgłoszenia do dnia 15 czerwca 1930 roku do Okręgowego Urzędu Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk. w Toruniu.

Informacyj szczegółowych udzielają: Państwowy Urząd W. F. i P. W. w Warszawie, ulica Myśliwiecka 3/5, oraz Okręgowe Urzędy W. F. i P. W. w siedzibach D. O. K.

12.

Warunki przyjmowania kandydatów na I kurs Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie [1]).

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 46, komunikat Nr. II. 961/30.

W roku szkolnym 1930/31, jak i w roku bieżącym, będzie czynny w Warszawie I kurs Instytutu Robót Ręcznych. Na ten kurs będą przyjmowani kandydaci płci obojga, uzdolnieni do rysunków i robót ręcznych, oraz posiadający świadectwa dojrzałości ze szkół średnich lub seminarjów nauczycielskich. Pierwszeństwo przy przyjmowaniu będą miały osoby, mogące się wykazać, oprócz matury, specjalnemi studjami technicznemi lub artystycznemi, ewentualnie praktyką pedagogiczną.

Nauka w Instytucie trwa dwa lata.

Osoby, kończące Instytut Robót Ręcznych, po dwuletniej praktyce pedagogicznej w charakterze nauczycieli tymczasowych i po zdaniu egzaminu z przedmiotów pedagogicznych, otrzymują dyplomy nauczycieli szkół średnich i seminarjów nauczycielskich.

Świadectwo ukończenia Instytutu Robót Ręcznych uprawnia do nauczania robót ręcznych i rysunku w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w myśl zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 czerwca 1928 r. Nr. I. 7932/28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 138) [2]).

Studja w Instytucie Robót Ręcznych obejmują przedmioty następujące: rysunki odręczne, malarstwo akwarelowe, kompozycję roboty z drzewa, tektury i metalu; wyrób pomocy naukowych; roboty kobiece, kreślenie techniczne; geometrję wykreślną; estetykę form plastycznych; dydaktykę robót ręcznych.

Bliższe szczegóły, dotyczące programu Instytutu, znaleźć można w rozporządzeniu Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 października 1924 r. w sprawie studjów i egzaminów z robót jako przedmiotów nauczania w szko-

---

[1]) W sprawie przyjmowania na II kurs, patrz Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r. str. 145.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 395.

łach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18 (140) z 1924 r.[1]).

Po nadesłaniu do kancelarji Instytutu Robót Ręcznych, Górczewska 8, znaczków pocztowych za 50 gr. Dyrekcja wysyła szczegółowy program nauk w Instytucie.

Podanie o przyjęcie do Instytutu należy składać osobiście lub przesyłać pocztą pod adresem Instytutu Robót Ręcznych (Warszawa, Górczewska 8, gmach Państwowego Instytutu Robót Ręcznych (do dnia 1 czerwca 1930 roku).

Do podania należy załączyć następujące dokumenty: 1) Metrykę urodzenia. 2) Fotografję własnoręcznie podpisaną. 3) Życiorys. 4) Świadectwo dojrzałości, ewentualnie zaświadczenie dyrekcji szkoły, że kandydat (ka) w czerwcu r. b. przystępuje do egzaminu dojrzałości. 5) Rysunek z natury i kompozycję ornamentacyjną w dowolnej technice (ołówek, akwarela i t. p.), świadczące o uzdolnieniu kandydata. 6) Świadectwo lekarskie, stwierdzające pomyślny stan zdrowia kandydata.

W podaniu należy wyraźnie i dokładnie oznaczyć adres kandydata (poczta i telegraf). Przed 15 czerwca r. b. zostaną zawiadomieni pod wskazanym adresem, czy zostali dopuszczeni do egzaminu konkursowego z rysunków.

Egzamin ten rozpocznie się dnia 23 czerwca o godz. 9 tej w gmachu Instytutu (Górczewska 8).

Dyrekcja Instytutu uprzedza kandydatów z prowincji, pragnących wstąpić do Instytutu, że najskromniejsze utrzymanie w Warszawie wynosi od 200 do 250 złotych miesięcznie. Osoby, nie posiadające stałych zasiłków w powyższej wysokości, nie powinny przyjeżdżać na studja.

Nauka w Instytucie jest bezpłatna, jednakże słuchacze obowiązani są zwracać koszta zużytych materjałów, co wynosi 80 zł rocznie.

Słuchacze kształcący się w Instytucie, nie mogą liczyć na utrzymanie się w Warszawie ze swej pracy, gdyż zajęcia w Instytucie uniemożliwiają wszelką pracę dodatkową.

13.

Wakacyjny kurs ogrodniczo - sadowniczy we Fredrowie i rolniczo-hodowlany w Zagrobeli.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 19 kwietnia 1930 r. Nr. I. K. N. 2067/30[2]).

Zawiadamiam niniejszem Rady Szkolne, że kursy ogrodniczo - sadowniczy we Fredrowie i rolniczo - hodowlany w Zagrobeli z powodu małej liczby zgłoszeń w miesiącu kwietniu r. b. nie odbyły się. Ponieważ kursy te przez celową propagandę nowoczesnych metod pracy mogą poważnie przyczynić się do podniesienia kultury gospodarczej naszej wsi, przeto Małopolskie Towarzystwo Rolnicze przesuwa pierwszą ich część programową na okres letni od 25 lipca do 25 sierpnia r. b., drugą zaś na miesiąc kwiecień 1931 roku.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1924 r., str. 353.

[2]) Okólnik ten rozesłano również osobno.

Kursy przeznaczone są wyłącznie dla nauczycieli szkół powszechnych, prowadzących ogródki szkolne, małe gospodarstwa hodowlane lub działy ziemi rolnej, przydzielonej do szkoły. Kurs we Fredrowie (powiat i stacja kol. Rudki) uwzględniać będzie głównie ogrodnictwo i sadownictwo z odpowiedniemi uzupełnieniami programowemi, jak geografja fizyczna i gospodarcza, nauka o glebie, fizjologja roślin uprawowych, rachunkowość gospodarcza i spółdzielcza i t. p. Program zaś kursu w Zagrobeli (pow. i stacja kol. Tarnopol) stanowić będą przedewszystkiem zagadnienia rolnicze i hodowlane, a więc podstawowe zasady uprawy roli, praca na łące i pastwisku, uprawa roślin pastewnych, hodowla bydła, drobnego inwentarza i trzody, weterynarja oraz wiadomości dopełniające z pokrewnych dziedzin wiedzy.

Każdy kurs trwać będzie dwa miesiące według podziału wyżej zaznaczonego. Nauka na kursach jest bezpłatna. Na koszta administracyjne wpłacają uczestnicy po 5 zł jednorazowo po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu pod adresem Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego we Lwowie, ul. Kopernika 20. Koszta utrzymania wynoszą 100 zł od osoby za okres miesięczny. Z tego winni uczestnicy wpłacić po 30 zł. Każdy uczestnik kursu składa nadto podanie do władz samorządowych na ręce Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego o stypendjum na pokrycie reszty utrzymania w kwocie 70 zł oraz kosztów podróży do miejsca kursu i zpowrotem. W razie nieuwzględnienia prośby takiej przez odnośne władze, resztującą kwotę kosztów utrzymania pokryje Małopolskie Towarzystwo Rolnicze, natomiast koszta podróży ponoszą uczestnicy kursów sami.

Podania o przyjęcie należy przesyłać do Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego we Lwowie za pośrednictwem rad szkolnych.

Uczestnicy kursu powinni przywieźć ze sobą pościel z próżnym siennikiem, obuwie do pracy i nóż ogrodniczy.

Podając do wiadomości powyższe warunki, uwzględnione już częściowo w okólniku Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 18-go lutego r. b. Nr. I. K. N. 470/30 [1]), proszę Rady Szkolne o zachęcenie nauczycielstwa do zapisywania się na wspomniane kursy, by możliwie z każdego powiatu przynajmniej jeden nauczyciel skorzystał ze sposobności pogłębienia i rozszerzenia wiedzy i zdobycia większej praktyki w zakresie gospodarstwa wiejskiego na tak dogodnych warunkach.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Ig. Pytlakowski,* wr.

14.

Normy wynagrodzenia prelegentów kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 14 kwietnia 1930 r. Nr. II. 7959/30.

Nr. I. K. N. 2070/30. W związku z organizacją kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych w r. 1930 zawiadamiam, że biorąc pod uwagę podwyżkę płac nauczycielskich, która nastąpiła po wydaniu

---

[1]) Rozesłany osobno bez ogłoszenia w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw.

okólnika z dnia 6 marca 1928 r. Nr. I. 1351/28[1]), oraz podwyższenie wynagrodzenia nauczycieli etatowych w szkołach średnich ogólno-kształcących i zakładach kształcenia nauczycieli za lekcje szkolne ponad 125% etatu, co zostało uregulowane rozporządzeniem z dnia 13 listopada 1929 r Nr. II. 28633/29 (Dz. Urz. Nr. 13, poz. 182)[2]) ustalam następujące nowe normy wynagrodzenia dla prelegentów i kierowników kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

1) Wynagrodzenie prelegentów ustalam ryczałtowo na kwotę 600 zł. za całomiesięczną pracę. Kwota ta równa się w przybliżeniu uposażeniu nauczyciela w VI stopniu służbowym, w szczeblu b, utrzymującego trzech członków rodziny.

2) Liczba obowiązkowych godzin tygodniowych pozostaje bez zmiany: 18 tygodniowo. Za godziny ponad tę normę otrzymuje prelegent odpowiednią część wynagrodzenia zasadniczego w zaokrąglonej kwocie 8 zł. za godzinę faktyczną.

Prelegent, pracujący w liczbie godzin nieco mniejszej, np. z powodu, iż liczba godzin programowych na kursie nie wynosi 72 (18 × 4), lecz 60 godzin, otrzymuje mimo to pełne honorarjum, o ile pracuje w ciągu całego kursu oraz, jeżeli liczba godzin tygodniowych nie wynosi mniej niż 15. Prelegent, pracujący w okresie dwóch tygodni w pełnej liczbie godzin, otrzymuje połowę wynagrodzenia miesięcznego. Prelegent, pracujący w okresie krótszym, względnie w liczbie godzin mniejszej niż 15 tygodniowo, otrzymuje odpowiednią część uposażenia miesięcznego w zryczałtowanej kwocie 8 zł od godziny.

W razie zaangażowania instruktorów wychowania fizycznego należy wynagradzać ich według powyższych norm od godzin, z zastrzeżeniem, że praca instruktora nie powinna wynosić więcej niż 6 godzin tygodniowo na kursie.

3) Wynagrodzenia kierowników: pedagogicznego i administracyjnego, ustalam w kwocie po 100 zł za pracę na jednym miesięcznym kursie. W razie zorganizowania we własnym zarządzie wspólnej stołówki dla słuchaczy i prelegentów przy kursie, opiekujący się nią kierownik administracyjny kursu otrzymuje za swą pracę nie 100, lecz 150 zł.

Zaznaczam, iż pisma do prelegentów w innych okręgach szkolnych należy kierować bezpośrednio, przesyłając odpis kuratorjum okręgu szkolnego, któremu dany prelegent służbowo podlega. Dla uniknięcia kolizyj w razie zapotrzebowania prelegenta przez kuratorja kilku okręgów szkolnych, należy jednak uprzednio porozumieć się z właściwem kuratorjum.

Przypominam w związku z okólnikiem z dnia 22 marca 1927 Nr. I. 4834/27, że prelegenci, wyjeżdżając na kurs, nie zawsze zdają sobie sprawę z programowej liczby godzin przedmiotów, które mają wykładać a w następstwie żalą się, iż nie wypłacono im całkowitych poborów. Dla unikni-

---

[1]) Cytowanym okólnikiem ustaliło Min. W. R. i O. P. następujące normy wynagrodzenia na kursach wakacyjnych: prelegentów na kwotę 500 zł. za całomiesięczną pracę; kierowników pedagogicznego i administracyjnego po 50 zł. za pracę na jednym miesięcznym kursie; kierownika administracyjnego kuchni kursu 100 zł. (L. I. K. N. 1588/28).

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 8.

cia takich nieporozumień należałoby zgóry uprzedzać tych prelegentów, którym (ze względu na zakres pracy na kursie) kuratorjum zamierza przyznać niepełne wynagrodzenie. Wspomniane zastrzeżenie należałoby w razie potrzeby pomieścić w piśmie, powierzającem nauczycielowi obowiązki prelegenta (wzór w Dzienniku Urzędowym z r. 1923 Nr. 7, poz. 59, załącznika 2).

Minister W. R. i O. P.: (—) *Sł. Czerwiński,* wr.

Wzór.

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO . . . .
w . . . .
L. . . . .

W sprawie objęcia wykładów na kursach wakacyjnych.

Do

Pan . . . .
. . . .
w . . . .

Kuratorjum powierza Pan . . wykłady . . . .
. . . .
na kursie wakacyjnym . . . .
który odbędzie się w . . . . powiat . . . .

Kuratorjum zastrzega sobie w razie koniecznej potrzeby możność skierowania Pan . . . na inny kurs wakacyjny w tym samym terminie.

Odpis niniejszego pisma przesyła się równocześnie do Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . w . . . . oraz do Inspektora Szkolnego w . . . .

Zechce Pan . . . niezwłocznie potwierdzić odbiór niniejszego pisma . . .
. . . .
. . . .

Kurator:

. . . . . załącznik

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 26 kwietnia 1930 r. Nr. II. 8957/30 nadało 3-kl. publicznej szkole powszechnej z polskim językiem nauczania w Synowódzku Wyżnem nazwę „imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego".

P. Kurator O. S. Lw. nadał prawa publiczności:

1) rozporządzeniem z dnia 29 kwietnia 1930 r. Nr. I. 11104/30 4-kl. prywatnej szkole powszechnej, utrzymywanej przez Zgromadzenie SS. Urszulanek w Stanisławowie, na rok szkolny 1929/30,

2) rozporządzeniem z dnia 30 kwietnia 1930 r. Nr. 12884/30 Prywatnej Szkole Powszechnej Żeńskiej SS. Rodziny Marji w Łomnie od roku szkolnego 1929/30 do odwołania,

3) rozporządzeniem z dnia 5 maja 1930 r. Nr. I. 14471/30 prywatnej koedukacyjnej szkole powszechnej Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej z hebrajskim językiem nauczania we Lwowie na rok szkolny 1929/30,

4) rozporządzeniem z dnia 11 kwietnia 1930 r. Nr. I. 9501/30 prywatnej koedukacyjnej szkole powszechnej M. R. Goldfarbowej we Lwowie na rok szkolny 1929/30.

Szkolnictwo zawodowe.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił zezwolenia:

1) rozporządzeniem z dnia 17 kwietnia 1930 r. Nr. III. 1756/30 p. Jakóbowi Füllenbaumowi w Buczaczu na otwarcie i prowadzenie w Buczaczu, przy ul. A. Potockiego Nr. domu 35, prywatnych kursów handlowych pod nazwą: Kurs Handlowy Jakóba Füllenbauma w Buczaczu,

2) rozporządzeniem z dnia 18 kwietnia 1930 r. Nr. III. 1851/30 p. Karolinie Michalskiej we Lwowie (ul. Sobieskiego 12) na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ul. Sykstuskiej Nr. domu 10, prywatnych kursów pod nazwą: Kurs Pisania na Maszynach Karoliny Michalskiej we Lwowie.

3) rozporządzeniem z dnia 2 maja 1930 r. Nr. III. 1969/30 p. Kazimierzowi Mościckiemu w Borysławiu (ul. Kościuszki) na otwarcie i prowadzenie w Borysławiu, przy ul. Kościuszki, prywatnych kursów kierowców samochodowych pod nazwą: Kursy Kierowców Samochodowych Kazimierza Mościckiego w Borysławiu,

4) rozporządzeniem z dnia 8 maja 1930 r. Nr. III. 2001/30 Naukowej Organizacji Gorzelnictwa Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, Ośrodek Lwów w Izbie Handlowej i Przemysłowej we Lwowie na otwarcie i prowadzenie we Lwowie, przy ul. Bourlarda Nr. domu 5, prywatnych kursów dokształcających dla kierowników gorzelń pod nazwą: Kursy Dokształcające Kierowników Gorzelń Naukowej Organizacji Gorzelnictwa we Lwowie.

Ruch służbowy.

Kuratorjum Okr. Szk. Lw.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 18 kwietnia 1930 r. Nr. O. 807/30 zwolnił p. Aleksandra Gamotę, nauczyciela szkoły ćwiczeń III seminarium nauczycielskiego żeńskiego, przydzielonego do służby w Kuratorjum Okr. Szk. Lw. we Lwowie, od pełnienia obowiązków urzędnika administracyjnego w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego, powierzonych mu rozporządzeniem b. Rady Szkolnej Krajowej z dnia 17 września 1919 r. Nr. 266/pr.

Inspektoraty.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 21 marca 1930 r Nr. II. 6350/30 przeniosło p. Marjana Nowaka, inspektora szkolnego w Stolinie, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Sokalu.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani:

Czernecka Stefanja kierowniczką 2-klasowej szkoły w Woli Rzeczyckiej (Tarnobrzeg);

Dufratówna Marja kierowniczką 7-klasowej szkoły żeńskiej w Starym Samborze;

Geisslerówna Olga kierowniczką 2-klasowej szkoły w Chorostkowie Polskim (Stanisławów);

Hermansdorfer Ludwik kierownikiem 4-klasowej szkoły w Oknie (Skałat);

Iżycki Józef kierownikiem 2-klasowej szkoły w Dąbrowie Rzeczyckiej (Tarnobrzeg);

Janecka Rozalja S. kierowniczką 2-klasowej szkoły w Milowcach (Zaleszczyki);

Kossowski Władysław kierownikiem 6-klasowej szkoły w Sorocku (Skałat); Krenzlowa Janina kierowniczką 7-klasowej szkoły żeńskiej w Śniatynie;

Lipiński Jan kierownikiem 5-klasowej szkoły w Batiatyczach (Kamionka Str);

Łucki Jan kierownikiem 3-klasowej szkoły w Mszańcu (Stary Sambor);

Seinfeldówna Salomea, emerytowana nauczycielka, przywrócona do czynnej służby nauczycielki szkoły w Bukowcu (Sanok); Sydor Kosma kierownikiem 3-klasowej szkoły w Stulsku (Żydaczów);

Przeniesieni:

Biłousowa Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Łomadżynie (Nadwórna), do 2-klasowej szkoły w Zielonej (Nadwórna);

Ćwiklińska Wanda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Pstrągowej Górnej (Strzyżów), do 2-klasowej szkoły w Gliniku Górnym (Strzyżów);

Dobjaszowa Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Reczpolu (Przemyśl), do 3-klasowej szkoły w Stubnie (Przemyśl); Dworska Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Odrzechowej (Sanok), do 7-klasowej szkoły w Posadzie Olchowskiej (Sanok); Dworska Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Posadzie Olchowskiej (Sanok), do 7-klasowej szkoły w Odrzechowej (Sanok);

Grabowiecka Olga, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Jezierzanach (Tłumacz), do 1-klasowej szkoły w Łokutkach (Tłumacz);

Jaszczuk Franciszek, kierownik 2-klasowej szkoły w Sorokach (Buczacz), do 7-klasowej szkoły w Buczaczu;

Karnasiówna Irena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Podborcach (Lwów), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Reja we Lwowie; Kiernicka

Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Czortkowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Brzeżanach; Klocowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Kąkolówce (Rzeszów), do 2-klasowej szkoły w Nowej Wsi (Rzeszów); Kolarzowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Pińczowie (powiatu pińczowskiego, okręg szkolny krakowski), do 5-klasowej szkoły w Popielach (Drohobycz); Koperska Bronisława, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Sieteszy (Przeworsk), do 1-klasowej szkoły w Sieteszy Górnej (Przeworsk); Krupski Paweł, kierownik 2-klasowej szkoły w Lubkowcach (Śniatyn), do 7-klasowej szkoły męskiej w Zabłotowie (Śniatyn);

Nikosiewiczówna Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Łokutkach (Tłumacz), do 7-klasowej szkoły w Tłumaczu; Nowakowska Bronisława, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Sorocku (Skałat), do 6-klasowej szkoły w Stecowej (Śniatyn); Nowakowska Emilja Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Byszowie (Sokal), do 4-klasowej szkoły w Kozłowie (Kamionka Strumiłowa);

Pawłowska Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Podusowie (Przemyślany) do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Brzeżanach; Piotrowska Helena, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Wacowicach (Drohobycz), do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. król. Jadwigi w Drohobyczu;

Rogoszewska Krystyna, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Majdanie (Drohobycz), do 2-klasowej szkoły w Modryczu (Drohobycz);

Sidorówna Marja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Koniuszkowie (Brody), do 1-klasowej szkoły w Dytkowcach; Skałecka Janina, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Modryczu (Drohobycz), do 7-klasowej szkoły im. Kołłątaja (Drohobycz); Smoczkiewiczówna Marja, nauczycielka 5-klasowej szkoły w Ostrowie (Jarosław), do 7-klasowej szkoły im. św. Kingi w Jarosławiu; Stachowski Adam, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Uwini (Radziechów), do 1-klasowej szkoły w Batyjowie (Radziechów);

Tymoszykówna Jadwiga, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Krystynopolu (Sokal); do 7-klasowej szkoły im. M. Konopnickiej w Sokalu;

Wilczyński Aleksander, kierownik szkoły w Piątkowej (Dobromil), do 3-klasowej szkoły w Chlebowicach Wielkich - Doliszu (Bóbrka).

Przeniesieni w stan nieczynny:

Lisowski Michał, kierownik 7-klasowej szkoły męskiej w Kamionce Strumiłowej.

Spensjonowani:

Baeckerowa Helena, nauczycielka 7-kl. szkoły w Śniatynie; Balicka Helena, kierowniczka 3-kl. szkoły w Winiatyńcach (Zaleszczyki); S. Bittnerówna Anna, kierowniczka 2-kl. szkoły w Glinnej (Lwów); Brzeziński Wiktor, kierownik 7-kl. szkoły męskiej im. św. Antoniego we Lwowie.

Czarnecka Antonina, nauczycielka 3-kl. szkoły w Uwiśle (Kopyczyńce).

Diamand Maurycy, nauczyciel religji mojż. 7-kl. szkoły męskiej w Bóbrce; Doryk Michał, kierownik 2-kl. szkoły w Miłoszowicach (Lwów).

Gołębiowski Władysław, nauczyciel 7-kl. szkoły męskiej im. M. Magdaleny we Lwowie; Górecka Marja, kierowniczka 3-kl. szkoły w Staniszew-

skiem (Kolbuszowa); Grembowski Sebastjan, kierownik 3-kl. szkoły w Starem Mieście (Łańcut).

Halarewicz Emil, kierownik 2-kl. szkoły w Horoszowej (Borszczów); Hochfeld Eugenja, nauczycielka 4-kl. szkoły w Ispasie (Kołomyja).

Illasiewicz Helena, nauczycielka 6-kl. szkoły w Rodatyczach (Gródek Jagelloński).

Jaeschkowa Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły męskiej w Sokalu; Jakubska Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej w Przeworsku.

Krajczykowa Karolina, nauczycielka 7-kl. szkoły w Borysławiu (Drohobycz); Krzanowski Józef ks., nauczyciel rel. rzym.-kat. 7-kl. szkoły im. A. Mickiewicza w Stryju; Kühnelowa Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły im. Kołłątaja w Drohobyczu; Kwaśniewska Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły w Wołczkowcach (Śniatyn).

Liskowacka Marja, nauczycielka 3-kl. szkoły w Krzywem (Skałat)

Mańkówna Walentyna S., nauczycielka szkoły w Wielkich Oczach (Jaworów); Marciniec Józef, nauczyciel 7-kl. szkoły w Drohobyczce (Przemyśl); Matejkowa Kazimiera, nauczycielka 7-kl. szkoły w Horodence; Michalska Adela, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Jacie (Nisko); Miejska Olga, nauczycielka 7-kl. szkoły im. św. Kingi w Stryju.

Pełechówna Joanna, nauczycielka 6-kl. szkoły w Dubiecku (Przemyśl); Poluszyńska Zofja, nauczycielka 1-kl. szkoły w Fitkowie (Nadwórna); Popławska Kazimiera, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej w Tarnopolu.

Rudowa Olga, nauczycielka 2-kl. szkoły w Nowosielicy (Dolina).

Snopek Marjan, kierownik 4-kl. szkoły w Starem Siole (Bóbrka); Szepieńcowa Anna Wanda, nauczycielka 7-kl. szkoły w Rymanowie (Sanok); Szulowa Helena, nauczycielka 1-kl. szkoły w Słotwince ad Trzciana (Rzeszów).

Urbówna Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły w Tarnopolu.

Weisstaubowa Chulja, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej w Skałacie; Wierzbicka Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły im. król. Jadwigi w Drohobyczu; Winkowski Antoni, kierownik 7-kl. szkoły męskiej w Czortkowie; Winnicka Eudoksja Wiktorja 2 im., nauczycielka 3-kl. szkoły w Wiśniowczyku (Podhajce); Witosławska Elżbieta, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. M. Magdaleny we Lwowie; Wróblewska Wiktorja, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej w Sokalu.

Zacharczukowa Anna, nauczycielka 1-kl. szkoły w Zaleszczykach St.; Zajszłowa Juljanna, nauczycielka 3-kl. szkoły w Mykietyńcach (Kosów); Zielińska Marja, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. M. Magdaleny we Lwowie; Żółkiewska Zofja, nauczycielka 7-kl. szkoły żeńskiej im. H. Sienkiewicz we Lwowie.

Zmarli:

Grabska Marja, nauczycielka 7-kl. publicznej szkoły powszechnej żeńskiej im. Kr. Jadwigi w Samborze, zmarła dnia 21 marca 1930 r. w 58 roku życia, a w 31 roku służby nauczycielskiej.

Herman Adolf, kierownik 2-kl. szkoły w Szpikłosach, powiatu złoczowskiego, zmarł dnia 13 kwietnia 1930 r. w 53 roku życia, a 30 roku służby nauczycielskiej.

Horbaczewski Dymitr, kierownik 7-kl. szkoły w Korszowic, powiatu kołomyjskiego, zmarł dnia 10 kwietnia 1930 r. w 45 rok użycia, a 26 roku służby nauczycielskiej.

Koziołowa Halina, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Werynji, powiatu kolbuszowskiego, zmarła dnia 12 marca 1930 r. w 37 roku życia, a 17 roku służby nauczycielskiej.

Szkoły średnie ogólno-kształcące.

Mianowani:

Pan Minister W. R. i O. P. zamianował:

1) rozporządzeniem z dnia 16 kwietnia 1930 r. Nr. II. 8330/30 p. Władysława Probulskiego, profesora XI gimnazjum państwowego im. Śniadeckich we Lwowie, dyrektorem XI gimnazjum państwowego im. Śniadeckich we Lwowie,

2) rozporządzeniem z dnia 17 kwietnia 1930 r. Nr. II. 8320/30 p. Stanisława Buzatha, nauczyciela II gimnazjum państwowego im. Karola Szajnochy we Lwowie, dyrektorem II gimnazjum państwowego im. Karola Szajnochy we Lwowie,

3) rozporządzeniem z dnia 24 kwietnia 1930 r. Nr. II. 9069/30, p. Stanisława Fydę, profesora X gimnazjum państwowego im. H. Sienkiewicza we Lwoie, dyrektorem X gimnazjum państwowego im. H. Sienkiewicza we Lwowie,

4) rozporządzeniem z dnia 24 kwietnia 1930 r. Nr. II.: 9068/30, p. Juljusza Józefa Adamskiego, profesora gimnazjum państwowego im. Piotra Skargi w Rohatynie, dyrektorem gimnazjum im. Piotra Skargi w Rohatynie,

5) rozporzadzeniem z dnia 23 kwietnia 1930 r. Nr. I. Prez. 2722/30, p. Stanisława Ćwikowskiego, dyrektora państwowego gimnazjum im. Kopernika w Krośnie, wizytatorem szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poleskiego.

Spensjonowani: Dragan Roman, profesor II gimnazjum we Lwowie.

Szkolnictwo zawodowe.

Mianowani:

Pan Prezydent Rzpltej postanowieniem z dnia 12 marca 1930 r. zamianował p. Kazimierza Sichulskiego, nauczyciela Pań. Szkoły Technicznej we Lwowie, profesorem nadzwyczajnym Akademji Sztuk Pięknych w Krakowie.

P. Kurator O. S. Lw. zamianował p. Mieczysława Haftka nauczycielem Państwowej Szkoły Handlowej w Stanisławowie.

Przeniesieni w stan nieczynny:

Michalina Kucharkowa, nauczycielka Państwowej Szkoły Zawodowej Żeńskiej we Lwowie.

Spensjonowani: Buczkowski Jan, maszynista b. Państwowej Szkoły Rzemiosł w Drohowyżu.

Konkursy.

Konkursy na posady kierowników publicznych szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Bóbrka**	Strzeliska Nowe	5 kl.	koed.	—	pol.-r.	—	2 mg	
1	Borszczów	Horoszowa	4 „	„	—	„	3 ubik.	2 mg	
1	**Jaworów**	Krakowiec	5 „	„	—	„	3 „	—	
1	Kolbuszowa	Zielonka	2 „	„	—	polski	—	—	
1	**Łańcut**	Białobrzegi	2 „	„	—	„	3 ubik.	—	
1	Mościska	Buchowice	3 „	„	—	pol.-r.	3 „	2 mg	
2	„	Dołhomościska	5 „	„	—	„	3 „	2 mg	
3	„	Myślatycze	3 „	„	—	polski	2 „	—	
4	„	Strzelczyska	3 „	„	—	„	3 „	—	
5	„	Pnikut	3 „	„	—	„	3 „	—	
6	„	Stojańce	4 „	„	—	„	3 „	—	
7	„	Wołczyszczowice	3 „	„	—	pol.-r.	2 „	—	
8	„	Makuniów	2 „	„	—	ruski	2 „	$2^1/_4$ mg	
1	**Sanok**	Zagórze	7 „	„	—	polski	—	—	Pierwszeństwo mają kandydaci z egzam. wydziałowym wzgl. W.K.N. z którejkolwiek grupy
2	„	Bzianka	2 „	„	—	„	3 „	—	
1	Stanisławów	Wiktorów	5 „	„	—	ruski	3 „	278 m²	Konk. drugi
1	Strzyżów	Bonarówka	2 „	„	—	„	—	—	
2	„	Gwoźnica Górna	4 „	„	—	polski	—	—	
1	Tarnobrzeg	Trześń	3 „	„	—	polski	3 ubik.	1 ha	
1	Tarnopol	Hłuboczek Wielki	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	$4^1/_2$ mg	Pierszeństwo mają naucz. z ukończonym w. k. n.
2	„	Nastasów	2 „	„	—	polski	—	2 mg	
3	„	Stechnikowce	2 „	„	—	pol.-r.	—	1 mg	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	**Tłumacz**	Hołosków	2 kl.	koed.	im. Karpińskiego	polski	3 ubik.	³/₄ mg	włas. T.S.L.
2	„	Tyśmienica	4 „	„	—	pol.-r.	3 „	72 m²	
1	**Turka**	Jabłonka Wyżna	2 „	„	—	ruski	—	1 mg	Konk. drugi
1	**Żółkiew**	Turynka	5 „	„	—	pol.-r.	4 ubik.	2 mg	Konk. drugi

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15 lipca 1930 r.

Wolne posady nauczycieli podwładnych i samoistnych.

W powiecie bóbreckim:

Rada Szkolna Powiatowa w Bóbrce ogłasza konkurs na posadę nauczyciela religji mojżeszowej w szkołach powszechnych męskiej i żeńskiej w Bóbrce.

W powiecie brzeżańskim:

W publ. 7-kl. szkole powsz. męskiej w Brzeżanach będą od 1 lipca 1930 r. wolne posady nauczycieli jęz. polskiego i rysunków. Pierwszeństwo mają nauczyciele z W. K. W.

Podania można już wnosić w drodze służbowej z dołączeniem dokumentów osobistych.

W powiecie czortkowskim:

W jednej ze szkół powszechnych w Czortkowie jest natychmiast do obsadzenia posada nauczyciela z W. K. W. z grupy fizyko-matematycznej, uzdolnionego do kierowania pracownią przyrodniczą.

Podania można już wnosić w drodze służbowej z dołączeniem dokumentów osobistych.

W powiecie krośnieńskim:

Rada Szkolna Powiatowa w Krośnie ogłasza konkurs na posady:

1) Nauczyciela samoistnego 1-klasowej szkoły powszechnej w Tylawie.

Odległość od Krosna 30,5 km, od stacji kolejowej w Iwoniczu 26 km. Szkoła mieści się w budynku najętym, gdzie jest mieszkanie służbowe o 2-ch pokojach i kuchni. Język wykładowy ruski (Konkurs ogłoszony po raz trzeci),

2) Nauczyciela samoistnego 1-klasowej szkoły powszechnej w Bratkówce.

Budynek szkolny własny, murowany, w dobrym stanie. Mieszkanie służbowe złożone z 3-ch pokoi i kuchni. Grunt przeznaczony do użytku nauczyciela 99 a., z tego 43 a. własność szkoły, 56 a. wynajęte. Stacja kolejowa Krosno oddalona 10 km (Konkurs ponowny).

W powiecie przeworskim:

Rada Szkolna Powiatowa w Przeworsku ogłasza konkurs na wolne posady w 7-kl. szkole męskiej w Przeworsku dla nauczycieli z egzaminem wydziałowym, względnie z w. k. n. z grupy humanistycznej, matematyczno-fizycznej, rysunków i robót ręcznych. Uboczny dochód w szkole dokształcającej zawodowej.

Wolne stanowiska nauczycielskie w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 64, komunikat Nr. II. 7556/30.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ogłasza komunikat o wolnych stanowiskach w gimnazjach państwowych w następujących miejscowościach tutejszego okręgu szkolnego:

Nauczycieli języka polskiego:

1) W Brzeżanach — utrakwist., męsk. (n. kl.); 2) Jarosławiu — I męskie (kl. d.); 3) Kołomyi (rusk.) — męsk. (kl. d.); 4) Łańcucie — męsk. (hum.); 5) Nisku — koed. (hum.); 6) Rohatynie — koed. (hum.); 7) Sanoku — męsk. (hum.); 8) Tarnobrzegu — koed. (hum.); 9) Tarnopolu I. męsk. (kl. d.)· 10) Tarnopolu II — męsk. (n. kl.); 11) Tarnopolu III — męsk. (mp.); 12) Trembowli — koed. (hum.); 13) Złoczowie — koed. (hum.).

Nauczycieli j. polskiego z historją Polski:

1) W Gródku Jagiellońskim — koed. (nkl., potrzebna siła żeńska) 2) Nisku — koed. (hum.).

Nauczycieli języka łacińskiego:

1) W Brzeżanach utrakwist — męsk. (nkl.); 2) Brzozowie — koed (hum.); 3) Krośnie — męsk. (hum).

Nauczycieli języka niemieckiego:

1) W Brzozowie — koed. (hum.); 2) Czortkowie — koed. (hum.); 3) Śniatynie — koed. (hum.); 4) Stryju I. — męsk. (kl. d.); 5) Stryju II. — męsk. (mp.); 6) Tarnopolu II. — męsk. (kl. n.).

Nauczycieli historji:

1) W Nisku — koed. (hum.); 2) Rawie Ruskiej — koed. (hum.); 3) Stanisławowie III. — męsk. (mp.); 4) Tarnopolu II — męsk. (n. kl.); 5) Tłumaczu — męsk. (n. kl.); 6) Trembowli — koed. (hum.).

Nauczyciela geografji:

1) W Kołomyi — męsk. (hum.).

Nauczycieli matematyki z fizyką:

1) W Gródku Jagiellońskim — koed. (n. kl.); 2) Rawie Ruskiej — koed. (hum.); 3) Śniatynie — koed. (hum.); 4) Tłumaczu — męsk. (n. kl.); 5) Trembowli — męsk. (hum., kobieta).

Nauczyciela przyrodoznawstwa:

1) W Żółkwi — męsk. (hum.).

Nauczycieli ćwiczeń cielesnych:

1) W Buczaczu — koed.; 2) Czortkowie — koed., siła żeńska; 3) Leżajsku — koed. siła męska; 4) Rawie Ruskiej — koed.; 5) Rohatynie — koed.; 6) Trembowli — koed. siła żeńska; 7) Żółkwi — męsk.

Nauczycieli rysunków i robót ręcznych:

1) W Kamionce Strumiłowej — koed. (hum.); 2) Rohatynie — koed. (hum.).

Do tych stanowisk przywiązane jest uposażenie, oparte na przepisach ustawy z dn. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), oraz ustawą z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207). O stanowiska te ubiegać się mogą osoby, odpowiadające pod względem kwalifikacyj wymaganiom ustawy z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740), oraz odpowiadające wymaganiom art. 4—7 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Podania winni kandydaci wnosić w drodze służbowej do właściwych kuratorjów okręgów szkolnych w terminie możliwie najkrótszym.

Osoby, ubiegające się o stanowiska nauczycielskie po raz pierwszy, względnie po przerwie w służbie państwowej nauczycielskiej, winny dołączyć do podania dokumenty w oryginałach: metrykę urodzin, dowód obywatelstwa polskiego, dowody odbytych studjów, świadectwo lekarskie, deklarację w myśl art. 5 ustawy o stosunkach nauczycieli.

Posady będą nadawane w następującej kolejności: 1) osobom z pełnemi kwalifikacjami, 2) osobom, posiadającym egzamin magisterski, 3) osobom, będącym w toku zdawania egzaminu magisterskiego, 4) osobom, które, nie posiadając warunków, wymienionych pod 1—3, otrzymują zezwolenie na nauczanie.

Podania, do których będą dołączone tylko odpisy dokumentów a nie oryginały, nie będą rozpatrywane.

Podania osób, ubiegających się o posadę, będą załatwione w terminie do trzech tygodni od chwili złożenia podania do kuratorjum, a to celem dania możności kandydatom — w wypadku odmownej odpowiedzi — starania się o posadę w innym okręgu szkolnym.

Wolne stanowiska nauczycielskie w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli.

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 64, komunikat Nr. II. 7387/30.

Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości, iż z dniem 1 września 1930 r. będą do objęcia stanowiska nauczycieli państwowych zakładów kształcenia nauczycieli, t. j. seminarjów nauczycielskich i państwowych kursów nauczycielskich męskich (m) i żeńskich (ż) w następujących miejscowościach na terenie Kuratorjum O. S. Lw.

Nauczycieli języka niemieckiego:

1) W Rudniku n. Sanem (m); 2) Samborze (m).

Nauczycieli przedmiotów pedagogicznych:

1) W Zaleszczykach (m.); 2) Kołomyi (ż.).

Nauczycieli szkoły ćwiczeń:

1) W Samborze (m. dwie posady), 2) Rzeszowie (m. dwie posady), 3) Sokalu (m.).

O wymienione powyżej stanowiska mogą ubiegać się osoby, odpowiadające pod względem kwalifikacyj wymaganiom ustawy z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z dnia 16 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740) oraz odpowiadające wymaganiom art. 4—7 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

O stanowiska nauczycieli szkół ćwiczeń mogą ubiegać się osoby, odpowiadające pod względem kwalifikacyj wymaganiom art. 1, 15 i 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 258 i Nr. 53, poz. 512) t. j. z ukończonemi wyższemi kursami nauczycielskiemi oraz odpowiadające wymaganiom art. 4—7 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Do stanowisk powyższych przywiązane jest uposażenie, unormowane ustawą z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918) i ustawą z dnia 1 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

Podania, opatrzone potrzebnemi dokumentami, należy wnosić w drodze służbowej.

Wolna posada w Państwowej Szkole Budownictwa w Jarosławiu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego podaje do wiadomości, iż w Państwowej Szkole Budownictwa w Jarosławiu jest wolna posada nauczyciela języka polskiego i historji od 1 września 1930 roku. O stanowisko to ubiegać się mogą kandydaci, posiadający kwalifikacje określone rozporządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z 7 marca 1928 r. (Dz.

U. R. P. Nr. 29 ex 1928, poz. 271) o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

Do posady tej przywiązane jest uposażenie unormowane ustawą z dnia 9 października 1923 (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) z uwzględnieniem zmian. wprowadzonych ustawą z 22 grudnia 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), oraz ustawą z dnia 1 marca 1927 (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 207).

Podania należycie udokumentowane należy wnosić do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego za pośrednictwem Państwowej Szkoły Budownictwa w Jarosławiu w terminie do 1 lipca 1930 r.

Lwów, dnia 10 maja 1930 r. (Nr. III. 1315/30).

P. o. Naczelnika Wydziału: *Dr. K. Zagajewski*, wr.

Wolne posady w zakładach prywatnych.

Dyrekcja Zakładu Sierót Fundacji hr. Skarbka w Drohowyżu ogłasza konkurs na posadę dwóch nauczycieli do czterech klas wyższych szkoły powszechnej 7-mio klasowej prywatnej z prawem publiczności od roku 1930/31.

Do posad tych przywiązane są pobory zasadnicze nauczycieli szkół powszechnych z 15% dodatkiem lokalnym od płacy, — oraz wolnem mieszkaniem, opałem, światłem i prawem aprowizacji z magazynu zakładowego po cenach własnych, ewentualnie pobieraniem całego wyżywienia z kuchni po kosztach własnych.

Pierwszeństwo mają nauczyciele z Wyższym Kursem Naucz. względnie z egzaminem wydziałowym z grupy przyrodniczo matematycznej, robót ręcznych i rysunków.

Podania wnosić należy do Dyrekcji Zakładu Sierót Fundacji St. Hr. Skarbka w Drohowyżu poczta Mikołajów n. Dniestrem.

Ogłoszenia.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym na W. K. N.

Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 10 kwietnia 1930 r. Nr. II. 8109/30.

Grupa fizyko-chemiczna[1]).

Nr. I. K. N. 1984/30. 1. Kandydata obowiązuje znajomość przepisanego programu szkoły powszechnej z zakresu przyrody martwej oraz metodyki

---

[1]) Według komunikatu Nr. II. 2637/30 Minist. W. R. i O. P. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3 z 1930 r., poz. 46, w sprawie państw. wyższych kursów nauczycielskich w roku szkolnym 1930/31 nowoutworzona grupa fizyko-chemiczna (w Warszawie), nieprzewidziana w Statucie W. K. N., ma na celu uwzględnienie potrzeb pracowni fizyko-chemicznych przy szkołach powszechnych.

Program grupy metodyczno-pedagogicznej (w Wilnie) uwzględniać będzie szeroko psychologię dziecka oraz dydaktykę niższych oddziałów szkoły powszechnej i administrację szkolną.

nauczania przyrody martwej w szkole powszechnej, zdobyta na podstawie co najmniej jednorocznej praktyki w tej dziedzinie.

2. Kollokwjum z przyrody martwej na podstawie ogólnego zakresu, objętego programem seminarjum nauczycielskiego uwzględni przedewszystkiem zjawiska cieplne. Przygotowanie w zakresie tych ostatnich zjawisk winien kandydat zdobyć zarówno przez lekturę jako też na drodze laboratoryjnej: przez ćwiczenia z użyciem najprostszych pomocy naukowych (termometr od 20° C. do 110° C., garnki emaljowane różnej wielkości z gospodarstwa kuchennego, prymus lub maszynka spirytusowa).

Podręczniki. Jarosław Chełmiński: Fizyka, Władysław Michalski: Przyroda martwa.

Grupa metodyczno-pedagogiczna[1]).

Kandydata obowiązuje znajomość podstawowych zasad nauczania oraz zabiegów metodycznych w zakresie pierwszych lat nauczania w szkole powszechnej. Wskazany podręcznik, np. L. Żeleńska: Metodyka pierwszych lat nauczania. Nasza Księgarnia. Warszawa.

Poza tem kandydat winien się wykazać przestudjowaniem jednej z niżej wymienionych książek:

1) J. W. Dawid: Inteligencja, wola i zdolność do pracy. Nasza Księgarnia. Warszawa. III. wyd. 1927.

2) Ed. Claparède: Psychologja dziecka i pedagogika eksperymentalna. Nasza Księgarnia. Warszawa. 1927.

3) W. Zienkowski: Psychologja dziecięctwa. Książnica Atlas. Lwów—Warszawa. 1929.

4) J. Piaget: Mowa i myślenie u dziecka. Lwów — Warszawa. 1929 Książnica.

5) St. Szuman: Sztuka dziecka. Książnica Atlas. Warszawa.

Kandydaci będą również poddani egzaminowi, sprawdzającemu uzdolnie muzyczne i rysunkowe w stopniu, potrzebnym do prowadzenia nauki śpiewu i rysunku w niższych oddziałach szkoły powszechnej.

Wycieczki szkolne.

Pismo Kuratorjum O. S. Warszawskiego z dnia 2 maja 1930 r. Nr. O. 2771/30.

Nr. O. 935/30. Corocznie w miesiącach letnich przybywają do Warszawy liczne wycieczki szkolne celem poznania stolicy Państwa. Szkolne schroniska noclegowe, których adresy są podane w drukowanym przez Ministerstwo W. R. i O. P. „Informatorze o schroniskach noclegowych“, nie zawsze mogą przyjąć wszystkie zgłaszające się wycieczki. Z tego powodu Kuratorjum weszło w porozumienie z Polskiem Biurem Turystycznem w sprawie ułatwienia wycieczkom szkolnym znalezienia w Warszawie pomieszczenia oraz zwiedzenia stolicy.

Polskie Biuro Turystyczne („Poltur“) w Warszawie, przy ulicy Nowy Świat 57, telefon 104-67, przyjmować będzie zgłoszenia wycieczek i przeprowadzać z niemi potrzebną korespondencję, przyjmować wycieczki na dworcu, zajmować się lokowaniem uczestników wycieczek i czynić wszystkie ułatwienia w czasie pobytu wycieczki w Warszawie oraz przy jej wyjeździe z Warszawy, pobierając na koszta administracyjne po 30 gr. od osoby. Wszelkie inne koszta, związane z pobytem i utrzymaniem wycieczek w Warszawie, będą każdorazowo podawane przez Poltur zainteresowanym szkołom w zależności od ich życzeń. Poltur będzie również na żądanie dostarczał wycieczkom przewodników za osobną opłatą.

Koszt noclegów zamawianych bezpośrednio w szkolnych schroniskach noclegowych podany jest w „Informatorze“.

O powyższem zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni i Dyrekcje szkół zawiadomić organizatorów wycieczek, którzy, zgłaszając wycieczkę bezpośrednio do Polskiego Biura Turystycznego, winni podać liczbę uczestników oraz czas pobytu w Warszawie.

Kurator Okręgu Szkolnego: *G. Zawadzki.*

Ubezpieczenia młodzieży szkolnej od nieszczęśliwych wypadków.

Komunikat Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 25 kwietnia 1930 r. Nr. O. 797/30.

Kuratorjum zwraca uwagę Dyrekcyj wszystkich zakładów naukowych i Rad Szkolnych w Okręgu na sprawę ubezpieczenia młodzieży szkolnej od nieszczęśliwych wypadków.

Akcja ta zasługuje na poparcie i popularyzację wśród rodziców młodzieży szkolnej ze względu na humanitarny charakter i doraźną pomoc, którą rodzice otrzymują w razie nieszczęśliwego wypadku choroby czy kalectwa dziecka, uiszczając stosunkowo niewielką składkę ubezpieczeniową.

Naczelnik Wydziału: Dr. *M. Mendys*, wr.

Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla Nauczycieli Szkół Powszechnych.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 30 kwietnia 1930 r. Nr. I. K. N. 1715/30 zamianował na resztę okresu trzyletniego 1929 — 1931 członkiem Komisji Egzaminacyjnej dla Nauczycieli Publicznych Szkół Powszechnych dla rejonu X. w Sokalu:

Dionizego Koczana, nauczyciela szkoły powszechnej w Sokalu; Stefanję Hałasównę, nauczycielkę szkoły w Tartakowie; Władysława Schustera, kierownika szkoły w Radziechowie; Michała Janusza, kierownika szkoły w Chołojowie; Teofila Ciesielskiego, kierownika szkoły w Bełzcu; Władysława Kwaczyńskiego, kierownika szkoły w Niemirowie; Franciszka Nowotnego, nauczyciela szkoły w Rawie Ruskiej; Aleksandra Furtaka, nauczyciela szkoły w Rawie Ruskiej; Józefa Furtaka, kierownika szkoły w Oleszycach; Aleksandrę Sobolską, nauczycielkę szkoły w Lubaczowie.

Dodatkowy wykaz świadectw szkolnych (signa).

Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 59.

Wykaz świadectw i druków szkolnych oraz urzędowych, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 10 maja 1929 r. Nr. 5. (212), poz. 66 [1]), uzupełnia się w sposób następujący:

Szkoły powszechne.

Signum P. R. 1-a. Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 6—7 klasowej, tekst polsko-ruski.

P. R. 2-a. Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 3, 4 i 5 klasowej, tekst polsko-ruski.

P. R. 3-a. Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 1 i 2 klasowej, tekst polsko-ruski.

P. N. 1-a. Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 6 — 7 klasowej. tekst polsko-niemiecki.

P. N. 2-a. Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 3, 4 i 5 klasowej, tekst polsko-niemiecki.

P. N. 3-a, Świadectwo szkolne (półroczne) szkoły 1 i 2 klasowej, tekst polsko-niemiecki.

Publiczne szkoly wydzialowe.

W. P. 1. Świadectwo szkolne (półroczne), tekst polski.
W. P. 2. Świadectwo szkolne (roczne), tekst polski.
W. P. 3. Świadectwo ukończenia szkoły, tekst polski.
W. P. 4. Świadectwo odejścia, tekst polski.

Zakłady kształcenia nauczycieli szkół powszechnych.

a) Seminarja nauczycielskie.

R. S. O. Świadectwo odejścia, tekst polsko-ruski.

b) Kursy nauczycielskie.

S. D. U. 2. Dyplom na nauczyciela szkół powszechnych, tekst polsko-ruski. Odpisy.

c) Seminarja ochroniarskie.

O. P. Świadectwo szkolne (półroczne), tekst polski.
O. R. Świadectwo szkolne (roczne), tekst polski.
O. U. Świadectwo ukończenia szkoły, tekst polski. Odpisy.
O. Z. Zaświadczenia dla eksternistek, tekst polski.

Szkoły zawodowe.

Szkoły dokształcające.

P. D. Z. E. Świadectwo szkolne dla eksternów, tekst polski.
Z. C. U. Świadectwo złożenia egzaminów na czeladnika, tekst polski.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 42.

Dyplomy.

W. F. Dyplom dla magistra wychowania fizycznego, tekst polski.

Oznaki urzędów.

Na podstawie art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach na chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 980) określone zostały rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 marca 1930 r. Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 245, oznaki na budynkach, w których mieszczą się władze i urzędy, zakłady, instytucje lub przedsiębiorstwa państwowe.

Oznaki składają się z dwóch tablic. Na jednej owalnej z obwódką białoczerwoną i szarem tłem jest wyobrażony herb państwowy, druga zawiera odpowiedni napis urzędu i jest prostokątna, ustawiona poziomo, ma tło czerwone barwę cynobru, zaś obwódkę oraz litery białe.

Rozporządzenie przepisuje trzy wielkości tablic z herbem: I wielkości 60 cm na 48 cm (władze naczelne), II wielkości 55 cm na 44 cm (władze podległe naczelnym), III wielkości 50 cm na 40 cm (wszystkie inne władze). Wymiar tablic z napisem zależy od wielkości liter (I wielkość 7 cm, II — 6 cm, III — 5 cm) i długości napisów.

Oznaki odmienne od określonych i używanie skróconych nazw władz są dopuszczalne tylko za zgodą władz naczelnych.

Oznaki publicznych szkół powszechnych, szkół zawodowych dokształcających oraz organów samorządu szkolnego wszelkich stopni określi Minister W. R. i O. P.

Służba wojskowa.

(Rozp. wykonawcze do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej).

W Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 270, zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 16 marca 1930 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 23 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609) o powszechnym obowiązku służby wojskowej, zmienionej i uzupełnionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26), której jednolity tekst ogłoszony został w załączniku do obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46. poz. 458).

Rozdział V rozporządzenia zawiera przepisy o skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej dla poborowych. Zwraca się uwagę, że §§ 225 i 226 tego rozdziału nakładają na dyrekcje zakładów naukowych (szkół średnich ogólno-kształcących, kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych i inspektoraty szkolne obowiązek przesyłania corocznie w terminie do 1 kwietnia do właściwych powiatowych komend uzupełnień wykazów uczniów względnie nauczycieli, w wieku lat 21 (kończących w bieżącym roku kalendarzowym lat 21) sporządzonych według przepisanych wzorów.

Konkurs na stypendja i urlopy płatne na studja pedagogiczne.

L. I. K. N. 2188/30. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ogłasza konkurs na stypendja (częściowo urlopy płatne) dla osób, pragnących się kształcić na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych w zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych.

1. Kandydaci winni mieć ukończone studja akademickie, a więc zdany egzamin magisterski, nauczycielski lub doktorski z jakiegokolwiek przedmiotu.

2. W razie niedostatecznej liczby kandydatów z ukończonemi studjami akademickiemi będą mogły być uwzględnione podania także i tych kandydatów, których prace magisterskie zostały już podjęte.

3. Pierwszeństwo będą mieli kandydaci, którzy wykażą się praktyką nauczycielską.

4. Podania innych kandydatów, niż wymienionych pod 1 i 2, nie będą wogóle rozpatrywane.

5. Kandydaci zakwalifikowani zobowiążą się do dwuletnich studjów pedagogicznych w uniwersytecie, wyznaczonym przez Ministerstwo (zasadniczo w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie) oraz po ukończeniu studjów do czteroletniej pracy w zakładzie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych wskazanym przez władze szkolne.

6. Kandydaci zakwalifikowani otrzymują stypendja, zapewniające im utrzymanie, lub nominację na stanowiska nauczycieli zakładów kształcenia nauczycieli i urlopy płatne na czas studjów.

Podania należy składać do dnia 15 czerwca 1930 r. i kierować je do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Wydział Kształcenia Nauczycieli) z powołaniem się na niniejszy komunikat.

Nauczyciele czynni winni wnosić podania drogą służbową.

Do podań należy dołączyć:

1) deklarację według załączonego wzoru,

2) dokumenty szkolne i uniwersyteckie, lub uwierzytelnione odpisy tych dokumentów,

3) świadectwo lekarskie o przydatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego według przepisanego wzoru (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1928 r. Nr. 5, poz. 90) [1]).

4) metrykę urodzenia,

5) własnoręcznie napisany życiorys, uwzględniający szczegółowo przebieg dotychczasowych studjów.

6) informacje, jakiemi językami obcemi kandydat włada i w jakim stopniu,

7) dowody kwalifikacyj zawodowych i zaświadczenia szkolne, stwierdzające liczbę lat dotychczasowej pracy nauczycielskiej i dane, dotyczące stosunków rodzinnych, niezbędne do wymiaru uposażenia (metrykę urodzenia żony, dzieci, świadectwo ślubu), o ile dany punkt powyższego wykazu dokumentów może kandydata dotyczyć.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1928 r., str. 211

Kandydaci, nie będący czynnymi nauczycielami, powinni nadto wskazać nazwiska i adresy przynajmniej dwóch osób, mogących udzielić Ministerstwu o nich opinji.

D e k l a r a c j a.

Prosząc o stypendjum względnie o posadę w jakimkolwiek zakładzie kształcenia nauczycieli, celem umożliwienia mi uczęszczania na Studjum Pedagogiczne w Uniwersytecie . . . . w ciągu lat szkolnych 1930/31 i 1931/32, zobowiązuję się w razie uwzględnienia mej prośby do dwuletnich studjów pedagogicznych oraz po zdaniu odpowiednich egzaminów do czteroletniej pracy w zakładzie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, wskazanym przez władze szkolne.

Wobec powyższego proszę o nadanie mi po skończeniu studjów stanowiska nauczyciela w którymkolwiek z państwowych zakładów kształcenia nauczycieli.

Gdybym z własnej winy, czego ocenę pozostawiam Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, nie ukończył zamierzonych studjów lub po ich ukończeniu nie objął wyznaczonego mi stanowiska, zobowiązuję się zwrócić do Skarbu Państwa Polskiego kwotę, otrzymaną tytułem stypendjum, względnie pobory, otrzymane w czasie trwania urlopu płatnego.

Podpis . . . .

Data . . . .

Kurs przygotowawczy do egzaminów konkurs. na Politechn. Warsz.

Aby ułatwić maturzystkom i maturzystom zdawanie egzaminów konkursowych przy wstąpieniu na Politechnikę Warszawską, Tow. Bratniej Pom .Stud. Politechniki Warszawskiej urządza, wzorem lat ubiegłych, kurs przygotowawczy do egzaminów konkursowych. Kurs rozpocznie się w połowie sierpnia b. r. i trwać będzie około miesiąca.

Kurs obejmować będzie całkowity zakres wymagań, stawianych przy egzaminie konkursowym na poszczególne wydziały, dla których będą potworzone specjalne grupy. Wykłady będą się odbywały codziennie, przyczem główny nacisk będzie położony nie na wiadomości teoretyczne, lecz na technikę rozwiązywania zadań. Opłata za cały kurs wyniesie około zł 60. Zapisy i informacje w kancelarji kursu, Warszawa, Koszykowa 80, codziennie od godz. 9-ej do 12-ej. Piśmiennych informacyj udziela się za załączeniem znaczka pocztowego.

Wytwórnia tkactwa lnianego.

Komunikat Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 30 kwietnia 1930 r. Nr. O. 861/30.

Na prośbę Zrzeszenia Wojewódzkiego Związku Obywatelskiej Pracy Kobiet we Lwowie Kuratorjum zawiadamia, że prowadzona przez Związek Wytwórnia Tkactwa Lnianego w Rudkach wytwarza ręczniki lniane (szare, niebielone), nadające się do użytku w szkołach. Cena ręcznika dł. 1,20 m., a szer. 52 cm., wykończonego frendzlami, wynosi 3 zł, takichże wymiarów tylko grubszy (podwójna osnowa) cena 4 zł 50 gr.

Zgłoszenia zamówień przyjmuje Referat Wytwórczości Gospodarcze. Związku Obywatelskiej Pracy Kobiet: Lwów, Sykstuska 43, pisemnie, lub ustnie codziennie w godz. między 6 a 8 wieczorem. (Tamże wzory wyrobów).

Naczelnik Wydziału: Dr. *M. Mendys*, wr.

Rozrachunek za woreczki od bilonu.

Rozporządzenie (okólnik Nr. 8) Ministra Skarbu z dnia 28 lutego 1930 r. L. D. VII. 227/2/30.

L. O. 624/30. (Ministerstwo W. R. i O. P. z dnia 17 marca 1930 r. Nr. I. R. 3199/30). Wobec podwyższenia przez Bank Polski ceny za woreczk od bilonu z 80 groszy na 1 złoty za sztukę, Ministerstwo Skarbu, zmieniając częściowo reskrypt tut. z dn. 3 sierpnia 1926 r. L. DK. 2861/WAK [1]), poleca zarządzić, aby kasy skarbowe pobierały, o ile to jeszcze nie nastąpiło, od prywatnej klienteli po 1 zł za każdy wydany woreczek, wypłacały zaś przy zwrocie woreczka 80 groszy.

Od urzędów państwowych kasy skarbowe powinny pobierać przy wydawaniu woreczka z bilonem zastaw w kwocie 1 zł i wypłacać przy zwrocie woreczka taką samą sumę.

Naczelnik Wydziału: *J. Brzuza*, wr.

Nowe gminy.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 marca 1930 r. Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 255 i 256 wyłączono:

1) z gminy wiejskiej Sielec bełzki w powiecie sokalskim, województwie lwowskiem, przysiółek Zawonie i utworzono gminę wiejską o nazwie Zawonie w tymże powiecie i województwie;

2) z gminy Byszów w powiecie sokalskim, województwie lwowskiem, parcele, z których utworzono samoistną gminę wiejską pod nazwą Rzeszowice w granicach tegoż powiatu i województwa.

Rozszerzenie granic miasta Lwowa.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 286). włączone zostały do miasta Lwowa z powiatu lwowskiego gminy wiejskie: Zamarstynów, Kleparów, Hołosko Małe, Zniesienie, Sygniówka, Kulparków, przysiółek gminy Biłohorszcze „Lewandówka“ (tudzież części gmin Kozielniki i Krzywczyce).

Lekarz urzędowy Starostwa Grodzkiego we Lwowie.

Pismo Lwowskiego Urzędu Wojewódzkiego z dnia 29 kwietnia 1930 r. L. Z. Z. 648/30.

L. O. 895/30. Zawiadamiam, że dr. Karol Wałęga mianowany został lekarzem urzędowym Starostwa Grodzkiego we Lwowie.

---

[1]) Na podstawie cytowanego rozporządzenia kasy skarbowe pobierały od klienteli prywatnej po 80 gr za każdy woreczek, a przy zwrocie woreczka wypłacały 60 gr. Urzędom państwowym zwracały pełną kaucję (80 gr).

Do czynności urzędowych pomienionego lekarza należeć będzie wydawanie urzędowych świadectw zdrowia.

Odnośnie badania lekarskie odbywać się będą w biurze sanitarnem Starostwa Grodzkiego codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 11 — 13.

Wojewoda: *Gołuchowski*, wr.

Falsyfikaty biletu bankowego 20-złotowego (Typ IV).

Zawiadomienie Banku Polskiego z dnia 9 kwietnia 1930 r. Min. W. R. i O. P. z dnia 23 kwietnia 1930 r. Nr. I. R. 4401/30.

L. O. 260/30. Falsyfikat sporządzono na papierze bibulastym, rypsowanym o odmiennym gatunku i wyglądzie, niż papier biletów autentycznych.

Znak wodny na marginesie z podobizną króla Kazimierza Wielkiego i skrótem „zł 20" naśladowano zapomocą białej farby tłuszczowej, wskutek czego kontury znaku widoczne są wyraźnie na powierzchni przedniej strony, niewidoczne natomiast na stronie odwrotnej biletu.

Rysunki figur symbolicznych wykonano farbą o kolorze bronzowym na tle brudno-niebieskiem, podczas gdy figury te na bilecie autentycznym są koloru szaro-bronzowego na tle jasno-niebieskiem.

Druk w tekście i klauzuli karnej brudny, rozlany. Podpisy nieudolne, przerywane. Numeracja brudno - niebieska, na bilecie zaś autentycznym utrzymana jest w kolorze granatowym.

Całość falsyfikatu wykonana jest linjami grubszemi, nieregularnemi, wskutek czego cieniowanie drobnych kompozycyj rysunków nie występuje tak czysto i przejrzyście, jak to się przedstawia na bilecie autentycznym.

Falsyfikat na pierwszy rzut oka dosyć trudny do rozpoznania.

Sprawozdanie Komietu Floty Narodowej.

Komunikat K. F. N. z 12 maja 1930 r. Nr. 3042/30 (w skróceniu).

W dn. 28 kwietnia b. r. pod przewodnictwem Marszałka Sejmu odbyło się Plenarne Posiedzenie Komitetu Floty Narodowej.

Po odczytaniu protokółu posiedzenia Plenum K. F. N. z pracy za rok 1928, Sekretarz Generalny K. F. N. gen. M. Zagórski odczytał sprawozdanie z działalności Wydziału Wykonawczego za rok 1929 oraz sprawozdanie kasowe za tenże okres, poczem przewodniczący Komisji Rewizyjnej Prezes P. K. O. dr. Henryk Gruber odczytał protokół Komisji Rewizyjnej z działalności biura Centrali, stawiając wniosek udzielenia Wydziałowi Wykonawczemu absolutorjum, które zostało uchwalone. Czysty dochód wynosi sumę 447999 zł 12 gr.

Zapoczątkowano zbiórki na kupno statków: w wojew. krakowskiem „Dar Krakowa", śląskiem „Dar Śląska", w łódzkiem „Dar Łodzi", w Bydgoszczy „Dar Bydgoszczy" i w Warszawie „Dar Warszawy".

W ciągu roku sprawozdawczego powołano do życia 256 Kół Kom. Fl. Nar. W stadjum organizacji było 107. Na 1 stycznia 1930 r. Komitet posiadał 549 zorganizowanych Kół K. F. N. i około 1500 członków korespondentów czynnych. Do liczby tej nie wliczono około 400 Kół na terenie woj. pomorskiego.

Zbiórki i propagandę prowadzono na terenie wszystkich uzdrowisk, wśród wojska, policji, szkół, pracowników pocztowych, samorządów, powiatów i gmin i najszerszych sfer społeczeństwa.

Środkami propagandy K. F. N. były: radjostacja, prasa, ulotki, afisze, broszury, okólniki, odczyty i t. p.

Książki, Czasopisma.

Aprobata podręczników Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie (ul. Kurkowa L. 21).

Ministerstwo udzieliło aprobaty wstępnej przedstawionej przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie (Kurkowa 21) pracy w rękopisie p. t.

1) Horwath E. Czytanka polska dla IV oddziału szkół powszechnych, jako podręcznikowi dozwolonemu dla uczniów IV oddziału szkół powszechnych (rozporządzenie z dnia 21 marca 1930 r. Nr. II. 14040/28).

2) Piątkowski M. Czytanka polska dla oddziału drugiego szkół powszechnych jako podręcznikowi dozwolonemu dla uczniów II oddz. szkół powszechnych (rozporządzenie z dnia 21 marca 1930 r. Nr. II. 2755/30).

Ministerstwo zatwierdziło wydawnictwa p. t.

1) Lirenka. Część III. Wybór pieśni dla młodzieży szkolnej w układzie na 2 głosy. Lwów. Państw. Wydawn. Książek Szkolnych, 1929 — do użytku szkolnego jako książkę pomocniczą dla wyższych oddziałów szkoły powszechnej i niższego gimnazjum (rozporządzenie z dnia 25 marca 1930 r. Nr. II. 473/30).

2) Żukowski O. M. 25 pieśni w układzie na 3 i 4 głosy równe (żeńskie lub męskie). Lwów, Państw. Wydawn. Książek Szkolnych 1928 — do użytku szkolnego jako książkę pomocniczą dla wyższych oddziałów szkoły powszechnej oraz dla niższego gimnazjum (rozporządzenie z dnia 26 marca 1930 Nr. II. 559/30).

3) Żukowska H. Lirenka. Śpiewnik dla młodzieży szkolnej, zawierający pieśni w układzie na jeden głos. Część I. Stopień niższy. Lwów, Państw. Wydawn. Książek Szkolnych, 1930 — do użytku szkolnego jako książkę pomocniczą dla niższych oddziałów szkoły powszechnej (rozporządzenie z dnia 26 marca 1930 r. Nr. II. 564/30).

Kuratorjum O. S. Lw. zwraca uwagę na czasopisma:

1) „Radjo — Amator — Polski“ miesięcznik polecony przez Min. W. R. i O. P. do bibljotek wszelkich typów.

Prenumerata kwartalna wynosi 5 zł., adres redakcji i administracji: Warszawa, Chmielna 29.

2) „Parametr“, poświęcone nauczaniu matematyki, którego numer 4 stanowi treść następującą:

Rozprawy: Hornowski M. O rozwiązywaniu zagadnień na regułę trzech. Zarzecki A. Kreślenie w elementarnem nauczaniu matematyki. Rusiecki A. M. O rachunku przybliżeń dziesiętnych. Kulczycki S. Pojęcie funkcji w szkole średniej.

Z dawnych lat: Przedmowa do kursu geometrji. (Zadanie dla bibljofilów).

Wiadomości: Konkurs na pracę dydaktyczną z zakresu fizyki.

Przegląd wydawnictw: „Fizyka i chemja w szkole". „Mathesis Polska".

Bibljografja: Bielecki B. Recenzja książki: S. Steckel. Pojęcie granicy i jej zastosowania, 1929.

Dział zadań. Kącik bez tytułu: Chochlik. Repertorio (scripto in lingua Peano).

Prenumeratę (rocznie 15 zł., półrocznie 8 zł) należy kierować do administracji „Parametra" — Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

3) „Oświata i Wychowanie", wydawane nakładem Ministerstwa W. R. i O. P. Skład główny: Książnica — Atlas T. N. S. W. Treść numeru 4 (kwiecień):

Z działalności Ministerstwa W. R. i O. P.: Dr. K. Zbierski. Zagadnienie kształcenia nauczycieli szkół średnich (Dokończenie).

Z działalności szkół: W. Dzierzbicka. Dwuletnie seminarjum nauczycielskie w Anglji. Lucjusz Zapolski. Współpraca społeczeństwa ze szkołą powszechną.

Artykuły Pedagogiczne: Dr. J. Enderówna. Opieka społeczna nad dzieckiem w gminie wiedeńskiej.

4) „Sternik", dwutygodnik dla młodych. Sternik wychodzi 10-go i 25-go każdego miesiąca. Adres redakcji i Administracji: Warszawa, Al. Ujazdowskie 37 m. 23. Cena prenumeraty: miesięcznie 1 zł, półrocznie 5 zł 50 gr., rocznie 10 zł, pojedyńczy numer 50 gr.

DODATEK.

Organizacja kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych w okręgu szkolnym lwowskim w r. 1930-tym.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 8 maja 1930 r. Nr. I. K. N. 2406/30[1]).

Kuratorjum O. S. Lwowskiego organizuje w miesiącu lipcu r. b. 14 państwowych kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych. Prócz tego w miesiącach letnich czynnych będzie 9 kursów prywatnych. Rozkłady, wytyczne organizacyjne, tematy i programy zostały ogłoszone w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4 z dnia 28 kwietnia 1930 strona 114 do 146 włącznie oraz w Dz. Urz. Kurat. O. S. Lw. Nr. 4 z dnia 15 kwietnia 1930, str. 180 do 187.

Zorganizowano dodatkowo kursy wakacyjne w Dobromilu, Dukli, Skałacie, Fredrowie i Zagrobeli. Kursy te nie są objęte wykazem w żadnym z wymienionych Dzienników Urzędowych. Rozkład tych kursów, termin, tematy i programy podaje Kuratorjum poniżej, po wyszczególnieniu kursów już ogłoszonych. W związku z organizacją kursów wakacyjnych zwrócona będzie uwaga na najważniejsze wytyczne organizacyjne, a to:

---

[1]) Niniejsze zarządzenie opiera się na rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 1 maja 1930 r. Nr. II. 10081/30, okólniku z dnia 1 kwietnia 1930 r. Nr. II. 7526/30 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 58) i wyciągach z broszury Min. W. R. i O. P. p. t. Kursy wakacyjne. 1928 r.

1) Zasadę dobrowolnego udziału nauczycielstwa oraz niewiązanie kursów z uprawnieniami kwalifikacyjnemi.

2) Potrzeby kandydatów do egzaminu praktycznego będą uwzględnione na kursie pedagogicznym w Brzeżanach w postaci wykładów i ćwiczeń z zakresu organizacji nauczania i wychowania w szkole powszechnej. W żadnym jednak wypadku nie będzie to kurs przygotowawczy do egzaminu praktycznego, do którego nauczyciel ma przygotować się przedewszystkiem przez pracę na terenie własnej szkoły powszechnej.

3) Pożądane jest, by nietylko prelegenci, ale i słuchacze kursów zawczasu zapoznali się z drukowanemi programami kursów.

4) Sporty i ćwiczenia cielesne będą w miarę możności uwzględnione na wszystkich kursach wakacyjnych w godzinach pozalekcyjnych, o ile zgłosi się odpowiednia ilość słuchaczy i o ile miejscowe warunki na to pozwolą.

5) Przygotowania administracyjne i naukowe będą w krótkim czasie zakończone, szczególnie w dziale zapewnienia kursom pomocy naukowych i bibljotek.

6) Sprawozdanie z akcji przygotowawczej Rady Szkolne Powiatowe nadeślą do Kuratorjum O. S. Lw. w terminie nieprzekraczalnym do dnia 10-go czerwca b. r.

7) Zapisy nauczycielstwa na kursy uskutecznione być mogą wyłącznie za pośrednictwem inspektorów szkolnych przy pomocy kart wpisowych, które najłatwiej sprowadzić z Książnicy - Atlasu w Warszawie. Nowy Świat l. 59.

8) Wpisowe na kurs wynosi 15 złotych od osoby. Wpisowe to składa nauczyciel wraz z trzema znaczkami po 25 gr na odpowiedź. Podobnież przesyła nauczyciel kartę wpisową do swego inspektora, który ową kartę wraz z wpisowem i ze znaczkami odsyła do inspektoratu w siedzibie danego kursu.

9) Termin zapisów na kursy upływa z dniem 1-go czerwca. Zapisy po tym terminie są możliwe, o ile będą miejsca wolne.

10) Sprawozdania z kursów wakacyjnych (po ich ukończeniu) Rady Szkolne nadeślą do Kuratorjum O. S. Lw. przed dniem 10 września b. r. na przepisanych formularzach (Skład główny: Książnica - Atlas w Warszawie, Nowy Świat l. 59). Niezależnie od kursów, których rozkład został umieszczony w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4 i Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 4 z 1930 r. na terenie Lwowskiego Okręgu Szkolnego będą czynne, jak to wyżej zaznaczono prywatne kursy wakacyjne:

1) *W Dobromilu,* kurs polonistyczno - historyczny, w terminie od 14 lipca do 8 sierpnia 1930. Program: budowa wyrazów i t. zw. życie wyrazów wraz z metodyką ćwiczeń słowotwórczych i słownikowych w szkole powszechnej. Zarys ustroju Polski; dyd. nauczanie historji, przegląd literatury historycznej dla młodzieży szkolnej.

2) *W Skałacie,* kurs polonistyczny, w terminie I t. j. od 3 do 30 lipca. Program: głosownia opisowa z uwzględnieniem zasad ortofonji i ortografji. Metodyka wypracowań piśmiennych i ćwiczeń w mówieniu. Powieść polska ze szczególnem uwzględnieniem autorów, objętych programem szkoły powszechnej.

3) *W Dukli* (Rsp. Krosno), kurs dwutygodniowy pedagogiczno - polonistyczny, w terminie od 3 do 19 lipca b. r. Program: psychologja godz. 24, gramatyka godz. 18, literatura godz. 6, wycieczki godz. 12.

Organizację kursu podejmuje Zarząd „Ogniska" Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych wraz z Radą Szkolną Powiatową w Krośnie.

4) *We Fredrowie,* kurs ogrodniczo - sadowniczy w terminie od 25 lipca do 25 sierpnia b. r. Program: ogrodnictwo i sadownictwo wraz z odpowiedniemi działami z geografji fizycznej i gospodarczej, nauki o glebie, fizjologji roślin uprawnych, rachunkowości gospodarczej i t. p.

5) *W Zagrobeli,* kurs rolniczo - hodowlany, w terminie od 25 lipca do 25 sierpnia b. r. Program: zagadnienia rolnicze i hodowlane, podstawowe zasady uprawy roli, praca na łące i pastwisku, uprawa roślin pastewnych, hodowla bydła, drobnego inwentarza i trzody.

Zgłoszenia na kursy, wymienione pod 1, 2, 3, należy kierować do rad szkolnych w Dobromilu, Skałacie i Krośnie.

Podania o przyjęcie na kursy, wymienione pod 4 — 5, należy kierować przez radę szkolną powiatową do Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego we Lwowie.

Bliższe dane co do obu kursów rolniczych podało Kuratorjum O. S. Lw. do wiadomości okólnikiem z dnia 18 lutego 1930, Nr. I. K. N. 470/30 i z dnia 19 kwietnia 1930 Nr. I. K. N. 2067/30.

Programy kursów.

1) Psychologiczno-pedagogiczny we Lwowie.

Wybrane zagadnienia z nauki o dziecku. Stosunek dziecka do świata rzeczywistego i urojonego. Myślenie dziecka i dorosłego. Psychiczne podstawy postępowania dziecka i człowieka dorosłego. Sposoby prowadzenia obserwacyj nad dziećmi. Rozbiór jednego z pism pedagogicznych.

1. *Myślenie dziecka.* Treściwe przypomnienie zasadniczych cech umysłowości dziecka: postrzegania, uwagi, wyobrażeń, skojarzeń. Synkretyzm postrzegania. Niezróżnicowane wyobrażenia. Charakterystyka wyobraźni dziecka. Sprzeczne poglądy na wyobraźnię dziecka. Na czem polega żywość wyobraźni. (Tendencja do obrazowego myślenia). Realizm dziecka i upodobanie do bajek. Stosunek do świata urojonego. Rola czynnika emocjonalnego: dziecko realizuje swe dążenia, wymyślając fantastyczne sytuacje i osobistości. Odpowiednie przykłady.

Myślenie skojarzeniowe i podstawowe prawo skojarzeniowe. Podłoże fizjologiczne skojarzeń. Stanowisko assocjacjonizmu. Doświadczenia zbiorowe nad skojarzeniami łańcuchowemi porównawczo u dorosłych i u dzieci. Opracowanie wyników.

Badania szkoły Würzburskiej nad myśleniem. Analiza procesu rozumowania. Odpowiednie ćwiczenia w introspekcji na wybranym materjale (np. Dawid: Inteligencja, wola i zdolność do pracy, rozdział: Rozumowanie sądzenie, wnioskowanie). Porównanie rozumowania z myśleniem skojarzeniowem. Rola wyobrażeń w rozumowaniu. Dwa rodzaje przedstawień: oglądowe (wyobrażenie) i nieoglądowe (pojęcia). Rola pojęć w myśleniu. Teorje tworzenia się pojęć. Odpowiednie przykłady. Sądy ze stanowiska logiki i ze

stanowiska psychologji. Poczucie i rola ich w myśleniu: poczucie rozumienia i nierozumienia, wahania, pewności i tp. Rola mowy wewnętrznej w myśleniu. Metody badań nad rozumowaniem dziecka. Niedokończone lub błędne sylogizmy. Wnioskowanie w metodzie Dawida. Odnośny materjał w tekstach Bineta i Termana. Próby Hincha (w książce Ruska). Doświadczenia z dziećmi i opracowanie wyników. Mowa i styl dziecka jako wyraz jego myślenia. Zgromadzenie charakterystycznych przykładów dziecięcego rozumowania. Zebranie charakterystycznych cech dziecięcego rozumowania. Wytwory myślenia dziecięcego. Światopogląd dziecka na podstawie prac Piageta. Realizm dziecięcy, animizm, partycypacja, artyficjalizm. Analogja do myślenia człowieka pierwotnego.

Psychiczne podstawy postępowania człowieka dorosłego i dziecka. Pojęcie charakteru. Wrodzone czynniki charakteru. Temperamenty i związek temperamentu z organizmem. Dążności wrodzone: tendencje i popędy. Definicja tendencyj i popędów. Indywidualne tendencje uczuciowe. Ścieranie się popędów. Odpowiednie przykłady zachowania się dziecka. Powściąg jako wynik ścierania się popędów. Tendencje i popędy właściwe wiekowi dziecięcemu i ich charakterystyka. Różnice indywidualne, wyrażające się w nasileniu popędów lub jednego z pośród nich. Nabyte czynniki charakteru. Tworzenie się przyzwyczajeń. Wpływ doświadczeń życiowych na wzmacnianie się lub osłabianie tendencyj i popędów. Odpowiednie przykłady. Wpływ oddziaływania wychowawczego na tendencje i popędy. Teorja Freuda: stłumienia i sublimacja popędów. Kierowanie popędów w odpowiednie, społecznie pożądane łożyska. Udział uczuć złożonych w postępowaniu. Udział pojęć i sądów w postępowaniu. Ustalenie postępowania pod wpływem nabytych przyzwyczajeń, uczuć złożonych i świadomości.

Współczesne próby reformy nauczania i wychowania w szkole. Wychowanie, wpływające na dalszy rozwój społeczeństwa. Zależność pomiędzy wychowaniem a rozwojem życia społecznego wogóle. Zasadnicze różnice jakie można stwierdzić między pierwszą połową XIX w. i dobą obecną, a mianowicie zmiany, jakie zaszły w stosunkach ekonomicznych, politycznych i społecznych, oraz wpływ tych zmian na ideologję wychowawczą Wpływ rozwoju nauk psychologicznych. Współczesne poglądy na naturę dziecka. Krótkie ujęcie tego zagadnienia przez przedstawicieli różnych kierunków psychologicznych, np. behaviourystów, strukturalistów i psychoanalityków. Wpływ rozwoju socjologji. Ujęcie wychowania jako funkcji życia społecznego. Wyróżnienie strony adaptacyjnej i rekonstrukcyjnej w wychowaniu. Zagadnienie wolności i autorytetu.

Zmiany poglądu na program, metody nauczania i wychowania w szkole przed wojną światową. Przedstawić pokrótce pierwsze próby reformy w szkole średniej t. zw. szkoły „nowego typu" w Anglji, Francji, Niemczech, Szwajcarji i t. d. Ruch w kierunku wprowadzenia robót ręcznych do szkół powszechnych, Seminarjum w Naäs i jego znaczenie.

John Dewey, jego poglądy na nauczanie i wychowanie. Rozmaite zastosowania metody Deweya w Ameryce. Metoda zagadnień.

Rozwój „szkoły pracy" w Niemczech. Ujęcie tego zagadnienia przez Kerschensteinera. Praca ręczna jako przedmiot oddzielny i praca ręczna jako środek dydaktyczny — Kerschensteiner a Gaudig. Porównać poglądy Kerschensteinera i Dewey'a. Foerster i jego poglądy na wychowanie (wychowa-

nie obywatelskie, karność szkolna — samorządy szkolne). Metoda O. Decroly. Porównać metodę „ośrodków zainteresowań“ Decroly'ego z koncepcjami programowemi Dewey'a. Metoda „samowychowania“ Marji Montessori. Materjał dydaktyczny dla przedszkoli. Zastosowanie metody w pierwszych latach nauczania w szkole. Zmiany poglądów na program, metody nauczania i wychowania w szkole po wojnie. Szkoła Błońskiego w Rosji, nawiązać do szkoły w Jasnej Polanie Tołstoja. Dalszy rozwój metod nauczania w Ameryce. Metoda Daltońska. Metoda projektów. Metoda Winnetki. Hamburskie „Gemeinschaftsschulen“, ich przewodnie idee, ich organizacja. Inne szkoły doświadczalne w Niemczech (Lipsk, Jena, Berlin i t. d.). Reforma szkoły powszechnej w Austrji. Programy austrjackiej „allgemeine Volksschule“ z r. 1928.

Próby zorganizowania szkół i zakładów wychowawczych nowego typu po wojnie w Polsce. Szkoła powszechna miejska w Łodzi, im. Konopnickiej w Krakowie, seminarjum w Chełmie Lubelskim. Próby wychowawcze Korczaka (wspomniane są tylko próby, które znalazły wyraz w publikacjach pedagogicznych).

Przejawy nowoczesnych dążeń pedagogicznych w organizacji programowej publicznego szkolnictwa w Polsce.

Uwaga. Przerobienie całego szeregu z pośród powyższych zagadnień może być oparte na samodzielnej pracy słuchaczy, gdyż posiadamy już odpowiednią lekturę w języku polskim.

Literatura. 1) Stanisław Kot: Historja wychowania. Gebethner i Wolff, Warszawa. 2) Dr. M. Ziemnowicz: Problemy wychowania współczesnego. Tow. Wydawnicze, Warszawa 1927 r. 3) Dr. H. Rowid: Szkoła twórcza. Gebethner i Wolff, Kraków, 1926. 4) J. Ostrowski: Żywa szkoła. Gebethner i Wolff, 1927 r. 5) Mysłakowski Z.: Rozwój naturalny a czynniki wychowania. Księgarnia Jagiellońska. Kraków 1925. 6) Dr. J. Joteyko: Postulaty szkoły twórczej na prawach struktur psychicznych. Odbitka z „Archiwum psychologji“. 7) John Dewey: Szkoła a społeczeństwo. Książnica-Atlas. Warszawa, 1924. 8) John Dewey: Szkoła i dziecko. E. Wende. Warszawa. 9) John Dewey: Zasady moralne w wychowaniu. Ossolineum Lwów, 1921. 10) G. Kerschensteiner: Pojęcie szkoły pracy. Książnica, 1926 r. 11) Demolins: Nowe wychowanie. Warszawa, 1900. 12) Lewicki: Nowe szkoły w Anglji, Francji i Szwajcarji, ich geneza i organizacja. Lwów, 1908. 13) Foerster: Szkoła i charakter. Warszawa, 1909. 14) Foerster: Wychowanie obywatelskie. Gebethner i Wolff. Warszawa. 15) A. Hamaide: Metoda Decroly. Nasza Księgarnia. Warszawa, 1928. 16) Montessori M.: Domy dziecięce. Wende, Warszawa 1913. 17) H. Parkhurst: Wykształcenie według planu Daltońskiego (w druku) Książnica - Atlas. 18) M. Sokalowa: Z najnowszych prób reformy nauczania. Szkoła powszechna, r. 1922. Zeszyt II. 19) H. Rowid: System Daltoński w szkole powszechnej. Gebethner i Wolff. Kraków. 20) W. Dzierzbicka: Metoda projektów w nauczaniu. Szkoła powszechna. 1927 r. Zeszyt I i II. 21) R. Petrykowski: Metoda pracy nad reformą programu szkoły powszechnej. Praca szkolna. 1926 r. Nr. 9 i 10. 22) Dr. J. Młodowska: System Daltoński w szkole polskiej. Szkoła powszechna r. 1927. Zeszyt III. 23) System daltoński w szkole polskiej. Chełm. Seminarjum Żeńskie. 24) Marja Rogowska Falska: Zakład wychowawczy „Nasz Dom“. Na-

kładem Tow. „Nasz Dom“, Warszawa, 1928 r. 25) M. Szczawińska: Współudział dzieci w pracy wychowawczej. Praca szkolna, r. 1927, Nr. 2, 4, 5, 7, 8.

2) Geograficzny we Lwowie.

Program ogólny: I. Kartografja matematyczna. II. Kartometrja i terenoznawstwo. III. Ćwiczenia w terenie.

Program szczegółowy: I. Kartografja matematyczna: 1) Rzut kuli na płaszczyznę a) podziałka, b) zniekształcenie (analiza, siatki, ortogr.). 2) Przegląd i analiza rzutów (na podstawie siatek używanych w atlasie szkolnym) a) rzuty azymutalne, b) rzuty stożkowe, c) rzuty walcowe, d) rzuty konwencjonalne. 3) Siatki szkolne (ćwiczenia kartograficzne w szkole).

II. Kartometrja i terenoznawstwo. 1) Pomiary na mapach szkolnych (zniekształcenia długości powierzchni, kątów (kształtów). 2) Pomiary na mapach topograficznych a) kontrola podziałki, b) pomiary długości i powierzchni, c) rysunek profilów (poprzecznych i podłużnych). 3) Czytanie mapy (znaki konwencjonalne). 4) Analiza mapy szkolnej a) siatka, b) rysunek terenu, c) generalizacja, d) treść i opis.

III. Ćwiczenia w terenie. 1) Oznaczenie współrzędnych geograficznych (gnomon. arytmognom). 2) Metody zdjęć terenu (omówienie) a) zdjęcie kompasowe (Bezard) i aneroidem w terenie, b) stolikowe (ewentualnie komplet Jezierskiego). 3) Rysunek szkicu na podstawie pomiaru w terenie i wyrównanie błędu.

Kurs pojęty jest jako ćwiczenia praktyczne z wykładem objaśniającym. Dla każdej serji ćwiczeń (I. II. III.) przewiduje się po 20 godz. okrągło, z ewentualnem przegrupowaniem czasu między poszczególnemi serjami.

Potrzebne przybory rysunkowe: Linijka z podziałem na milimetry, 20—30 cm długa, ekierka (trójkąt), kątomierz, cyrkiel (dobry), blok (mały format do 30 cm) względnie zeszyt rysunkowy, papier i kalka milimetrowa (po arkuszu), ołówek czarny (np. „Polonia“ H. i 2 H.), Atlas Geograficzny (E. Romer: Powszechny Atlas Geograficzny).

3) Radjotechniczny we Lwowie.

Zasadnicze wiadomości z dziedziny elektryczności i magnetyzmu. Teoretyczne podstawy radjotechniki, teorja fal, budowa i działanie lampy elektronowej. Urządzenie i działanie stacji nadawczej. Przegląd różnych systemów aparatów odbiorczych. Literatura podręcznikowa i czasopisma. Wyrób części składowych aparatów odbiorczych w pracowni. Budowa aparatów kryształkowych i lampowych.

4) Wychowawczy we Lwowie.

Zagadnienia wychowawcze w związku z pracą w ochronkach, oraz w I i II oddz. szkoły powszechnej. Literatura dla dzieci w wieku do lat 9. Psychologja i technika bajki. Baśń ludowa i literacka w literaturze dziecięcej. Wyobraźnia dziecięca. Wpływ bajki na psychikę dziecka. Bajka jako czynnik wychowawczy i kształcący. Technika prowadzenia bajek w przedszkolu. Przegląd literatury.

Psychologiczna strona lektury i jej wpływu na młodzież. a) Warunek wstępny: biegłość czytania i rozumienia tekstu czytanego samodzielnie. Amerykańskie badania czytania cichego i sposoby jego kształcenia. Słuchanie opowiadań lub głośnego czytania przez dzieci jako wstęp do czytania samodzielnego.

b) Istota zainteresowań pobudzanych przez lekturę, ich przejawy i następstwa. Współczesne pojęcia o wyobraźni i jej roli w związku z psychologją instynktów i psychoanalizą. Lektura a zabawa. Utożsamianie się, odgrywanie ról. Symbolika. Wpływ przeżyć doznanych przy czytaniu na kształtowanie się uczuć i dążności. Sugestywny wpływ lektury.

c) Okresy rozwoju zainteresowań naturalnych. Zainteresowania do różnych rodzajów lektury w zależności od wieku, płci i innych różnic przyrodzonych i nabytych (młodzież z różnych środowisk). Badania zainteresowań metodą ankiet i metodą obserwacji zachowania się przy czytaniu oraz w następstwie czytania. Obserwacje osobiste nauczyciela.

Dobór książek i czasopism dla bibljotek szkolnych. a) Typy utworów beletrystycznych dla młodzieży: bajki, mity, opowieści fantastyczne, legendy religijne i historyczne, opowieści o bohaterach, życiorysy, powieści historyczne, podróżnicze, przygodowe, obyczajowo - moralizatorskie, książki przyrodnicze w formie powieściowej i t. p. Książki popularne naukowe. Czasopisma dla młodzieży.

b) Historyczny rzut oka na rozwój książki dla młodzieży w literaturze powszechnej i w Polsce. Przedwojenne książki dla młodzieży w Polsce. jako odbicie ówczesnego stanu politycznego i społecznego. Zmiany niezbędne wobec zmian zaszłych po wojnie.

c) Przegląd współczesnej literatury dla młodzieży [1]). Kryterja oceny. Przystosowanie do właściwości psychicznych czytelnika. Wartości wychowawcze, dydaktyczne, literackie, artystyczne. Strona wydawnicza — format, papier, druk, ilustracja, okładka, pod względem estetycznym, higjenicznym i pod względem trwałości. Ustosunkowanie wzajemne powyższych wartości w sądzie ogólnym o wydawnictwie. Książki zbędne z powodu braku dodatnich wartości lub niedostosowania do wieku czytelników. Cechy czyniące książkę szkodliwą. Książki o dzieciach, ale nie dla dzieci.

d) Sprawa systematycznego oceniania wydawnictw dla młodzieży i ogłaszania ocen. Przeciwdziałanie powierzchownym, zdawkowym ocenom w prasie. Działalność indywidualna lub zbiorowa, przez komisje oceniające. Sposoby ogłaszania ocen. (Specjalne czasopisma czeskie i niemieckie. Działy specjalne w czasopismach pedagogicznych. Katalogi informacyjne).

Działalność Komisji Oceny Książek do Czytania dla młodzieży szkolnej przy Min. W. R. i O. P.

e) Działalność Ministerstwa W. R. i O. P. w zakresie tworzenia i pomnażania bibljotek szkolnych w szkołach powszechnych.

f) Przeciwdziałanie szerzeniu się niepożądanej lektury dla młodzieży przez poważną krytykę, zalecanie wydawnictw wartościowych, piętnowanie szkodliwych. Jako przykład przeciwdziałania — ustawa niemiecka prze-

---

[1]) Na podstawie pokazów na wystawie książek dla młodzieży. Wystawa winna być urządzona na kursie i obejmować także książki niepożądane w bibljotekach szkolnych, a czytywane przez młodzież.

ciwko rozpowszechnianiu literatury bezwartościowej i szkodliwej. Pośredni wpływ na podnoszenie się poziomu wydawnictw dla młodzieży przez stawianie wyższych wymagań. Bezpośredni wpływ przez inicjowanie wydawnictw wzorowych.

5) Matematyczno-fizyczny w Brodach.

O funkcjach. Definicja funkcji jednej zmiennej; zasób wartości zmiennej niezależnej. Klasyfikacja funkcyj, zagadnienie ciągłości. Funkcja a równanie. Maksima i minima funkcji. Asymptoty. Badanie funkcji. Przedstawienie graficzne. Rola funkcji w programie szkoły powszechnej. Nauka o prądzie elektrycznym. Kurs obejmie wykłady, lekturę podręcznika, ćwiczenia w pracowni i metodykę.

1. Przykłady funkcyj spotykanych w życiu codziennem, fizyce i geometrji (masa towaru i jego cena; droga i czas; powierzchnia kwadratu i jego bok). Funkcje określone zapomocą wzorów. Zbiór liczb. Obszar zmienności zmiennej niezależnej; określenie obszaru zmienności kilku prostych funkcyj (np. $y = \frac{1}{x}$, $y = \frac{1}{(x+2)(x-1)}$, $y = \sqrt{x}$, $y = \sqrt{x^2-1}$, $y = \sqrt{1-x^2}$).

2. Sposoby oznaczania funkcji jednej zmiennej.

3. Ścisłe określenie funkcji.

4. Przedstawianie funkcyj zapomocą tablic i wykresów; interpolacja i ekstrapolacja.

5. Funkcja linjowa; zmienność, zero funkcji, wykres. Proporcjonalność prosta. Rozwiązanie graficzne układu dwóch równań pierwszego stopnia o dwóch niewiadomych; dyskusja. Ciągłość funkcji linjowej.

6. Funkcja kwadratowa: a) znak trójmianu i jego zera; b) zmienność; pojęcie maximum i minimum funkcji; c) przedstawienie graficzne. (Uwaga. Metodę badania znaku i zmienności trójmianu kwadratowego należy przedstawić na szczególnych przykładach, np. $y = x^2 - 6x + 8$). Ciągłość funkcji kwadratowej. Rozwiązywania graficzne równań postaci: $x^2 = px + q$ przy pomocy stałej paraboli.

7. Funkcja $y = x^3$; wykres. Graficzne rozwiązywanie równań postaci: $x^3 = px + q$ przy pomocy stałej krzywej $y = x^3$.

Uwaga. Przy rozwijaniu punktów 7, 9, 10 należy przedewszystkiem opierać się na intuicji, posługując się wykresami.

8. Funkcja homograficzna: a) funkcja: $y = \frac{1}{x}$; wykres, pojęcie asymptoty; proporcjonalność odwrotna (prawo Boyle'a); b) ogólna funkcja homograficzna; przedstawić metodę badania na kilku przykładach, np.

$$y = \frac{2}{x-3}, \quad y = \frac{x-1}{2x+3}.$$

9. Funkcja wykładnicza: zmienność funkcji $y = a^x$ dla różnych wartości zasady a (np. $y = 2^x$, $y = 1^x$, $y = \left(\frac{1}{2}\right)^x$; wykres. Równanie wykładnicze: $a^x = b$, warunki istnienia pierwiastka.

10. Funkcja logarytmiczna; wykres funkcyj $y = \log\ 2^x$, $y = \log_{\frac{1}{2}} \frac{1}{x}$

11. Funkcje trygonometryczne; sporządzenie tablic i wykresów przy pomocy wartości otrzymanych empirycznie na kole trygonometrycznem.

12. Klasyfikacja funkcyj; funkcje wymierne całkowite (wielomiany) i ułamkowe, algebraiczne i przestępne.

13. Ciągłość funkcji. Należy się ograniczyć do interpretacji geometrycznej tego pojęcia, wprowadzając je już przy nauce o funkcji linjowej. Twierdzenie: funkcja ciągła w przedziale zamkniętym, przyjmująca na jego końcach wartości o różnych znakach, posiada wewnątrz przedziału przynajmniej jedno zero.

Twierdzenie to należy podać bez dowodu, opierając się na intuicji. Zastosowania do przybliżonego rozwiązywania równań trzeciego i czwartego stopnia (np. $x^3 - 2x - 8 = 0$).

14. Omówienie kilku punktów programu szkoły powszechnej, np. a) stopniowe wprowadzanie pojęcia zależności funkcjonalnej w poszczególnych oddziałach szkoły powszechnej; b) pojęcie proporcjonalności w oddziale VI; c) wykresy; d) nauka o funkcji $y = x^2$ w oddziale VII; jej konkretne zastosowania.

Bibljografja dla słuchaczy. Poradnik dla samouków. T. I. 1919. III. 1920 A. A. Whitehead: Wstęp do matematyki. 1914. J. W. Young: Dwanaście wykładów o zasadniczych pojęciach algebry i geometrji. C. A. Laisant: Nauczanie początków matematyki. A. Pichor i A. Hoborski: Metoda matematyki. 1919. L. Zarzecki: Nauczanie matematyki początkowej. S. Banach: Rachunek różniczkowy i całkowy. Lwów, Ossolineum, 1919. A. Hoborski: Matematyka wyższa. Wyd. 2. Kraków, 1928. Feliks Straszewski: Trójmian kwadratowy i dyskusja zagadnień drugiego stopnia. Książnica Atlas, 1926. C. Bourlet: Leçons d'Algebre elementaire. Paris. A. Colin.

Uwagi. Celem kursów wakacyjnych jest rozszerzenie i pogłębienie wiedzy nabytej podczas nauki w seminarjum nauczycielskiem.

Ażeby osiągnąć powyższe cele, zaleca się położyć nacisk na dokładne i staranne wyjaśnienie takich terminów jak: definicja, postulat, twierdzenie oraz zapoznanie słuchaczy z istotą dowodu matematycznego. Ze względu na szczupłą liczbę lekcyj zaleca się ograniczenie do gruntownego przerobienia kilku dowodzeń i dania przez to wzoru dla samodzielnej pracy słuchaczy. Zakres materjału przerobionego na kursie musi być tak ograniczony, ażeby wykład stanowił zaokrągloną całość wyczerpującą dany temat. Ze względu na bardzo wielkie trudności, jakie występują przy samodzielnem studjowaniu matematyki i korzystaniu z podręczników, należy na każdej lekcji przy rozwijaniu tematu kursu pamiętać, że kurs ma być wzorem do dalszej samodzielnej pracy. Wiele cennych uwag o studjowaniu matematyki zawiera piękny artykuł Z. Janiszewskiego w I Tomie Poradnika dla Samouków (str. 115 — 141). Aczkolwiek autor zwraca się przedewszystkiem do ludzi przygotowujących się do twórczej pracy naukowej, mimo to z wielu jego wskazówek i rad może korzystać każdy studjujący matematykę. Dla osiągnięcia powyższego celu należy również poświęcić wiele czasu wspólnie przerabianym ćwiczeniom w związku z wykładami na kursie.

Kurs powinien pogłębić i udoskonalić metody pracy nauczyciela w szkole. Dlatego ostatni punkt programu zawiera — w formie przykładu — kilka tematów natury dydaktycznej, związanych z danym programem. Opracowania tego rodzaju tematów nie należy jednak odkładać na koniec

kursu, lecz traktować je bezpośrednio po przerobieniu odpowiedniej części programu naukowego. Tak np. po zakończeniu nauki o funkcji linjowej należy poświęcić jedną lub dwie lekcje wprowadzeniu pojęcia proporcjonalności prostej w VI oddziale szkoły powszechnej i t. p. Zaleca się powierzanie tego rodzaju tematów uczestnikom kursu do samodzielnego opracowania i przeprowadzenia następnie dyskusji nad referatem. Dyskusje te dadzą sposobność do wyjaśnienia, w jaki sposób wiedzę nabytą na kursie należy spożytkować w pracy szkolnej.

Nauka o prądzie elektrycznym.

(72 godzin, w tem 17 dwugodzinnych ćwiczeń obowiązujących każdego słuchacza).

Uwaga: Liczby rzymskie po prawej stronie oznaczają ćwiczenia, wyszczególnione pod punktem II programu. Ćwiczenia winny być przygotowawczemi do współczesnego tematu wykładu).

I. Wykłady z pokazami.

A) Zasadnicze pojęcia.

1. Ogniwo, prąd, potencjał, napięcie, natężenie prądu. I. 2. Rodzaje ogniw, łączenie w baterje. 3. Odchylenie igły magnetycznej przez prąd galwanoskop i galwanometr. Pomiar siły elektromotorycznej, ogniwo normalne. 4. Opór, opornice. II, III. 5. Prawo Ohma, opór wewnętrzny ogniwa, natężenie prądu baterji elektrycznej. IV. 6. Rozgałęzienie prądu, prawa Kirchhoffa, mostek Wheatstone'a, pomiar oporu, opór właściwy. V, VI.

B) Działanie cieplne prądu elektrycznego.

7. Dzielność prądu, prawo Joule'a. VII, VIII, IX. 8. Zastosowania (ogrzewanie prądem, lampa żarowa, bezpieczniki), łuk elektryczny. 9. Termoelekryczność, ogniwa termoelektryczne, zjawisko Peltier'a.

C) Działanie chemiczne prądu elektrycznego.

10. Przewodnictwo elektrolityczne, elektroliza. X, XI. 11. Prawa Faraday'a, chemiczny pomiar natężenia pradu, woltametr. 12. Zjawiska chemiczne w ogniwie, ogniwo stałe. 13. Teorja elektrolizy, jony. 14. Prąd polaryzacyjny, akumulatory. XII. 15. Opór elektrolitu. Zastosowanie elektrolizy.

D) Działanie magnetyczne prądu elektrycznego.

16. Pole magnetyczne przewodnika, przez który prąd przepływa Potencjał magnetyczny w polu przewodnika linjowego. Prawo Biot-Savart'a. XIII. 17. Pole magnetyczne przewodnika kołowego, busola stycznych. XIV. 18. Jednostki elektromagnetyczne, zestawienie ich z jednostkami elektrostatycznemi. 19. Woltmetr i ampermetr, ich użycie. 20. Wzajemne oddziaływanie dwu prądów. Solenoid, elektromagnes. XV. 21. Elektryczna teorja magnetyzmu. Para i diamagnetyzm.

E) Działanie mechaniczne prądu elektrycznego.

22. Ruch przewodnika z prądem w polu magnetycznem, galwanometr na zasadzie tego zjawiska. 23. Stały obrót przewodnika w polu magnetycznem. Praca przewodnika, dzielność. 24. Wzmocnienie pola rdzeniem żelaznym, pierścień Gramm'a i bęben Hefner-Alteneck'a. 25. Silnik elektryczny. 26. Przerywacz, telegraf.

F) Indukcja.

27. Indukcja przez ruch przewodnika w polu magnetycznem. XVI. 28. Jednostka elektromagnetyczna napięcia, prawo Lenz'a, natężenie prądu indukcyjnego. 29. Indukcja przez zmianę pola magnetycznego. XVII. 30. Wzajemna indukcja, samoindukcja, samoindukcja solenoidu. 31. Induktor. 32. Telefon i mikrofon. 33. Prądy Foucault'a. Prąd indukcyjny stały, prądnica prądu stałego. 34. Prąd zmienny. Natężenie, napięcie i praca prądnicy prądu zmiennego. 35. Transformator, przenoszenie energji elektrycznej o wysokiem napięciu, sieć elektryczna. 36. Prąd trójfazowy. 37. Elektromotor prądu zmiennego i trójfazowego. 38. Rezonancja prądów zmiennych. Drgania elektryczne.

II. Ćwiczenia w pracowni.

1. Porównanie siły elektromotorycznej różnych ogniw. (Potrzebne przybory: kilka ogniw, busola stycznych lub woltomierze — także łączenie ogniw). 2. Zbadać zależność natężenia prądu od przewodnika. (Ogniwo, busola stycznych, kilka zwojów drutu manganinowego, kilka krótkich a grubych przewodników, przełącznik). 3. Zbadać zależność natężenia prądu niezmiennego źródła prądu od oporu zewnętrznego. (Busola stycznych, kommutator, zbiór oporów 50, 100 i 150 Ohmowych). 4. Oznaczyć opór wewnętrzny i siłę elektromotoryczną pwenego ogniwa. Porównać siłę elektromotoryczną kilku ogniw na zasadzie równego odchylenia. 5. Znaleźć związek między natężeniami prądu a oporami w poszczególnych gałęziach prądu rozgałęzionego. (2 ogniwa, opór 5 i 10-Ohmowy, busola stycznych, przełącznik, przewodnik). 6. Porównanie i mierzenie oporów przy pomocy mostka Wheatstone'a. (Mostek Wheatstone'a, galwanoskop, baterje suchych ogniw, kilka zwojów drutu manganinowego, cewka drutu miedzianego izolowanego, opory cechowane, przełącznik, wyłacznik, przewodniki). 7. Zbadać zależność ilości ciepła, wytworzonej w przewodniku przez przepływający prąd, od ilości elektryczności. (Kalorymetr z drutem żarzenia o oporze 3 Ohmów, termometr, busola stycznych lub galwometr, 4 ogniwa, wyłącznik, nafta, menzurka, waga z odważnikami, stopper, duże naczynie z zimną wodą, lód). 8. Zbadać zależność ilości ciepła, wytworzonej przez prąd w przewodniku, od natężenia prądu. (Przybory jak w ćwiczeniu 7, lecz 6 ogniw lub 4 akumulatory). 9. Zbadać zależność ilości ciepła, wytworzonej przez prąd w przewodniku, przez który przepływa prąd, od oporu przewodnika. (Przybory jak w ćwiczeniu 8, ponadto drugi kalorymetr z oporem 4-Ohmowym). 10. Znaleźć zależność ilości wydzielonego gazu wybuchającego od czasu trwania elektrolizy. (Woltametr gazowy, 3 ogniwa, busola stycznych, galwanometr, wyłącznik, opornica suwakowa, stopper). 11. Znaleźć zależność ilości wydzielonego gazu wybuchającego od ilości elektryczności. Oznaczyć elektrochemiczny równoważnik gazu wybucha-

jącego. (Przybory jak w ćwiczeniu 10). 12. Zbadać zmienność napięcia akumulatora przy ładowaniu i wyładowywaniu. (2 akumulatory, akumulator mierniczy, woltomierz, amperomierz, opornica, dwa wyłączniki, kwas siarkowy). 13. Zbadać związek między kierunkiem prądu i linjami sił magnetycznych jego pola magnetycznego. (Akumulator, opornica suwakowa, przełącznik, busola, 2,5 m. przewodnika izolowanego, rtęć do przełącznika, karton, szpilki, wstążka izolująca, rysownica). 14. Zbadać pole magnetyczne busoli stycznych. (Busola stycznych, akumulator, busola, przełącznik, podziałka metryczna, rtęć). 15. Zbadać pole magnetyczne cewki i wpływ rdzenia żelaznego na to pole. (Rurka szklana, 3 m. izolowanego drutu miedzianego, baterja ogniw suchych, wyłącznik, przełącznik, skrawki blachy cynkowej, nienamagnesowane druty stalowe, nić, nożyczki, tasiemka izolująca). 16. Wytworzyć prąd elektryczny w przewodniku przy pomocy magnesu. (Galwanoskop, magnes podkowiasty, długi drut miedziany izolowany o przekroju 0,9 mm, magnes prosty, busola, cewka przewodnika, 2 spinacze). 17. Wzbudzić w przewodniku zamkniętym prąd przy pomocy ruchu przewodnika, w którym krąży prąd. (30 m. drutu o przekroju 0,9 mm baterja suchych ogniw, wyłącznik, galwanoskop).

Ćwiczenia powyższe w metodzie swej odpowiadają poziomowi tematów wykładu. Zrealizowanie ich uzależnia się od zasobu pracowni, w której mają być przeprowadzone i od ilości ćwiczących grup. Pod tym względem może zorjentować dołączony do każdego tematu ćwiczenia spis przynależnych przyborów. Bliższe dane o sposobie przeprowadzenia podanych ćwiczeń poda podręcznik Hermana Hahn'a: Leitfaden für Physikalische Schülerübungen. Berlin, Julius Springer. W razie niedostatku przyborów należy przeprowadzić pokrewne ćwiczenia przy użyciu skromniejszych środków; pod tym względem najlepsze wyjaśnienia poda podręcznik Michalskiego Wł.: Przyroda martwa. Książnica-Atlas, Warszawa.

Podręczniki dla prelegenta i słuchacza. Nauka fizyki. Tom III. — Kalinowski: Fizyka. Tom III. M. Arct, Warszawa, 1928. — Witkowski i Zakrzewski: Zarys fizyki. — Michalski: Przyroda martwa. Część I, zeszyt 2. Część II, zeszyt 2, Książnica-Atlas, Warszawa—Lwów. — Fizyka i chemja w szkole. Wyd. Min. W. R. i O. P. Warszawa. — Mihułowicz: Ćwiczenia z fizyki w klasie II i III. — Męczkowska i Rychterówna: Ćwiczenia z propedeutyki fizyki. —Zillinger W.: Zbiór zadań i ćwiczeń z fizyki. — H. Hahn: Leitfaden für physikalische Schülerübungen. Wyd. 3, 1928. — Fr. Kapp: Physikalische Schülerübungen auf der Unterstufe.

Uwagi do programu. Wykonanie programu fizyki w szkole powszechnej nadmiernie akcentuje zjawiska elektrostatyczne. Przyczyną tego tradycjonalizm metody, w której bezwładnie tkwi nauczyciel, jego własna niepewność w stosunku do tej części programu, która wymaga gruntownego przygotowania z zakresu nauki o prądzie elektrycznym, częstokroć w starszych szkołach suggestja kompletów zbiorów, dotyczących elektryczności, wśród których dominuje machina Wintera lub influencyjna.

Uczeń, którego zaciekawiły i rozbawiły doświadczenia na temat elektryczności statycznej, wkrótce, gdy mu szkoła nie daje wystarczającej odpowiedzi na rozliczne zagadnienia, dotyczące elektryczności, spotykanej w życiu codziennem, traci do szkoły zaufanie pod tym względem, obojętnieje na to, co mu usiłuje wyjaśnić „szkolna elektryczność". Nie zjedna go

nawet poznanie po wierzchu dzwonka elektrycznego, a czasem także i telegrafu. Faktem jest, że absolwent 7-klasowej szkoły powszechnej nie zna prądu elektrycznego i w najskromniejszym zakresie nie rozumie powszednich zjawisk elektrodynamiki.

Temu niedostatkowi w wykonaniu programu fizyki w szkole powszechnej zdoła zapobiec nauczyciel, który treść zjawisk prądu elektrycznego opanuje i teoretycznie i drogą wielostronnych ćwiczeń. Czterotygodniowy kurs wakacyjny o temacie „Nauka o prądzie elektrycznym" może nauczycielowi, który nie ma możności korzystania z Wyższego Kursu Nauczycielskiego, dopomóc w tem zadaniu przez to, że umożliwi mu dalsze kształcenie się w tym kierunku i pozwoli nawet na zdobycie podstawowych wiadomości z zakresu elektrotechniki.

O ile program kursu okaże się zbyt obszernym, można pominąć tematy wskazane w punktach: 9 i 18. Niezbędne jest natomiast dokładne pogłębienie teoretyczne tych tematów, które będą miały przygotowanie w samodzielnych ćwiczeniach słuchaczy.

6) Pedagogiczny w Brzeżanach
(dla nauczycieli szkół niżej zorganizowanych).

Organizacja pracy wychowawczej oraz dydaktycznej w szkołach niżej zorganizowanych. Ćwiczenia i lekcje praktyczne w szkole. Organizacja szkolnictwa w Polsce i ustawodawstwo w dziedzinie szkolnictwa powszechnego.

7) Pedagogiczno-techniczny w Czortkowie.

Wybrane zagadnienia pedagogiczne pierwszych lat nauczania z uwzględnieniem techniki przedmiotów artystyczno - technicznych i rysunku ilustracyjnego na tablicy.

8) Biologiczny w Kutach.

Las jako asocjacja. Zagadnienia ekologiczne i związane z niemi zjawiska fizjologiczne. Owady i ptaki leśne. Znaczenie ich w gospodarce lasu. Wskazówki metodyczne w nawiązaniu do tematu kursu.

Praca na kursie winna być oparta na bezpośrednich obserwacjach w terenie, oraz pracy laboratoryjnej w tych wypadkach, gdy okaże się konieczność bardziej drobiazgowego zbadania poznawanych objektów. Przy pracy w terenie należy zwrócić szczególną uwagę na te zjawiska, które mogą być przedmiotem obserwacyj dzieci w szkole powszechnej, lecz nie jest wcale wskazane ograniczanie się wyłącznie do tego zakresu.

Na kursie należy przerobić następujące zagadnienia:

1) Zaznajomienie z roślinnością leśną danego zespołu (rzut oka ogólny). Jeśli okaże się, że słuchacze niedość dobrze orjentują się w znajomości pospolitych drzew, krzewów, czy też roślin zielnych, należałoby poświęcić trochę czasu na określenie spotykanych roślin według klucza prof. Rostafińskiego (lepiej Szafera, Kulczyńskiego i Pawłowskiego) i Kuleszy (dla drzew i krzewów leśnych). Pamiętać jednak należy, że określanie roślin ma być środkiem, a nie celem.

2) Biologja drzew leśnych, znajdujących się w danym zespole.

3) Las jako asocjacja.

4) Czynniki zewnętrzne warunkujące wygląd danej szaty roślinnej (np. wilgoć, światło, gleba i t. p.).

5) Obserwacja i biologja ptaków leśnych (żyjących wśród krzewów, w koronach drzew, zależnie od podpatrzonych okazów). Rola ptaków w gospodarce lasu.

6) Obserwacja i biologja najważniejszych spotkanych szkodników i owadów pożytecznych. Rodzaje uszkodzeń drzew i krzewów leśnych.

7) Ochrona lasów przed szkodnikami zwierzęcemi.

8) Związki życiowe roślin i zwierząt (np. rośliny mrówkożerne).

9) Lasy w Polsce.

10) Ochrona przyrody i rezerwaty.

11) Gospodarcze znaczenie lasów wogóle, a w Polsce w szczególności.

12) Racjonalna gospodarka leśna.

Bibljografja dla prelegentów i słuchaczy. 1) Paczowski Józef: Szkice fitosocjologiczne. Ks. im. Mian. Warszawa, 1925. 2) Jedliński Władysław: Asocjacje roślinne, typy drzewostanów i granice zasięgów, jako przyrodnicze podstawy do urządzania lasu. Warszawa. Nakład Zw. Zaw. Leśników Rzeczp. Polskiej, 1928 r. 3) Kulesza Witold: Klucz do oznaczania drzew i krzewów dzikich i hodowanych. 4) Morozow G. F.: Uczenie o lesie. Wyd. II, Moskwa 1925 r. 5) Cukaczew W.: Rastitielnyje soobszczestwa. Leningrad—Moskwa, 1926 r. 6) Szafer Władysław: Ochrona przyrody ze szczególnem uwzględnieniem ochrony rośliny. Odbitka z tomu VII Poradnika dla samouków. K. im. Mian. 1927 r. W dziele tem jest podana obszerna literatura przedmiotu. 7) Sokołowski Jan: Ochrona ptaków. Nakładem państwowej Rady Ochrony przyrody, Kraków, 1928 r. Nr. 16. 8) Szafer Władysław: Sprawozdanie z działalności państwowej Rady Ochrony Przyrody w r. 1928. Nakładem państwowej Rady Ochrony Przyrody. Kraków, 1929 r. 9) Sokołowski Marjan: Ochrona przyrody w szkole. Nakład państwowej Rady Ochrony Przyrody. Kraków, 1927 r. 10) Sokołowski Stanisław: Budowa roślin drzewiastych. Jakubowski, Lwów, 1927 r. 11) Nüsslin Otto dr., Rhumbler L. dr.: Forstinsektenkunde, Berlin, 1929 r.

9) Języka ruskiego w Kutach.

Metodyka nauczania języka ruskiego w szkole powszechnej. Przegląd najważniejszych podręczników. Lektura wybranych utworów z literatury ruskiej.

10) Śpiewu i muzyki w Przemyślu.

Zasady muzyki i solfeggio, początki harmonji, formy muzyczne, ćwiczenia chóralne, metodyka nauczania śpiewu w szkole powszechnej.

Podział godzin pracy.

Zasady myzyki, solfeż, dyktando	24 godzin
Początki harmonji	44 godzin
Formy muzyczne	20 godzin
Ćwiczenia chóralne	36 godzin
Metodyka nauczania śpiewu w szkole powszechnej	20 godzin
Razem	144 godzin

Zasady muzyki, solfeż, dyktando. Powtórzenie programu seminarjum nauczycielskiego ze specjalnem ugruntowaniem zapomocą ćwiczeń teoretycznych (pamięciowych, pisemnych) i praktycznych (słuchanie, śpiewanie i przegrywanie na fortepianie lub harmonjum) następujących szczegółów: 1) gama major i minor, 2) odległości wszelkiego rodzaju, ich przewroty i rozwiązania (w formie dwugłosowej) w tonacji major i minor.

Solfeż jednogłosowy we wszystkich tonacjach dwu- i trzygłosowy na materjale pieśniowym w kilku tonacjach (uzupełnieniem ćwiczeń solfeżowych są ćwiczenia chóralne).

Dyktando jedno- (w kilku tonacjach) i dwugłosowe (w tonacji *do*) melodyj nieznanych i zapisywanie z pamięci w kilku tonacjach melodyj znanych.

Harmonja. Określenie pojęcia harmonji jako nauki; określenie pojęcia akordu; podział akordów na konsonujące i dyssonujące; triada w tonacji major i minor; określenie pojęcia i nazwy funkcji harmonicznej. Pokrewieństwo trójdźwięków, przy dwóch i jednej nucie wspólnej; trójdźwięki bez nut wspólnych (na sąsiednich stopniach). Budowanie trójdźwięków w harmonji czterogłosowej skupionej i rozległej. Rozpiętość skali i prowadzenie głosów w harmonji czterogłosowej skupionej i rozległej. Rozpiętość skali i prowadzenie głosów w harmonji czterogłosowej. Kwinty i oktawy równoległe jawne i ukryte.

Bas cyfrowany i harmonizowanie melodji. Łączenie trójdźwięków w harmonji czterogłosowej przy jednej nucie wspólnej i bez nuty wspólnej. Budowa kadencji doskonałej, plagalnej i zawieszonej. Przewroty trójdźwięku; zastosowanie akordu kwartsekstowego w charakterze: a) przewrotu trójdźwięku, b) opóźnienia na mocnej części taktu, c) akordu przejściowego między akordami jednej funkcji.

Łączenie akordów dysonansowych funkcji dominanty: akord dominant-septymowy i jego rozwiązanie; diatoniczne prowadzenie septymy w górę przy rozwiązaniu akordu dominant-septymowego na akord sekstowy toniczny. Przewroty akordu septymowego i ich rozwiązanie. Budowa trójdźwięków 2-go, 3-go, 6-go i 7-go stopnia i wyjaśnienie ich pochodzenia z funkcyj harmonicznych.

Akord dominant-septymowy i jego przewroty jako środek modulacyjnych zboczeń do pokrewnych i dalszych tonacyj.

Wskazówki metodyczne do nauki harmonji. Dział ten ma być traktowany jak najbardziej praktycznie: wygląd należy ilustrować wykonywaniem wszelkich współbrzmień i ich połączeń zapomocą gry na instrumencie klawiszowym lub śpiewu chóralnego. Celniejsze wypracowania słuchaczy winny być również grane lub śpiewane.

Tematy zadań na bas cyfrowany i melodje do zharmonizowania powinny mieć formę prawidłowego okresu 8-mio taktowego z półkadencją w końcu pierwszego, a doskonałą w końcu drugiego zdania.

Formy muzyczne. Główne wiadomości o formach muzycznych należy podać, ilustrując każdy szczegół i każdą całość instrumentalnie lub wokalnie i przeprowadzając odpowiednią analizę.

Ćwiczenia chóralne obejmują opracowywanie utworów jedno- i więcej głosowych zależnie od składu chóru. Wszystkie pieśni, między któremi repertuar szkolny ma zająć poważne miejsce, śpiewać należy jako solfeż,

a w ostatecznem wykonaniu stosować w nich jak najsubtelniejsze wykończenie.

Słuchacze mają brać udział w lekcjach chóru jako wykonawcy i dyrygenci.

Metodyka nauczania śpiewu ma pomieścić zakres programu szkoły powszechnej w opracowaniu teoretycznem i praktycznem, t. j. przez omawianie i wykonywanie wszystkich ćwiczeń dla dzieci, robienie planów lekcyjnych i prowadzenie lekcyj praktycznych z dziećmi a w najmniej pomyślnej sytuacji ze słuchaczami. W lekcjach uwzględnić należy tematy sprawiające nauczycielstwu największe trudności w praktyce np.:

1. Wprowadzenie wszelkich typów ćwiczeń umuzykalniających.

2. Zastosowanie wartości i pauz mieszanych, wprowadzenie nut kropkowanych, synkopy pół- i ćwierćnutowej, trójki i t. d.

3. Opracowanie kolejne odległości, pierwsze próby dwu- i trzygłosowe, chromatyka i t. d.

Wykaz książek pożądanych do przeprowadzenia programu. Do wyboru: Czerniawski: Pierwsze zasady muzyki, Cz. I — III. Gebethner i Wolff. Albo: Niewiadomski: Wiadomości z muzyki. Jakubowski, Lwów. — Hławiczka: Solfeż polski. Gebethner i Wolff. — Louis—Thuille: Harmonja (w języku niemieckim lub francuskim). — Dr. Dorabialska: Ćwiczenia praktyczne z harmonji. Gebethner i Wolff. — Reiss: Formy muzyczne. Gebethner i Wolff. — Do wyboru: Baranowska-Borowa i Wierzbińska: Metodyka nauczania śpiewu. Gebethner i Wolff. Albo: Hławiczka Główne zagadnienia metodyczne. Kresy. Cieszyn. — Wierzbińska: Nauka śpiewu w szkole powszechnej. Cz I. i II. Nasza Księgarnia. — Konopnicka—Noskowski: Śpiewnik dla dzieci. Arct. — Maszyński: Śpiewnik szkolny, Cz. IV i V. Gebethner i Wolff. — Niewiadomski: W chacie wiejskiej. Jakubowski, Lwów. — Zbiory pieśni chóralnych Czerniawskiego, Kazury, Lachmana, Maszyńskiego, Niewiadomskiego, Rybickiego, Walewskiego i innych.

Uwagi dotyczące programów i sposobu prowadzenia wakacyjnych kursów śpiewu dla kwalifikowanego nauczycielstwa szkół powszechnych.

1. Na każdym kursie należy w pierwszych dniach pracy omówić znaczenie muzyki jako czynnika wychowawczego, kulturalnego i uspołeczniającego.

2. Ponieważ nieuniknione są różnice indywidualne pomiędzy przygotowaniem muzycznem słuchaczy, należy od początku pracy dążyć do możliwego wyrównania poziomu. W pierwszym tygodniu, który jest głównie poświęcony zapoznaniu się z kwalifikacjami jednostek i utrwaleniu posiadanych wiadomości, należy przykładać wiele starania do tego, aby najsłabszych w danym dziale podciągnąć do ogólnego poziomu i tym sposobem ułatwić im podążanie za kursem przy trudniejszych zagadnieniach.

Nie wystarczy tu praca samego kierownika, należy jeszcze zorganizować pomoc koleżeńską, powierzając jednostki najsłabsze opiece najmocniejszym, które z niemi przerabiają ćwiczenia rytmicze, solfeż lub teorję.

Przynosi to wielkie korzyści nietylko tym, którzyby sobie bez tej pomocy nie dali rady, ale zdolniejszym, którym daje praktykę w nauczaniu i zadowolenie miłości własnej.

3. Dla sprawdzenia, czy wszyscy słuchacze należycie opanowali przerobiony materjał, trzeba bezwzględnie żądać, aby tak w początkach jak w ciągu kursu pojedyńczo śpiewali solfeż i wykonywali ćwiczenia rytmiczne, bo wówczas wyraźnie występują braki jednostek, które w zespole się zacierają.

4.Głównym materjałem solfezu i dyktanda musi być szereg odpowiednio dobranych pieśni, które wnoszą urozmaicenie i powiększają potrzebny repertuar.

5. Jakkolwiek naukę teorji należy ściśle łączyć z praktyczną, gdyż wypływa ona z obserwacji pieśni i ćwiczeń i w ćwiczeniach też bywa utrwalaną, jednak przeznacza się dla niej zwykle oddzielną godzinę, w czasię której doprowadza się do definicji praw i utrwala je pamięciowo.

6. Na każdym kursie należy opracować ze 30 piosenek, z których najmniej 10 musi każdy słuchacz doskonale opanować pamięciowo, aby móc je zaśpiewać z cieniowaniem i ekspresią, uwzględnia się tu głównie pieśni ludowe, narodowe i twórczość polską, a przedewszystkiem nauczyć należy pieśni „Jeszcze Polska nie zginęła" według brzmienia ustalonego przez Ministerstwo W. R. i O. P. w Dzienniku Urzędowym z r. 1926 Nr. 14, poz. 191 i r. 1927 Nr. 6, poz. 90 i zapoznać słuchaczy praktycznie ze śpiewnikiem dla dzieci Konopnickiej i Noskowskiego.

Słuchacze winni posiadać śpiewniki, aby się przyzwyczaić do uważania na nuty nawet przy pieśniach uczonych słuchowo.

7. Każdy słuchacz musi mieć kamerton *do* lub *la* i umieć się nim posługiwać. Początkowy dźwięk każdej pieśni poddaje zawsze nie prelegent ale ktoś ze słuchaczy, albo na dany znak cały zespół.

8. Pożądanem jest, aby prelegent posiadał odpowiednie tablice anatomiczne, które mu pomogą do przedstawienia anatomji narządów głosowych i oddechowych i omówienia fizjologji głosu i oddechu i higjeny głosu.

9. Pogadanki z historji muzyki i ewentualnie form muzycznych powinny być prowadzone w różnym zakresie stosownie do poziomu kursu.

10. Kierownik winien zgromadzać słuchaczy na audycje radjowe, omawiać z nimi utwory wykonywane i tym sposobem budzić zamiłowanie do muzyki i przyzwyczajać do jej słuchania.

11. Pożądane jest urządzenie w czasie trwania kursu jednego lub dwóch koncertów ze współudziałem chóru kursu, o ile materjał głosowy i umuzykalnienie zespołu pozwolą na odpowiednie opracowanie repertuaru i o ile znajdą się kandydaci do produkcyj solowych, instrumentalnych lub wokalnych.

11) Wychowania fizycznego w Rudniku n/S.

Wychowanie fizyczne, jako podwalina zdrowia, sił i wytrwałości jest dziś jedną z najważniejszych spraw w organizowaniu szkolnictwa. Cherlactwo naszej dziatwy, wielki procent gruźlicy, krzywica kostna, anemja, nerwowość i ogólny niedorozwój fizyczny, świadczą najlepiej, jakie znaczenie trzeba nadać dobrze prowadzonemu wychowaniu fizycznemu na wszelkich stopniach szkolnictwa. Tak poważnemu zadaniu odpowiedzieć może tylko dobrze przygotowany nauczyciel, bo źle stosowanemi i nieodpowiedniemi ćwiczeniami przynieść można krzywdę (wada serca, rozedma płuc, przepuklina i t. d.), której już nic w życiu nie naprawi. Program kursu wakacyj-

nego ma na celu danie słuchaczom zasadniczych wiadomości z teorji wychowania fizycznego i zapoznania ich z zakresu ćwiczeń cielesnych, przeznaczonych dla dziatwy w wieku od lat 7 do 15 i z metodą przeprowadzania tych ćwiczeń w szkole powszechnej.

Celem pracy na kursie jest: 1) Podać słuchaczom najprostsze wiadomości teoretyczne, które wyjaśnią i motywują podstawę pracy techniczej.

2) Przerobić: a) zakres ćwiczeń układanych w poszczególne lekcje dostosowane do osobistych potrzeb słuchaczy kursu, t. j. w celu wyćwiczenia ich i rozbudzenia zamiłowania do ruchu; b) zakres ćwiczeń dziecięcych posegregowanych na poszczególne okresy wieku, t. j. od lat 6 do 8; 8 — 10; 10 — 12; 12 — 15.

3) Na podstawie przerobionego i omówionego zasobu ćwiczeń opracowywać lekcje gimnastyki na poszczególne okresy wieku, odpowiadające poszczególnym oddziałom szkoły powszechnej oraz przeprowadzać te lekcje z dziatwą zgromadzoną w tym celu.

Lekcje te powinny być przeprowadzone w obecności całego grona słuchaczy i omawiane na secjalnych konferencjach, które mają na celu wykazanie wszelkich stron dodatnich i ujemnych lekcyj.

4) Dać dokładne wskazówki metodyczne, jak należy przeprowadzać ćwiczenia gimnastyczne z dziatwą i jak należy dostosowywać je do różnych warunków w szkole (sala, boisko, izba szkolna).

5) Przerobić bardzo systematycznie zabawy i gry ruchowe, dostosowując je do wieku, rozwoju fizycznego i umysłowego dziatwy.

Przerobić, o ile czas pozwoli, trudniejsze gry sportowe dla zapoznania nauczycieli z trudniejszemi formami ruchu, wyjaśniając, kiedy i jaka młodzież może je uprawiać.

6) Wskazać podręczniki oraz książki pomocnicze do pracy.

7) Podać tematy do krótkich prac w czasie kursu.

Część teoretyczna. I. Niezbędne wiadomości z zakresu anatomji i fizjologji człowieka. II. Wiadomości teoretyczne z zakresu wychowania fizycznego.

1) Krótkie omówienie zasadniczych momentów z historji wychowania fizycznego.

2) Znaczenie i wpływ wychowania fizycznego w wychowaniu ogólnem.

3) Omówienie tych form ruchu, które wchodzą w zakres programu szkoły powszechnej, zabawy, gry, gimnastyka metodyczna.

a) Znaczenie zabaw i gier pod względem ogólno - wychowawczym i zdrowotnym. b) Podział gier na grupy i określenie każdej z nich: rzutowe, bieżne, skokowe, z mocowaniem, kopne oraz gry i zabawy, kształcące zmysł słuchu, wzroku i ogólną spostrzegawczość. c) Znaczenie gimnastyki metodycznej pod względem zdrowotnym, t. j. wpływ na ukształtowanie budowy człowieka oraz wpływ na czynności narządów ustroju; pod względem psychicznym — kształcenie odwagi, przytomności umysłu, zaufania do swych sił, opanowania i wzmocnienia charakteru wogóle; pod względem wychowawczym — wpływ uspołeczniający.

4) Omówienie i uzasadnienie wartości poszczególnych grup ćwiczeń gimnastycznych, stosowanych w lekcjach.

I. Ćwiczenia porządkowe (z musztry formalnej i tworzenie kolumny ćwiczebnej), ukłon i pozdrowienie. II. Ćwiczenia kształtujące szyi, tułowia, ramion i nóg. III. Ćwiczenia równoważne. IV. Ćwiczenia, wymagające więcej energji i siły: zwisy, biegi, skoki i rzuty. V. Ćwiczenia dodatkowe: a) oddechowe; b) korektywne; c) rozluźniające; d) w reagowaniu na znaki; e) w precyzji; f) różnostronne; g) ćwiczenia głową w dół (o ile nie były stosowane w zwisach i skokach).

Ćwiczenia tułowia należy omówić pod względem wpływu ich na stawy kręgosłupa i mięśnie tułowia, pracujące bądź w stanie skurczu i wydłużenia, bądź w normalnej swej długości. Wyjaśnić ruchy tułowia, które zachodzić mogą w następujących płaszczyznach: a) strzałkowej — ruch tułowia wprzód i wtył; b) czołowej — skłony boczne; c) poprzecznej — skręty tułowia; d) nieokreślonej, t. j. ruchy skombinowane, np. skłony w skrętach, krążenia. W tych samych płaszczyznach wytrzymania dokonanego ruchu czyli praca mięśni w ich normalnej długości (praca statyczna).

5) Omówienie układu lekcji gimnastyki czyli toku lekcyjnego w ogólnem zastosowaniu oraz szczegółowe omówienie toków lekcyjnych, przystosowanych do poszczególnych okresów wieku dziecięcego [1]).

6. Scharakteryzowanie dokładne każdego poszczególnego okresu z wykazaniem różnic i konieczności dostosowywania specjalnych ćwiczeń cielesnych zarówno do rozwoju fizycznego, jak i do potrzeb psychicznych.

7. Po omówieniu każdego okresu: od 6 do 8 lat, od 8—12 lat, od 12 do 15 podać zasób ćwiczeń gimnastycznych na każdy kres, rozdzielając ćwiczenia w okresie II-im na ćwiczenia do lat 10-ciu i od 10 do 12-tu. Zwrócić dużą uwagę na okres dojrzewania.

8. Zapoznać słuchaczy z elementarnemi wiadomościami z lekkiej altetyki (biegi, skoki, rzuty), wyjaśniając, dla jakiego wieku młodzieży i przy jakiem usprawnieniu można te formy ruchu stosować.

9. Omówić wartość pływania, łyżwiarstwa i saneczkowania dla szkół powszechnych.

10. Omówić urządzanie sal gimnastycznych, przyrządy gimnastyczne i ubranie ćwiczebne.

Uwagi do programu. Prelegenci na kursach wakacyjnych winni posługiwać się podręcznikiem Walerjana Sikorskiego: Gimnastyka, wydanie Ossolineum, Lwów—Warszawa—Kraków.

Gry należy przeprowadzać według podręczników: M. Germanówny: Gry i zabawy w szkole powszechnej oraz W. Sikorskiego: Gry i zabawy ruchowe. Siatkówkę należy przeprowadzić według prawideł, ogłoszonych w dwutygodniku „Start", r. 1928, Nr. 1, 2, 3, i uzupełnienie w nr. 10.

Do objaśnień lekkiej atletyki i przerabiania jej należy używać podręcznika kapitana Barana: Lekka atletyka. Każdy z prelegentów musi posiadać na kursie tablice „Krzywej toków lekcyj gimnastyki w zastosowaniu do wieku fizjologicznego", opracowana przez W. Sikorskiego.

Nadprogramowo lekka atletyka.

Uwaga. Przybywający na kurs obowiązani są posiadać strój ćwiczebny: a) pantofle gimnastyczne, b) spodeńki krótkie czarne lub granatowe, c) koszulkę białą lub bluzkę, d) kostjum kąpielowy do pływania.

---

[1]) Cztery pierwsze toki lekcyj, zamieszczone na tablicy: „Krzywa toków lekcyj gimnastyki w zastosowaniu do wieku fizjologicznego" W. Sikorski, Poznań.

12) P o l o n i s t y c z n y w S t a n i s ł a w o w i e.

Stylistyka polska wraz z metodyką ćwiczeń stylist. w szkołach. Najnowsza literatura polska od modernizmu do dnia dzisiejszego.

Stylistyka polska wraz z metodyką ćwiczeń stylistycznych w szkole powszechnej.

Cel kursu. Pogłębienie teoretycznej znajomości zjawisk językowych, jako materjału podświadomego lub świadomego wyboru, w szczególności tych elementów, których swoisty zespół stanowi s t y l j ę z y k o w y (środowisk, jednostek, gatunków i poszczególnych utworów literackich) uwarunkowany:

1) zasobem dubletów w ogólnopolskim systemie językowym.

2) przynależnością lub znajomością środowisk historycznych, zawodowych i geograficznych,

3) treścią oraz zamiarem wypowiedzeń,

4) sposobem uzewnętrzniania,

5) indywidualnemi właściwościami psychicznemi mówiącego.

W wyniku tych założeń, zadaniem kursu jest przegląd ważniejszych dubletów języka ogólnopolskiego oraz najważniejszych cech historycznych i gwarowych z uwzględnieniem okoliczności wypowiedzenia.

Przygotowanie uczestników. Uczestnicy kursu powinni posiadać elementarne wiadomości z gramatyki polskiej w zakresie wymaganym przez Program seminarjów. Przed rozpoczęciem kursu należy nadto przerobić K. Nitscha: O języku polskim — Biblj. T. N. J. P. Nr. 1, oraz zaznajomić się ogólnie z Stylistyką i rytmiką polską K. Wóycickiego.

Zasady pracy na kursie. Program szczegółowy, wynikający z założeń stylistyki różnicowej, sformułowanych w niżej wymienionych rozprawach H. Gaertnera, obejmując przegląd zjawisk, należących do rozmaitych działów nauki o języku oraz uwzględniając najważniejsze cechy staropolskie i gwarowe, wychodzi poza ramy stylistyk szkolnych. Ponieważ w tem ujęciu nie można myśleć o systematycznem wyczerpaniu całości przedmiotu, przeto szczegółowe punkty programu zawierają tylko z a g a d n i e n i a p r z y k ł a d o w e, które najlepiej się nadają do ćwiczeń praktycznych. Istnienie i wartość stylistyczna innych dubletów ogólnopolskich, ewentualnie cech środowiskowych, może prelegent zaznaczyć w wykładzie, opierając się na Gramatyce Języka Polskiego Szobera oraz wskazanej literaturze poszczególnych działów.

Wogóle praca na kursie powinna polegać przedewszystkiem na ćwiczeniach praktycznych pod kierunkiem prelegenta, a w miarę możności na pisemnych ćwiczeniach domowych. Wykład powinien się ograniczyć tylko do przedstawienia i określenia pojęć podstawowych.

Ze względu na zadania szkoły powszechnej strona dydaktyczna przedmiotu kursowego dotyczyć będzie przedewszystkiem metodyki ćwiczeń słownikowych, stanowiących w Programie Ministerstwa osobny dział. Ponadto równolegle ze stroną teoretyczną powinny być omawiane przykładowo wybrane zagadnienia z każdego działu stylistyki, oczywiście z punktu widzenia ogólnopolskiej normy, a nie artystycznej stylizacji językowej.

Program szczegółowy.

I. Wiadomości wstępne.

A) Pojęcie języka ogólnopolskiego (warstw kulturalnych). Rozróżnienie języka pisanego i mówionego: „książkowego" i potocznego. Język staropolski i współczesny. Pojęcie archaizmów i neologizmów z punktu widzenia normy ogólnopolskiej. Zróżnicowanie społeczno-zawodowe i geograficzne języka polskiego: gwary zawodowe, odmiany prowincjonalne, gwary ludowe. Pojęcie dialektyzmów i prowicjonalizmów na tle normy ogólnopolskiej. Wpływy języków obcych: pojęcie barbaryzmów na tle ogólnopolskiej normy. Wzajemne przenikanie się poszczególnych warstw językowych. Język artystyczny jako celowa synteza składników rozmaitych warstw.

B) Język a styl. Nowsze poglądy na zadanie stylistyki. Gramatyka a stylistyka. Pojęcie dubletów językowych, jako różnic w artykulacji głosek, współistnienia różnych form morfologicznych i składniowych oraz rozmaitych wyrazów i wyrażeń o pokrewnem znaczeniu jako wykładnika drobnych różnic znaczeniowych i nastrojowych.

C) Stylizacja językowa i charakteryzacja postaci fikcyjnych, archaizacja i dialektyzacja.

Literatura dla słuchaczy. Nitsch K.: Mowa ludu polskiego. R. I. i VII. — Wóycicki K.: Stylistyka. R. VI. — Gaertner H.: Z metodyki stylistyki językowej. Język Polski. IX. 65 i nast.

II. Przegląd dubletów fonetycznych.

A) Ważniejsze dublety fonetyczne w języku ogólnopolskim mówionym np.: pochylone *é* zwłaszcza przed *j* (dobrej) (dobré), samogłoska *a* przed *j* (daj) (dej); samogłoski nosowe: fakultatywna wymowa wygłosowego *ą* z artykulacją nosową przed wyrazem z nagłosem szczelinowym, wymowa nosówek przed *ł*, *l* (wziął) (wzioł) (wzięli) (wzìeli): artykulacja *n* przed *k*, *g*; fakultatywne ubezdźwięcznienie spółgłosek półotwartych (np. myśl) (myśl) (japłko) (jabłko i t. p.): ogólnopolskie upodobnienia międzywyrazowe, czynniki muzyczne wypowiedzenia: melodja, tempo, iloczas, jako wykładniki odcieni znaczeniowych i nastrojowych.

Zależność dubletów od stopnia staranności: wygłaszanie staranne i swobodne. Dokładność lub luźność artykulacyj w zależności od treści i celu wypowiedzenia, — jako stała cecha stylu jednostkowego. Wyłącznie jednostkowe, anormalne cechy artykulacyjne np. wymowa nosowa, anormalne uwydatnianie t. zw. ustępu pierwszego członu grupy spółgłoskowej np. derogi, tywój i t. p. (derogi, tywój).

Zastosowanie dubletów fonetycznych jako środka charakteryzacji językowej.

B) Ważniejsze cechy fonetyczne środowisk językowych:

1. historycznych: przykładowe wskazanie ważniejszych cech głosowych staropolskich np. samogłoski pochylone, *ir* zam. dziś *er* i t. p.;

2. geograficznych: przykładowe wskazanie ważniejszych cech prowincjonalnych (np. w zakresie udźwięczniania międzywyrazowego: krakowsko-pozn. koż malin = warsz.-lwowskie koš malin) i gwarowych (np.

samogłoski pochylone, wymowa nosówek, szeregów spółgłosek życzących, szumiących i ciszących, miękkich spółgłosek wargowych i t. p.).

C) Zastosowanie cech środowiskowych, jako środka archaizacji lub dialektyzacji w utworach literackich (na wyjątkach np. Powalskiego: Nad Gopłem, Tetmajera: Na skalnem Podhalu, Zegadłowicza: Głaz graniczny, ewentualnie na wyjatkach w stylistyce Komarnickiego lub Wóycickiego)

Literatura dla słuchaczy: A. Nitsch K.: Głosownia języka polskiego: Dzisiejszy system głosowy. Bibli. T. N. J. P. Nr. 7. — B 1: Szober: Podręczniki do nauki języka polskiego w seminarjach naucz. M. Arct. 1925 (§§ 415—9). — B 2: Tenże Podręcznik (§§ 364—384); — Nitsch: Mowa ludu polskiego.

Zagadnienia metodyczne. Metodyka ćwiczeń ortofonicznych np. w zakresie wymowy samogłosek ustnych z uwzględnieniem środowiska gwarowego, por. Bąk St. Gwarowa wymowa samogłosek ustnych, a nauka języka polskiego w szkole powszechnej. Szkoła i Wiedza, I, 327 i nast.

III. Przegląd dubletów słowotwórczych.

A) Ważniejsze oboczności przyrostków i przedrostków w wyrazach równordzennych (pokrewnych), a zarazem bliskoznacznych (np. zbawca — zbawiciel, warszawiak — warszawianin, chłopi — chłopstwo, kotek — kocie, bieg — bieganie — bieganina, biały — białawy, nudny — przenudny, przybiec — nadbiec i t. p.

Zależność dubletów od treści i nastroju wypowiedzenia oraz od indywidualnych właściwości psychicznych mówiącego.

B) Ważniejsze cechy słowotwórcze środowisk:

1. historycznych: np. wskazanie produktywności abstraktów na — nie, — cie w języku staropolskim;

2. geograficznych: przykładowe omówienie właściwosci gwarowych np. geograficznego zasięgu przyrostków — *ak i* — *e*, jako wykładnika zdrobniałości, zastosowanie przyrostka — *e* dla nazwisk dziewcząt (Borus: Boruszcze) na Śląsku.

C) Zastosowanie cech środowiskowych jako środka stylizacji językowej (np. twory na — nie, — ne jako środek archaizacji u Berenta. Żywe kamienie.

Literatura dla słuchaczy: A. Ułaszyn H.: Słowotwórstwo. Gram. Ak. Um. B 1: Łoś J.: Krótka gramatyka historyczna. B 2: Nitsch K.: Mowa ludu polskiego.

Zagadnienia metodyczne. Wprowadzenie pojęcia wyrazów zdrobniałych w II oddziale szkoły powszechnej oraz ćwiczenia w zamianie na wyrazy podstawowe lub odwrotnie. Ćwiczenia w zakresie rodzaju czynności w VI oddziale szkoły powszechnej.

IV. Przeglad dubletów fleksyjnych.

A) Oboczności końcówek jako wykładnik drobnych różnic znaczeniowych i nastrojowych np. oboczność końcówek — i — owie — y, — e w mianowniku liczby mnogiej rzeczowników męskich, dwojaka forma czasu przyszłego złożonego; oboczność form czasowników na oznaczenie przeszłości i przyszłości, rozkazu i t. p.

Zależność dubletów od treści i tonu uczuciowego wypowiedzenia oraz od indywidualnych upodobań autorów.

B) Ważniejsze cechy fleksyjne środowisk:

1. historycznych: np. w zakresie deklinacji rzeczowników męskich lub liczebników;

2. geograficznych: np. zróżniczkowanie gwarowe form czasu przeszłego, zwłaszcza w pierwszej osobie liczby pojedyńczej (robiłek = robiłem = em robił = ja robił).

C) Zastosowanie cech środowiskowych jako środka stylizacji (ćwiczenia na wyjątkach z Powalskiego: Nad Gopłem, Zegadłowicza: Głaz graniczny, Tetmajera: Na skalnem Podhalu).

Literatura dla słuchaczy: A. Szober: Podręcznik. B 1: Objaśnienia językowe przy Reja, życiorysie własnym: Książeczki Staropolskie. Nr. 3. M. Arct. Lublin, 1925. B 2: Szober St.: Podręcznik § 385—95. Nitsch K.: Mowa ludu polskiego. R. III.

Zagadnienia metodyczne. Ćwiczenia w użyciu form czasownika na wyrażenie rozkazu w oddziale VI szkoły powszechnej.

V. Przegląd dubletów składniowych.

A) Przegląd obocznych sposobów wyrażania t. zw. części zdania np. przydawka rzeczownikowa, przymiotnikowa i zdanie przydawkowe; orzecznik wyrażony mianownikiem lub narzędnikiem rzeczownikowym i t. p. Dowolności i zasady szyku przymiotników.

Zależność dubletów składniowych od treści, celu i sposobu wypowiedzenia oraz od indywidualnych upodobań mówiącego.

B) Ważniejsze cechy składniowe środowisk:

1. historycznych: np. dawna forma zdań celowych przy wspólnym podmiocie (poszedł, aby przyniósł... zamiast przynieść), składnia orzeczenia przy podmiocie wyrażonym rzeczownikiem bracia, księża i t. p.

2. geograficznych: np. parataktyczne szeregowanie zdań logicznie zależnych, zdania względne od co i t. p.

C) Zastosowanie archaizmów i dialektyzmów składniowych w charakterystyce środowiska i postaci albo celem wywołania nastroju uroczystego (na urywkach Anhellego, Reymonta: Chłopów, Tetmajera: Na skalnem Podhalu albo wypisach w stylistyce Wóycickiego lub Komarnickiego).

Literatura dla słuchaczy: A. Szober St.: Podręcznik. Gaertner: O szyku przymiotników. Gebethner i Wolf, 1924.

Zagadnienia metodyczne. Ćwiczenia w zastosowaniu przydawek rzecznikowych albo przymiotnikowych (w oddziale V) oraz zdań przydawkowych (w oddziale VI).

VI Rodzaje dubletów słownikowych.

A) Znaczenie wyrazów: Zakres i treść (główna i poboczna). Podstawa treści. Nastrój. Wyrazy i wyrażenia bezpośrednie i pośrednie.

Rodzaje wypowiedzeń pośrednich: 1. Przenośnia: a) uosobienie — odosobnienie, b) używotnienie — odżywotnienie, c) uzmysłowienie — odzmysłowienie, d) transpozycje w zakresie tej samej kategorji (zmysłowej lub niezmysłowej).

2. Porównania.

3. Zamiana (metonimja): a) na podstawie związku przestrzennego, b) czasowego, c) logicznego.

4. Symbol (na podstawie związku konwencjonalnego, umownego).

5. Ograniczenie (synekdocha): a) na podstawie stosunku części do całości, b) gatunku do rodzaju, c) szczegółu do ogółu, d) jedności do wielości.

6. Peryfraza.

7. Antyfraza.

8. Ironja.

Znaczenie potencjonalne (słownikowe, środowiskowe i jednostkowe) i realne. Zasiąg wyrazów: a) ogólnopolski, b) historyczny, c) geograficzny.

Stosunki między znaczeniami wyrazów. Wyrazy równoznaczne. Wyrazy nadrzędne, podrzędne, współrzędne, (współmierne i niewspółmierne, sprzeczne, przeciwne, współwzględne). Bliskoznaczniki. Wyrazy styczne.

Stosunki znaczeń w wyrażeniach i zdaniach złożonych: 1) Antyteza. 2) Klimax. 3) Oxymoron. 4) Rodzaje powtórzeń: a) powtórzenia częściowe: tematowe i rdzenne (rodzaje annominacji), b) powtórzenia wyrazów (anastrofa, epistrofa i t. p.), c) nagromadzenie, powtórzenie konstrukcyj składniowych (paralelizm).

Zależność dubletów słownikowych od treści i zamiaru wypowiedzenia oraz od indywidualności mówiącego.

B. Właściwości słownikowe środowisk:

1. historycznych np. wyrazy zapomniane, makaronizmy, barbaryzmy;

2. geograficznych a) prowincjonalizmy, b) dialektyzmy.

C. Zastosowanie elementów słownikowych (wyrażonych i frazeologicznych) celem osiągnięcia pełni wypowiedzenia, charakterystyki środowiska lub postaci (na wyjątkach np. z Żeromskiego Popiołów, Reymonta Chłopów i t. p.).

Literatura dla słuchaczy: A. Szober St. Myśl a język w Podręczniku dla seminarjów. Wóycicki lub Komarnicki. Stylistyka polska. Gaertner H. Ćwiczenia słownikowe (R. I i II). Lwów, Księgarnia Naukowa, 1928. B. 1: Łoś J. Krótka gramatyka historyczna (Życie wyrazów §§ 375 — 411). B. 2: Nitsch: Mowa ludu polskiego. Stein i Zawiliński. Gramatyka języka polskiego. Nauka o wyrazach. Dział A I i III.

Zagadnienia metodyczne. Wzbogacenie słownika. Utrwalanie nabytków. Rozszerzanie zakresu wyrazów. Dowolne ograniczanie zakresu. Ustalanie treści. Bezpośrednia analiza. Zestawianie wyrazów przenośnych, sprzecznych i współwzględnych. Wzbogacenie treści pobocznej. Objaśnianie wyrazów wieloznacznych i równoznacznych. Uświadamianie podstawy treści. Ćwiczenia w zakresie wyrazów zastępczych.

Literatura. Gaertner H. Ćwiczenia słownikowe (R. III. i IV). Czapczyński T. Metodyka ćwiczeń stylistycznych. Lwów, 1927.

VII. Zasadnicze rodzaje stylów.

Zespoły zjawisk językowych rozmaitych kategoryj jako składniki stylu rodzajów literackich, poszczególnych utworów, środowisk oraz jednostek

Literatura. Wskazówki co do metody można wysnuć z rozprawy: Ze studjów nad językiem polskim w XVI w. oraz z objaśnień językowych w wydaniu Reja Życiorysu.

Zagadnienia metodyczne. Metodyka objaśnień stylistyczno-językowych przy lekturze Pana Tadeusza.

Ogólny rzut oka na rozwój literatury po 1863 r. Charakterystyka pozytywizmu i głównych jego przedstawicieli w literaturze. Przewaga powieści nad innemi rodzajami literackiemi. Realizm i naturalizm jako zasadnicze kierunki powieściowe. Pierwiastki niezgodne z kierunkiem pozytywistycznym w twórczości Prusa, Sienkiewicza, Orzeszkowej (apoteoza uczucia, przeszłości rycerskiej i idealizmu życiowego i t. p.). Dodatnie i ujemne skutki pozytywizmu w literaturze i życiu polskiem.

Nowe prądy na Zachodzie. Geneza i istota modernizmu. Skrajny indywidualizm, nastrojowość, symbolizm jako zasadnicze jego cechy. Podstawy filozoficzne nowych prądów; pesymizm Schopenhauera i indywidualizm Nietschego. Stosunek nowej poezji do sztuk plastycznych i muzyki. Twórczość teatralna Wagnera jako wyraz dążności do zespolenia różnych sztuk. Ogólna charakterystyka wybitniejszych przedstawicieli nowych kierunków na Zachodzie: Baudelaire, Maeterlinck, Ibsen, d'Annunzio.

Rozbiór wybranych utworów Baudelaire'a („Kwiaty grzechu") lub innych autorów obcych uwzględnionych w podręczniku Galińskiego „Młoda Polska", z podkreśleniem znamiennych cech modernizmu.

Pierwsze próby przeszczepienia nowych prądów na grunt polski. Działalność Miriama-Przesmyckiego („Wybór pism Maeterlincka", 1894) i Langego (przekład „Kwiatów grzechu" Baudelaire'a, 1894). Rola i znaczenie „Życia" warszawskiego (1887—1888). Charakterystyka t. zw. parnasizmu w literaturze ówczesnej.

„Życie" krakowskie (1897) i jego znaczenie w życiu kulturalnem Polski. Rola Przybyszewskiego jako teoretyka nowego kierunku.

Rozbiór Przybyszewskiego „Confiteor" („Życie" 1899 nr. 1; przedruk w książce „Szlakiem duszy polskiej" 1917) i lektura wybranych ustępów, dotyczących powstania „Życia", z pamiętników jego p. t. „Moi współcześni. Wśród swoich" (Świat. 1928 nr. 1 i nast.).

Charakterystyka ogólna życia literacko-artystycznego w Krakowie w okresie rozkwitu „Młodej Polski". Zebrania literackie i artystyczne. Rozkwit teatru pod dyrekcją T. Pawlikowskiego. Przegląd wybitniejszych autorów i zwięzła charakterystyka ich twórczości (Przybyszewski, Tetmajer, Miciński, Rydel, Żuławski, Staff i inni).

K. Przerwa-Tetmajer. Rozbiór wybranych poezyj (zwłaszcza „Hymn do młodości", „Hymn do Nirwany", „Anioł Pański", i t. d.), i kilku ustępów ze zbioru „Na skalnem Podhalu".

Leopold Staff. Rozbiór wybranych utworów ze zbiorów: „Sny o potędze", „Gałąź kwitnąca", „Tęcza łez i krwi", „Ucho igielne" ze szczególnem uwzględnieniem utworów, zawartych w podręczniku Galińskiego.

Jan Kasprowicz. Życiorys z uwzględnieniem momentów decydujących w życiu i twórczości. Charakterystyka twórczości młodzieńczej na podstawie utworów, zawartych w podręczniku Galińskiego. Rozbiór hymnów „Święty Boże" (z uwzględnieniem odpowiednich ustępów z książki Przybyszewskiego: „Z gleby kujawskiej"), i „Moja pieśń wie-

czorna", tudzież wybranych utmorów z „Księgi ubogich". Znaczenie Kasprowicza w literaturze polskiej.

Stanisław Wyspiański. Życiorys i ogólna charakterystyka działalności literackiej i artystycznej. Rozbiór „Kazimierza Wielkiego", „Warszawianki" i „Wesela" (z uwzględnieniem materjału historyczno-literackiego w podręczniku Galińskiego i w przypisach „Wesela" w wyd. Wielkiej Bibljoteki). Wykład zasadniczych idei „Wyzwolenia" i „Akropolis". Stosunek Wyspiańskiego do romantyzmu i współczesnego mu pokolenia. Znaczenie twórczości Wyspiańskiego w literaturze, sztuce i życiu polskiem.

Ogólna charakterystyka twórczości powieściowej z początkiem XX w. Najwybitniejsi przedstawiciele kierunków dawnych (realizm, naturalizm), nowych (symbolizm), tudzież t. zw. powieści stylizowanej.

Charakterystyka twórczości Reymonta ze szczególnem uwzględnieniem „Chłopów". Znaczenie Reymonta dla literatury polskiej.

Charakterystyka twórczości Weyssenhoffa (ze szczególnem uwzględnieniem powieści „Soból i panna" i „Puszcza"), Berenta (ze szczególnem uwzględnieniem „Żywych kamieni"), Nałkowskiej.

Wacław Sieroszewski. Życiorys. Odrębny charakter jego twórczości powieściowej. Egzotyzm i humanitaryzm jako zasadnicze jej cechy.

Żeromski. Życiorys. Charakterystyka twórczości przedwojennej ze szczególnem uwzględnieniem „Syzyfowych prac", „Ludzi bezdomnych", „Dumy o hetmanie" i „Wiernej rzeki". Rozbiór „Ludzi bezdomnych" (w związku z rozbiorem lektura: studjum Matuszewskiego o „Ludziach bezdomnych").

Andrzej Strug. Charakterystyka twórczości przedwojennej (ze szczególnem uwzględnieniem „Ludzi podziemnych").

Poezja wojenna (Słoński, Szantroch, Mączka, Relidzyński i inni). Znaczenie „Pieśni o Ojczyźnie" Makuszyńskiego.

Charakterystyka nowych warunków politycznych, społecznych i ekonomicznych w Polsce odrodzonej. Produkcja i konsumpcja książki w Polsce po wojnie (na podstawie zestawień w „Roczniku statystycznym"). Organizacje literackie i zakres ich działalności: Towarzystwo Literatów i Dziennikarzy, Związek Zawodowy Literatów Polskich, Polski Klub Literacki (Pen-Klub), Straż Piśmiennictwa Polskiego i jej członkowie. Projekt Akademji Literatury. Nagrody literackie państwowe i miejskie, tudzież ich laureaci.

Spór o ideologię literatury w Polsce odrodzonej (Żeromski: „Literatura a życie polskie" w książce „Sen o szpadzie i sen o chlebie", Zakopane, 1916, Pini: „O przyszłe drogi literatury polskiej", Lwów, 1916, Lam: „O ideologię przyszłej literatury polskiej, 1917). Ogólna charakterystyka powojennej twórczości literackiej. Źródła nowych motywów: przeżycia wojenne (na froncie i poza frontem), podróże po krajach dalekich, przeobrażenia polityczne i społeczne w Polsce i Rosji, nowe zjawiska ekonomiczne i obyczajowe, prądy regjonalistyczne, zwrot do wspomnień dzieciństwa i t. d. Nowe kierunki literackie: ekspresjonizm, futuryzm, formizm i ich geneza.

Stanowisko Żeromskiego na tle nowych zagadnień życia polskiego. Charakterystyka jego działalności publicystycznej po odzyskaniu niepodległości. Żeromski jako piewca morza polskiego. Rozbiór komedji. „Uciekła mi przepióreczka" i „Przedwiośnie". Spór o ideologię „Przedwiośnia". Zna-

czenie Żeromskiego w życiu duchowem Polski przed i po odzyskaniu niepodległości.

Nowe motywy w twórczości powojennej Reymonta, Weyssenhoffa, Sieroszewskiego, Struga, Daniłowskiego, Nałkowskiej.

Kaden-Bandrowski jako epik wielkiej wojny i chwały oręża polskiego. „Wakacje moich dzieci“ jako przejście do nowego rodzaju twórczości. Rozbiór wybranych ustępów z „Miasta mojej Matki“ i „W cieniu zapomnianej olszyny“. Znaczenie Kadena-Bandrowskiego w literaturze współczesnej.

Rozrost literatury pamiętnikarsko - podróżniczej w Polsce niepodległej i jego przyczyny. Dzieła podróżnicze Dyboskiego, gen. Grąbczewskiego i Ossendowskiego. Rozwój twórczości pisarskiej Goetla.

Kossak-Szczucka. Rozbiór „Pożogi“. Charakterystyka dalszego rozwoju jej twórczości.

Wybitniejsi przedstawiciele nowelistyki: Małaczewski, Choynowski, M. Dąbrowska. Rozbiór wybranych utworów Małaczewskiego („Koń na wzgórzu“) lub Dąbrowskiej („Uśmiech dzieciństwa“).

Nowe prądy w poezji i ich ogniska. „Zdrój“ poznański (1917—1920, 1922) i warszawskie „Pro arte et studio“ (1916—1919). Futuryści warszawscy i krakowscy (formiści). Skrajne objawy futuryzmu.

Grupa Skamandra. Kierunek ogólny. Przegląd i zwięzła charakterystyka autorów. Rozbiór wybranych utworów Lechonia (z „Karmazynowego poematu“), Tuwima (z „Sokratesa tańczącego“), Wierzyńskiego (ze zbioru „Wiosna i wino“) i Iwaszkiewicza (z „Pejzaży sentymentalnych“).

Grupa Czartaka. Reakcja przeciw estetyzmowi, hedonizmowi i urbanizmowi skamandrytów. Zwrot do ludowości i regjonalizmu. Przegląd i zwięzła charakterystyka autorów tej grupy ze szczególnem uwzględnieniem twórczości Zegadłowicza. Rozbiór wybranych ballad Zegadłowicza ze zbioru „O powsinogach beskidzkich“.

Charakterystyka powojennej twórczości dramatycznej. Teatr pod znakiem aktualności (Perzyński: „Polityka“, „Uśmiech losu“, Grzymała: Siedlecki: „Sublokatorka“, Wroczyński: „Dzieje salonu“, Jastrzębiec-Zalewski: „Gobelin“ i t. p. (Próby dramatu ideowego i symbolicznego: Żeromski: „Ponad śnieg“ i „Turoń“, Roztworowski: „Miłosierdzie“ i „Zmartwychwstanie“; misterja balladowe Zegadłowicza. Teorje estetyczne Ign. Witkiewicza i próby ich realizacji.

Obecny stan literatury. Pisarze dawni i nowi. Wpływ autorów Młodej Polski na literaturę współczesną (n. p. Staffa na grupę Skamandra, Kasprowicza na grupę Czartaka, Żeromskiego na powieść współczesną. Modernizm a futuryzm. Stosunek literatury współczesnej do prądów obcych i życia polskiego.

Lista lektury. Tetmajer: Na skalnem Podhalu. Przybyszewski: Z gleby kujawskiej. Kasprowicz: Hymny (wyd. Wielkiej Bibljoteki), Księga ubogich. Wyspiański: Kazimierz Wielki, Warszawianka, Wesele (wyd. Wielkiej Bibljoteki z objaśn. Z. Płoszewskiego). Reymont: Chłopi. Weyssenhoff: Soból i panna lub Puszcza. Żeromski: Syzyfowe prace, Ludzie bezdomni, Duma o hetmanie, Wierna rzeka, Uciekła mi przepióreczka, Przedwiośnie, Snobizm a postęp. Strug: Ludzie podziemni. Mogiła nieznanego żołnierza. Daniłowski: Jaskółka. Kaden-Bandrowski: Miasto mojej matki, W cieniu

zapomnianej olszyny. Goetl: Kar-Chat. Kossak-Szczucka: Pożoga. Małaczewski: Koń na wzgórzu. M. Dąbrowska: Uśmiech dzieciństwa. Lechoń: Karmazynowy poemat. Zegadłowicz: O powsinogach beskidzkich.

Podręczniki i książki pomocnicze dla słuchaczy. Galiński: Młoda Polska. Poezja i Dramat. Antologja i literatura. Podręcznik literacko-metodyczny dla szkół średnich i samouków. Łódź, 1928. Dębicki: Portrety. Warszawa, 1927. Chlebowski: Twórczość Wyspiańskiego. Pisma, 1912, T. I. Bukowski: Wł. St. Reymont. Próba charakterystyki. Lwów, 1927 (Nasza bibljoteka, nr. 16). Wojeński: Stefan Żeromski, Warszawa, 1926. Lorentowicz: Nowa poezja polska. (Świat 1925, nr. 15).

13) Historyczny w Tarnopolu.

Zarys historji i ustroju Polski. Literatura historyczna dla młodzieży szkolnej i sposób jej zużytkowania. Przegląd pomocy naukowych do nauczania historji i rodzaju ich zastosowania.

14) Z nauki o Polsce Współczesnej i z pedagogiki w Zaleszczykach.

Ziemia i ludność ziem polskich jako czynniki siły odrodzonej Polski. Rola czynników zewnętrznych w kształtowaniu się psychiki ludzkiej.

15) Rysunków i robót ręcznych w Przemyślu.

Program kursu przystosowany do potrzeb szkoły powszechnej. Nauka rysunków w pierwszych oddziałach, ilustracje, rysunki dowolne, rysunki z natury i z pamięci, ćwiczenia rozmachowe, stylizacja. Roboty ręczne z drewna, szkła i metalu.

16) Rysunków i robót ręcznych w Ustrzykach Dolnych.

Nauka rysunku elementarnego. Modelowanie. Roboty z papieru — kartonu i tektury. Introligatorstwo. Roboty nożem. Ozdoby choinkowe. Roboty z różnych materjałów: sznurkowe, z wiórów drzewnych i t. p. Wskazówki metodyczne. Przegląd programu rysunków i robót w szkole powszechnej.

17) Psychologiczno-pedagogiczny w Niżniowie (patrz kurs pod poz. 1 we Lwowie).

18) Biologiczny w Zaleszczykach.

Przerobienie ćwiczeń z fizjologji roślin wraz z zaznajomieniem ze sposobami hodowli. Roślinność i środowisko fizyczne. Wpływ gleby i warunków klimatycznych. Typy zbiorowisk rośl. Wycieczki.

Podstawowe zagadnienia z fizjologji roślin potraktowane znacznie obszerniej niż w szkole średniej. Opracowanie tych zagadnień metodycznie w związku z programem szkoły powszechnej. Przerobienie doświadczeń, wchodzących w zakres szkoły powszechnej.

1) Kiełkowanie. Wybór nasion jedno i dwuliściennych, bielmowych i bezmielmowych. 2) Wpływ obcięcia wierzchołka wzrostu korzenia i pędów• 3) Wpływ światła. Hodowla w świetle i w ciemności. Zgięcia heljotropiczne. 4) Wpływ siły ciążenia na kierunek wzrostu łodygi i korzenia. 5) Wpływ wilgoci. Hydrotropizm korzeni. Wpływ wilgotnej atmosfery na kształtowanie się łodyg i liści. 6) Zapasy. Wpływ ilości zapasów na przebieg kiełkowania (poddawanie kiełkowaniu nasion z mniej lub więcej obciętemi liścieniami: fasola, bób, groch). 7) Pobieranie pokarmów mineralnych. Hodowla sadzonek (koleus, tradescantia) na wodzie destylowanej i na pełnej pożywce. 8) Parowanie. Wykazać wydzielanie się wody z rośliny. Wykazać siłę ssącą parowania. 9) Przesadzanie i pielęgnowanie roślin pokojowych z zastosowaniem zasad fizjologii. 10) Rozmnażanie rostowe w związku z hodowlą pokojową. 11) Szczepienie drzew.

Hodowle w akwarjach. Warunki życia w wodzie. Znaczenie składu chemicznego wody. Rozpuszczalność gazów w wodzie. Znaczenie światła. Przygotowanie gleby i piasku do akwarjum. Gdzie należy ustawiać akwarja.

Zaznajomienie z najpospolitszemi roślinami wodnemi, nadającemi się do hodowli w akwarjum, na tle przystosowań roślin do środowiska wodnego. Hodowle mięczaków, ślimaków i małży. Zaznajomienie z budową w związku z przystosowaniami do środowiska wodnego. Owady wodne. Plankton: oczliki, dafnie.

Pokazy roślin zwierząt jednokomórkowych. Wiwarja. Hodowla płazów, gadów i owadów. Dżdżownice i enhytrausy jako pokarm dla ryb.

Pożądane są przedewszystkiem rady praktyczne, dające się zastosować w zwykłych szkołach powszechnych, nie rozporządzających udoskonaleniami technicznemi. Fakultatywnie można poruszyć sposoby hodowli bardziej skomplikowanych, jak akwarja z przewietrzaniem, wodą bieżącą, ogrzewaniem i t. p. o ile okaże się możliwość zademonstrowania tych hodowli.

Literatura pomocnicza dla słuchaczy do wyboru. Dr. Jan Kinel, Dr. Adam Krasucki, prof. Jan Noskowicz: Owady krajowe. Wyd. im. Ossolińskich 1927. Dr. W. Szafer, Dr. S. Kulczyński, Dr. B. Pawłowski: Rośliny polskie. Ksiażnica - Atlas, 1924. Dr. W. Kulesza: Klucz do oznaczania drzew i krzewów dzikich i hodowlanych. Zw. Zaw. Leśników. 1926. K. Czerwiński: Pomoce naukowe do nauczania biologji. D. Gayówna: Rola obrazów ściennych w nauczaniu elementarnem przyrody. W. Haberkantówna: Znaczenie tablic ściennych w nauczaniu biologji. Dr. Kazimierz Simm: Muzeum przyrodnicze. Cieszyn, Kotula, 1924. Wanda Ostoja Roguska: Przyroda w domu i szkole. Arct, Warszawa, 1920 r. Adam Czartkowski: Doświadczenia z fizjologji roślin, wyd. II. Arct, Warszawa. Zygmunt Lorec: Akwarjum słodkowodne. Cz. I. Książnica - Atlas, Lwów - Warszawa. Zbigniew Sosnowski: Akwarjum słodkowodne. Książnica - Atlas, Lwów — Warszawa. Godlewski Emil (sen.): Myśli przewodnie z fizjologji roślin. Wydaniem Kasy im. Mianowskiego, Warszawa.

Obszerniejsza bibljografja w Poradniku dla samouków, Botanika, I i II cześć, wyd. kasy im. Mianowskiego.

19) Polonistyczno-historyczny w Dobromilu

Część I programu.

Budowa wyrazów i t. zw. życie wyrazów wraz z metodyką ćwiczeń słowotwórczych i słownikowych w szkole powszechnej

Przygotowanie słuchaczy. Pożądane jest, aby słuchacze posiadali: 1) Elementarną znajomość słowotwórstwa przynajmniej w zakresie programu szkoły powszechnej; 2) Znajomość głosowni opisowej i tych najważniejszych wiadomości z głosowni historycznej, dzięki którym zrozumieją jedność szeregu etymologicznego mimo oboczności fonetycznych; 3) Znajomość podstawowych pojęć stylistycznych.

Program. *A. Budowa wyrazów*. 1) Fonetyczna budowa wyrazu: zgłoski i głoska. Znaczeniowe cząstki wyrazu słowotwórcze: rdzeń, przyrostek, przedrostek; fleksyjne: temat i końcówka. Szereg etymologiczny i szereg fleksyjny.

2) Rdzeń. Jego rola w słowotwórczej budowie wyrazu; sposób wyszukiwania rdzenia; przykłady obocznych postaci fonetycznych tego samego rdzenia.

3) Przyrostek. Z jaką podstawą słowotwórczą się łączy? Przykłady formacyj odrzecznikowych, odprzymiotnikowych, odzaimkowych, odliczebnikowych, odczasownikowych, od wyrażeń syntaktycznych. Funkcja słowotwórcza przyrostka: a) strukturalna, kiedy tworzy tylko pewne ogólne kategorje znaczeniowo - słowotwórcze np. rzeczownik od przymiotnika, a czasownik od rzeczownika i t. p.; b) znaczeniowa, kiedy wskazuje wyraźnie określony podział znaczeniowy; w tym związku pokaże się na przykładach główne typy znaczeniowe: nazwa sprawcy, narzędzia, miejsca, rzeczy materjalnych, zbiorowe, czynności, abstrakt odprzymiotnikowy, abstrakt odrzeczownikowy, przymiotnik dzierżawczy, iteratywność, perfektywność i t. d.; c) ekspresywna, kiedy zaznacza pewien ton. Przyrostek pojedyńczy i złożony. Nowotwory przyrostkowe powstające drogą absorbcji i perintegracji. Przyrostek produktywny i nieproduktywny.

Pojęcia powyższe buduje się przez analizę nielicznych ale typowych przykładów. Utrwalenie i pogłębienie tych pojęć dokonuje się w ćwiczeniach słowotwórczych, polegających na rozbiorze, słowotwórczym i znaczeniowem objaśnieniu wskazanych przez prelegentów wyrazów z zakresu różnych części mowy, różnych kategorji słowotwórczo-znaczeniowych, różnych przyrostków i t. d.

4) Wyraz złożony i jego znamiona w odróżnieniu od wyrazu prostego.

Rodzaje wyrazów złożonych. Złożenia a) z tematem imiennym w pierwszej części; b) z tematem czasownikowym w pierwszej części. Stosunek znaczenia członów do znaczenia całości złożenia. Forma człona pierwszego i drugiego w złożeniu.

Zrosty a) wyrażeniowe; charakterystyka formy i znaczenia obu członów; b) przedrostkowe; funkcja znaczeniowo-słowotwórcza przedrostka, przedrostek pojedynczy i złożony, przedrostek produktywny i nieproduktywny.

B. Życie wyrazów. 1. Jak powstaje znaczenie wyrazu? Psychologja a oświetlenie wyobrażeniowych składników znaczenia wyrazu.

2. Podstawowe kategorje znaczeniowe i części mowy.

3. Różne współczesne znaczenia tego samego wyrazu: a) właściwe i przenośne; b) zmysłowe i umysłowe; c) realne i etymologiczne.

4. Przykłady zmienności historycznej wyrazu wskutek ilościowej (rozszerzanie, zwężanie) lub jakościowej (przeniesienie) zmiany zakresu znaczenia.

5. Przykłady zmienności uczuciowej wartości wyrazów lub pewnych formacyj słowotwórczych.

6. Wyrazy zapomniane i nowotwory.

7. Wyrazy obce i przyswojone; ogólna przyczyna zapożyczeń; fonetyczny, słowotwórczy i fleksyjny sposób dostrajania się zapożyczeń do polskiego podłoża językowego. Na ogólniejszem tle historyczno-kulturalnem przegląd głównych rodzajów wyrazów zapożyczonych według ich chronologji, pochodzenia i zakresu znaczeniowego. Wyrazy w języku dzisiejszym; zagadnienie czystości języka.

8. Analiza słowotwórczo-znaczeniowa grup wyrażonych, związanych z określonemi warunkami społeczno-kulturalnemi np. a) nazwy dni tygodnia, b) nazwy miesięcy, c) nazwy osobowe, d) nazwy miejscowe.

C. Metodyka. 1. Jak przyswajać dzieciom znajomość t. zw. części mowy?

2. Ćwiczenia słownikowe. A) Tworzenie szeregów synonimicznych; B) Uzupełnienie szeregów synonimicznych; C) Zestawienie wyrazów o znaczeniu: a) przenośnem, b) sprzecznem, c) krzyżującem się; D) Tworzenie grup skupionych około pewnego ośrodka znaczeniowego (np. nazwy części ciała, nazwy rzemieślników, urzędów, kwiatów, barw i t. p.); E) Ćwiczenia w wyszukiwaniu: a) wyrazów podrzędnych względem wskazanego nadrzędnego; b) wyrazu nadrzędnego dla podanych równorzędnych; c) wyrazów równorzędnych; F) Ćwiczenia w objaśnianiu przenośnego znaczenia wyrazów.

Prelegent zwróci uwagę na te różnorodne możliwości ćwiczeń słownikowych i wespół ze słuchaczami opracuje przykładowo każdy rodzaj ćwiczeń.

3. Wskazówki i ćwiczenia metodycznego postępowania w rozbiorze wyrazów na cząstki słowotwórcze w oddziale V szkoły powszechnej.

Metodyka pracy. Prelegent w przystępnym wykładzie, opartym na możliwie bogatym materjale faktycznym, przyswaja słuchaczom podstawowe pojęcia i metody ujmowania słowotwórczo-znaczeniowej strony zjawisk językowych. Właściwa nauka polega na zastosowaniu tych pojęć i metody w systematycznie prowadzonych ćwiczeniach zbiorowych.

Książki pomocnicze dla słuchaczy. Szober S.: Gramatyka języka polskiego. Zeszyt drugi: Nauka o znaczeniu i budowie wyrazów, Lwów — Warszawa, 1923. Klemensiewicz Z.: Język polski Cz. I. Znaczenie i życie wyrazów. Lwów — Warszawa, 1926. Taszycki W.: Polskie nazwy osobowe. Kra-

ków, 1924. Czapczyński T.: Metodyka ćwiczeń stylistycznych. Lwów, 1929. Gaertner H.: Ćwiczenia słownikowe w szkole powszechnej. Lwów, 1927 Klemensiewicz - Majewiczówna - Lehr - Spławiński: Gramatyka polska w szkole powszechnej. Lwów, 1929.

20) Polonistyczny w Skałacie.

Część II programu.

Powieść polska ze szczególnem uwzględnieniem autorów objętych programem szkoły powszechnej.

Uwagi. Celem kursu jest przedewszystkiem zaznajomienie nauczycielstwa szkół powszechnych z wybitnemi utworami powieściowemi oraz uwydatnienia rozwoju powieści polskiej.

Jako metoda stosowany będzie wykład, wspólna lektura prelegenta i słuchaczy najważniejszych urywków, omawianie wspólne utworów naj wybitniejszych autorów.

Z podanego niżej zakresu materjału prelegent po zaznajomieniu się na wstępie kursu ze stanem oczytania słuchaczy wybierze szereg powieści, które powinni przeczytać wszyscy słuchacze, mając przytem na uwadze specjalnie autorów objętych programem szkoły powszechnej.

Zakres programu. Uwagi wstępne. Definicje powieści. Typy i formy romansu polskiego. Główne składniki powieści.

Wskazówki bibljograficzne. Źródła do historji powieści polskiej. Wzorowe teksty. Podział pracy.

Krótki rys historji i powieści w Polsce do 1776 r. Powieść za czasów Stanisława Augusta. Ignacy Krasicki: „Doświadczyński" i „Podstoli" (Biblj. Nar. Nr. 41, 101). Romans senzacyjny i sentymentalny do r. 1830. Ks. Wirtemberska: „Malwina" (Biblj. Nar. Nr. 23). Powieść-pamiętnik i romans obyczajowy do 1830 r. Romans walterscottowski. Juljan Niemcewicz. Powtórzenie przerobionego materjału. Pytania i dodatkowe wyjaśnienia. Powieść Zygmunta Krasińskiego. Józef Ignacy Kraszewski: „Stara baśń" (Biblj. Nar. Nr. 53), Dziecię Starego Miasta. Józef Korzeniowski: „Kollokacja" (Biblj. Nar. Nr. 28). M. Czajkowski, Klementyna Hoffmanowa, Seweryn Goszczyński. Henryk Rzewuski: „Listopad" (Biblj. Nar. Nr. 61). Zygmunt Kaczkowski. Ignacy Chodźko, Ludwik Sztyrmer, Narcyza Żmichowska.

Ogólna charakterystyka powieści polskiej w latach 1830—1863. Ideologja pozytywizmu. Realizm i naturalizm. Tendencja. Eliza Orzeszkowa: Nowele, „Nad Niemnem". Henryk Sienkiewicz „Nowele" (specjalnie: „Latarnik" i „Janko Muzykant") „Trylogja", „Krzyżacy", Quo vadis". Wzorowa lekcja w szkole powszechnej na temat: „Janko Muzykant". Interpretacja wybranych ustępów z „Ogniem i Mieczem". Omówienie kompozycji części i całości „Krzyżaków". Bolesław Prus: „Placówka", „Lalka". Charakterystyka stylu Prusa na podstawie wspólnie omówionych rozdziałów z „Lalki". Powtórzenie przerobionego materjału. Pytania i dodatkowe wyjaśnienia.

Marja Konopnicka, Dygasiński, Marja Rodziewiczówna, Gabryela Zapolska. Józef Weyssenhoff: Naśladowcy Sienkiewicza.

Rzut oka na lata 1863—1896. Młoda Polska. Modernizm. Wpływy obce. Indywidualizm, estetyzm i egzotyzm. Stanisław Przybyszewski: Wacław Berent i Ignacy Dąbrowski. Stefan Żeromski: Nowele, „Ludzie Bezdomni“, „Popioły“, „Wiatr od morza“. Rozbiór idei „Ludzi Bezdomnych“ i zagadnienia pracy społecznej w epoce pozytywizmu. Szkoła Żeromskiego. K. Przerwa-Tetmajer i Władysław Orkan. Wł. St. Reymont: „Nowele“, „Chłopi“, „Rok 1794“.

Omówienie wzorów rozbioru wybranych nowel Sienkiewicza, Prusa i Konopnickiej, opracowanych pisemnie przez słuchaczy kursu. Wacław Sieroszewski. Juljusz Kaden Bandrowski.

Główni przedstawicieli współczesnej powieści polskiej. Powtórzenie. Zarys rozwoju powieści polskiej od jej początku do chwili obecnej.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.
Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska l. 3.